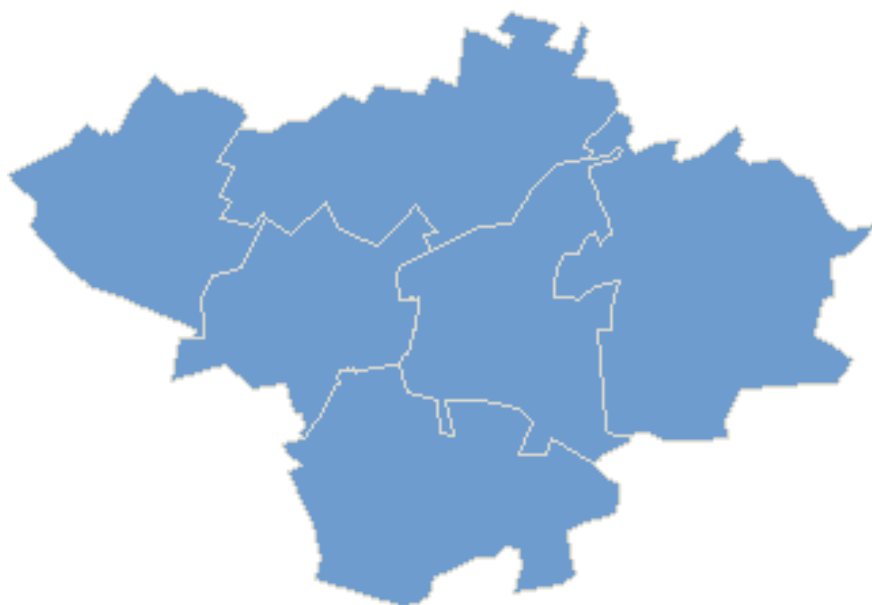

Strategia Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego na lata 2025-2030

Łączna 2025

SPIS TREŚCI:

I. WSTĘP, PODSTAWA PRAWNA I METODOLOGIA PRAC STRATEGICZNYCH	3
II. ANALIZA I DIAGNOZA STANU OBECNEGO	7
2.1. Diagnoza sytuacji społecznej	7
2.2. Diagnoza sytuacji gospodarczej	32
2.3. Diagnoza sytuacji przestrzennej	42
2.4. Promowanie powiatu łęczyńskiego	68
III. TRENDY I ZJAWISKA PŁYNĄCE Z OTOCZENIA	71
IV. Analiza SWOT	79
V. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU POWIATU	83
5.1. Wizja strategicznego rozwoju powiatu	83
5.2. Misja powiatu łęczyńskiego	85
5.3. Cele strategii	87
VI. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII	95
VII. SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW	100
ZAŁĄCZNIK 1: WYKAZ KLUCZOWYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH NA LATA 2024 -2030.....	102

I. WSTĘP, PODSTAWA PRAWNA I METODOLOGIA PRAC STRATEGICZNYCH

Strategia Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego na lata 2024-2030 jest podstawowym dokumentem kierunkowym, określającym wizję, misję, cele i kierunki rozwoju tego obszaru. Strategia jest dokumentem nawiązującym do idei zintegrowanego planowania rozwoju, która znalazła swoje miejsce w polskim systemie prawnym w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹. Ustawodawca nie zobligował samorządów powiatowych do tworzenia tego typu dokumentów, jednak ich opracowanie jest dobrą praktyką i powinno być realizowane. Niniejsza strategia została sporządzona zgodnie z metodologią tworzenia tego typu opracowań. W pierwszej kolejności przeprowadzono diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej powiatu łęczyńskiego. Diagnozę każdej ze sfer kończy analiza SWOT, będąca jednocześnie podsumowaniem przeprowadzonych badań. Osobna analiza SWOT zawiera wyselekcjonowane, kluczowe czynniki, które w największym stopniu winny decydować o przyszłości powiatu. Diagnoza została przygotowana przede wszystkim na podstawie danych pochodzących ze statystyki publicznej – Banku Danych Lokalnych GUS. Przyjęcie za podstawę opracowania danych GUS zapewnia porównywalność tych danych w czasie i przestrzeni. W rezultacie możliwa była analiza pozycji powiatu łęczyńskiego na tle województwa lubelskiego, jego wewnętrznego zróżnicowania oraz zmian jakie zachodziły zarówno w powiecie, jak i w poszczególnych gminach na przestrzeni ostatnich lat. Warto również zaznaczyć, że na danych GUS bazują dokumenty strategiczne i operacyjne wszystkich szczebli podziału administracyjnego kraju. Następnie opracowano syntezę diagnozy szczegółowej, po czym zostały rozpoczęte prace nad wizją, misją, celami strategicznymi i działaniami do realizacji.

W trakcie prac nad aktualizacją strategii wzięto pod uwagę poprzednią wersję strategii: *Strategia Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego na lata 2016-2021* zmienionej Uchwałą nr LII/439/2023 Rady Powiatu w Łęcznej z dnia 31 października 2023 roku, w której dokonano aktualizacji i zmiany brzmienia na *Strategia Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego na lata 2016-2025* wychodząc z założenia, że dokument ten i stopień jego realizacji powinien stanowić punkt wyjścia do dalszych prac analitycznych.

¹ Dz. U. 2024, poz. 324.

Strategia jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Powiatem. Pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości w poczynaniach władz powiatu, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Strategia umożliwia również efektywne gospodarowanie własnymi, zwykle ograniczonymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze, zasoby ludzkie, infrastruktura czy też środki finansowe. Kluczową rolę w procesie realizacji Strategii odegrają jednostki organizacyjne powiatu łęczyńskiego, jednak dla skutecznego wdrażania celów Strategii niezbędne będzie zaangażowanie w ten proces społeczności lokalnej, partnerów społeczno-gospodarczych takich jak organizacje pozarządowe, organizacje zrzeszające pracodawców i pracowników, przedsiębiorców, lokalnych działaczy i społeczników. Uwzględnienie zgłaszanych opinii i pomysłów pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie się identyfikowała w dużym stopniu społeczność lokalna.

Zadbano także, by Strategia Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego na lata 2024-2030 była spójna z celami *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030* oraz dokumentami operacyjnymi, związanymi z polityką regionu.

W pracach nad Strategią uczestniczył powołany w tym celu Zarządzeniem nr 190/2023 Starosty Łęczyńskiego z dnia 13.12.2023r. Zespół ds. pracy nad Strategią Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego.

Skład Zespołu tworzyli:

Michał Pelczarski – Przewodniczący Zespołu, Wicestarosta

Wioletta Wachewicz – Zastępca Przewodniczącego Zespołu, Sekretarz Powiatu

Joanna Puła – Sekretarz Zespołu, Naczelnik Wydziału Inwestycji i Rozwoju Powiatu

Monika Kryk – Naczelnik Wydziału Administracyjno-Gospodarczego

Joanna Filipiak-Białek – Naczelnik Wydziału Budownictwa i Architektury

Patrycja Miazio – Skarbnik Powiatu

Stanisław Dylewski – Naczelnik Wydziału Geodezji, Kartografii i Katastru

Elżbieta Duda – Naczelnik Wydziału Komunikacji, Transportu i Dróg Publicznych

Wioleta Olender – Naczelnik Wydziału Promocji, Kultury i Turystyki

Marta Kociuba – Naczelnik Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych

Emilia Pituch – Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska

Dorota Makara – Naczelnik Wydziału Obsługi Szkół i Placówek Oświatowych

Anna Cieślińska – Główny Specjalista ds. Kontroli Zarządczej

Robert Krakowiak – Główny Specjalista ds. obrony cywilnej

Anna Mazurek-Ilczak – Główny Specjalista ds. Kadr

Joanna Gańska-Skrzypczak – Kierownik Zespołu ds. Gospodarki Nieruchomościami

Katarzyna Warszawska-Krakowiak – Kierownik Zespołu Zarządzania Kryzysowego, Spraw
Obronnych i Obywatelskich

Paulina Kasprzak – Inspektor Ochrony Danych

Jolanta Krzeszowska – p.o. Powiatowy Rzecznik Konsumentów

Katarzyna Łoś – Przewodniczący Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Łęcznej

Skład zespołu został zmieniony Zarządzeniem nr 186/2024 Starosty Łęczyńskiego
z dnia 14.11.2024r. zmieniającym zarządzenie w sprawie powołania Zespołu ds. pracy nad
Strategią Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego.

Skład Zespołu po zmianach tworzyli:

Michał Woźniak – Przewodniczący Zespołu, Wicestarosta

Piotr Wiśniewski – Zastępca Przewodniczącego Zespołu, Sekretarz Powiatu

Joanna Puła – Sekretarz Zespołu, Naczelnik Wydziału Inwestycji i Rozwoju Powiatu

Agnieszka Plechawska – Naczelnik Wydziału Administracyjno-Gospodarczego

Joanna Filipiak-Białek – Naczelnik Wydziału Budownictwa i Architektury

Wioletta Wachewicz – Skarbnik Powiatu

Stanisław Dylewski – Naczelnik Wydziału Geodezji, Kartografii i Katastru

Elżbieta Duda – Naczelnik Wydziału Komunikacji, Transportu i Dróg Publicznych

Beata Cieślińska – Naczelnik Wydziału Promocji, Kultury i Turystyki

Emilia Warda – Naczelnik Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych

Robert Kasprzak – Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska

Ewa Siegieda – Naczelnik Wydziału Obsługi Szkół i Placówek Oświatowych

Anna Cieślińska – Główny Specjalista ds. Kontroli Zarządczej

Robert Krakowiak – Główny Specjalista ds. obrony cywilnej

Anna Mazurek-Ilczak – Główny Specjalista ds. Kadr

Joanna Gańska-Skrzypczak – Kierownik Zespołu ds. Gospodarki Nieruchomościami

Katarzyna Warszawska-Krakowiak – Kierownik Zespołu Zarządzania Kryzysowego,
Spraw Obronnych i Obywatelskich

Paulina Kasprzak – Inspektor Ochrony Danych

Jolanta Krzeszowska – p.o. Powiatowy Rzecznik Konsumentów

Katarzyna Łoś – Przewodniczący Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w łącznej.

Przedmiotowe opracowanie zostało przygotowane zgodnie z aktualnymi przepisami
prawa oraz w oparciu o najlepsze standardy i dobre praktyki w ramach założeń modelu
partycypacyjno-eksperckiego.

II. ANALIZA I DIAGNOZA STANU OBECNEGO

Rozwój regionalny i lokalny opiera się na endogennych (wewnętrznych) i egzogennych (zewnętrznych) czynnikach oraz różnych modelach prowadzonej polityki rozwoju. Zaprezentowana poniżej diagnoza stanu wyjściowego obejmuje szczegółową analizę uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju powiatu. Do czynników zewnętrznych mogących w istotny sposób wpłynąć na rozwój powiatu zaliczono postępujące procesy: integracyjne i globalizacyjne w Europie, stosowanie polityk wspólnotowych (w tym polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich), a także takie zjawiska jak dynamiczny rozwój technologiczny i związane z tym zagrożenia w cyberprzestrzeni, pojawianie się nowych form turystyki, niekorzystnie kształtujące się trendy demograficzne oraz skutki pandemii COVID-19 oraz wojny w Ukrainie. Natomiast oceny czynników wewnętrznych rozwoju powiatu dokonano w najważniejszych obszarach rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu, zwracając szczególną uwagę na powiązanie analizowanych obszarów z przyjętym w strategii systemem monitorowania. Zbiorcza analiza SWOT jest podsumowaniem przeprowadzonych badań analitycznych i stanowi podstawę do sformułowania właściwej wizji i strategii rozwoju powiatu.

W przedmiotowym rozdziale przedstawiono wnioski z przeprowadzonej diagnozy strategicznej obszaru w podziale na trzy sfery:

- I. Społeczna
- II. Gospodarcza
- III. Przestrzenna

2.1. Diagnoza sytuacji społecznej

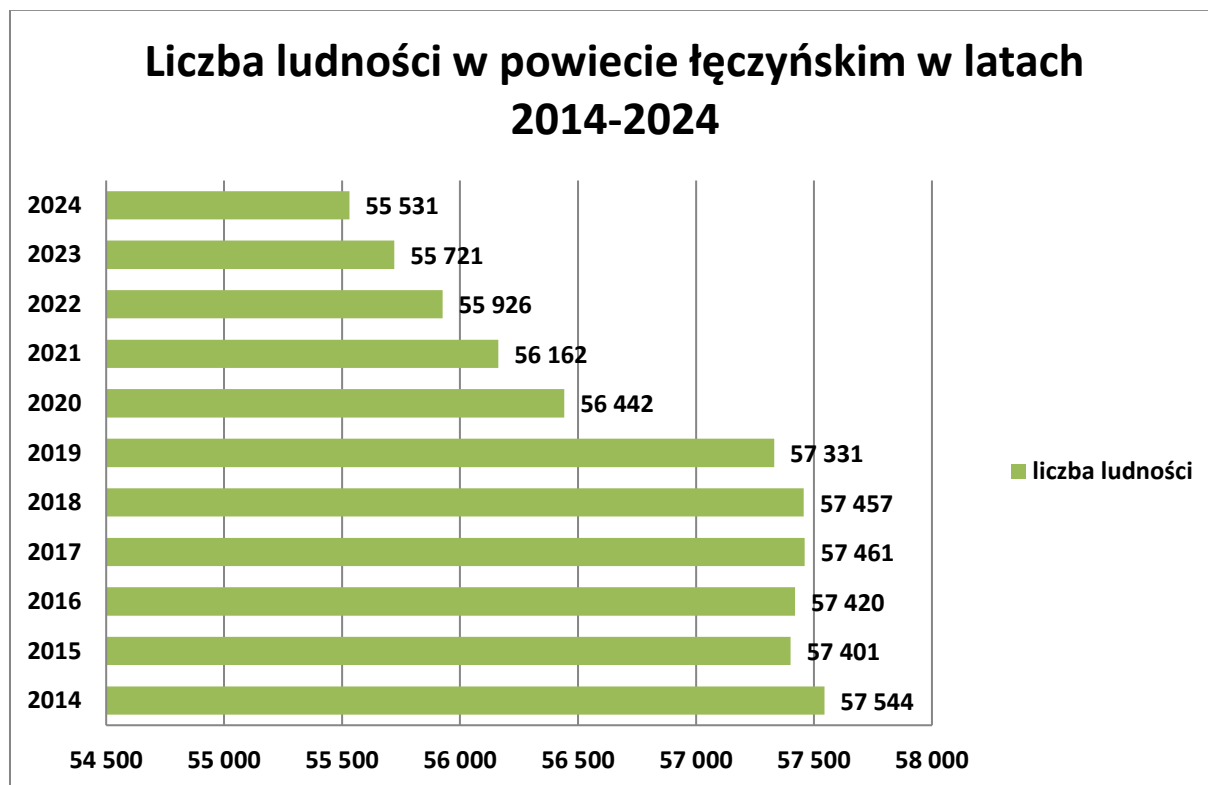
Aktualna i prognozowana sytuacja demograficzna powiatu

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2024 ludność faktycznie zamieszkująca powiat łęczyński wynosiła 55 531 osób. Na podstawie analizy danych nt. ludności z lat 2014-2024 można zauważyć, że liczba ludności w powiecie mimo okresowych zmian utrzymywała się na podobnym stałym poziomie w okresie 2014-2019, natomiast w latach 2020-2024 zauważalna jest coroczna tendencja spadkowa. Jest to tendencja

charakterystyczna dla całego obszaru województwa lubelskiego i kraju. Kluczowe były w tym zakresie ostatnie pięć lat (2020-2024) oraz konsekwencje COVID-19 co potwierdzają dane GUS.

Wykres 1. Liczba ludności zamieszkująca powiat łęczyński w latach 2014-2024

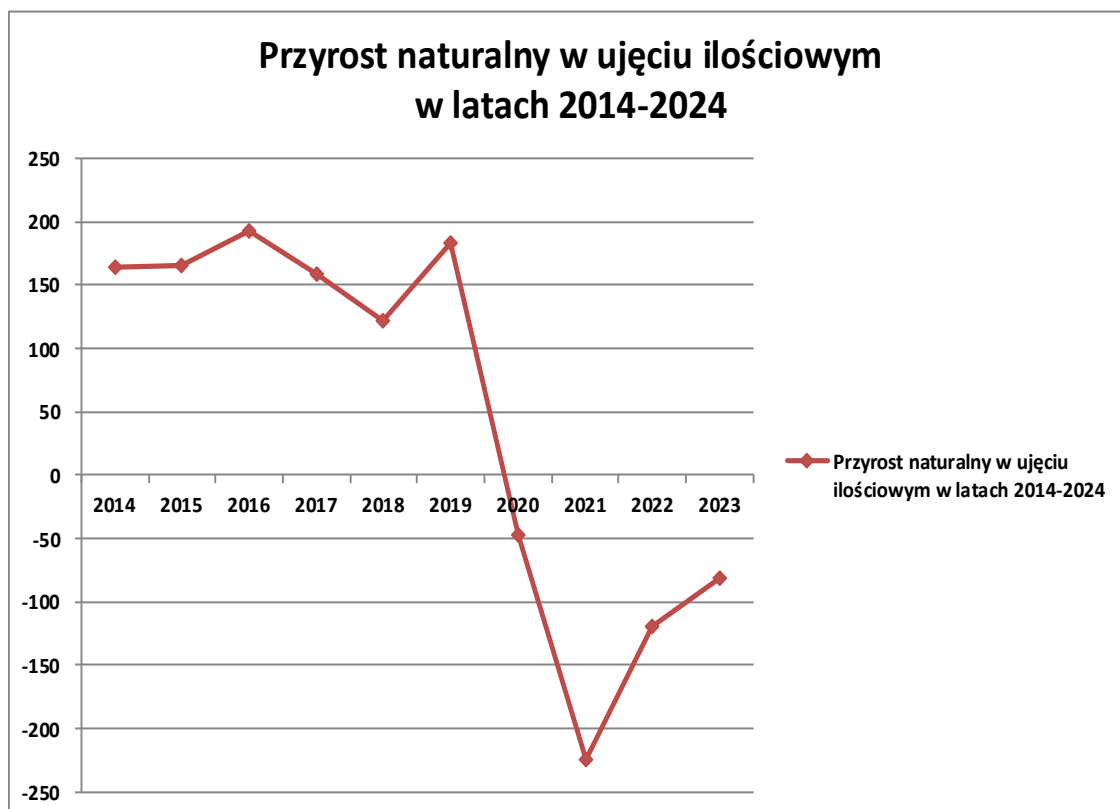

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując dane dotyczące powiatu łęczyńskiego widać pogarszającą się sytuację demograficzną. W okresie 2014-2019 notowano wyłącznie dodatni przyrost naturalny, natomiast od roku 2020 liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń. W 2020 r. rozpoczął się (prawdopodobnie trwały) proces ujemnego przyrostu naturalnego w powiecie łęczyńskim (wykres 2) – liczba zgonów przekraczała liczbę urodzeń o 47 osób, w 2021 r. o 224, w roku 2022 o 119 osób, w roku 2023 o 82 osoby, a w roku 2024 o 145 osób. Jest to tendencja widoczna także w województwie lubelskim oraz całym kraju.

Wykres 2: Przyrost naturalny w powiecie łęczyńskim w latach 2014-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 1: Saldo migracji w powiecie łęczyńskim z podziałem na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym

Osoby w wieku przedprodukcyjnym										
rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
wskaźnik	-19	-	-13	-34	8	-45	-12	12	-12	17
Osoby w wieku produkcyjnym										
rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
wskaźnik	-171	-	-189	-176	-120	-227	-115	-91	-110	-86
Osoby w wieku poprodukcyjnym										
rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
wskaźnik	-19	-	6	-	-2	-2	-9	-8	-2	-4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności w powiecie jest różnica między napływem, a odpływem mieszkańców w danym roku. W tym przypadku dane przedstawiające saldo migracji wewnętrznych notowały ujemny wskaźnik.

Od 2014 r. powiat łęczyński odnotowuje stałe ujemne saldo migracji. Największą grupę opuszczającą powiat łęczyński stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Znacznie mniej migracji

występuje w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi pozytywny aspekt, gdyż w tej grupie znajdują się osoby, które będą wchodziły na rynek pracy. Dla prognozowania rozwoju powiatu i przyszłej kondycji demograficznej istotne znaczenie ma także struktura wiekowa mieszkańców powiatu.

Tabela 2: Struktura ludności w powiecie łęczyńskim i województwie lubelskim w roku 2024 w podziale na podstawowe grupy wiekowe

Ludność w wieku	Liczba ludności województwo lubelskie	Liczba ludności powiat łęczyński	Udział % w ogólnej liczbie mieszkańców	
			powiat łęczyński	województwo lubelskie
przedprodukcyjnym	281 735	9 539	17%	14%
produkcyjnym	1 217 019	35 202	63%	61%
poprodukcyjnym	497 686	11 185	20%	25%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Podobnie jak wcześniejsze wskaźniki demograficzne, struktura ludności z podziałem na główne grupy wiekowe wypada korzystnie w porównaniu do całego obszaru województwa lubelskiego. W powiecie notuje się większy udział mieszkańców w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, co może świadczyć o większym potencjale lokalnej gospodarki. Z kolei wyższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym daje nadzieję na dobre perspektywy rozwojowe w przyszłości.

Tabela 3: Prognoza demograficzna do 2060 roku

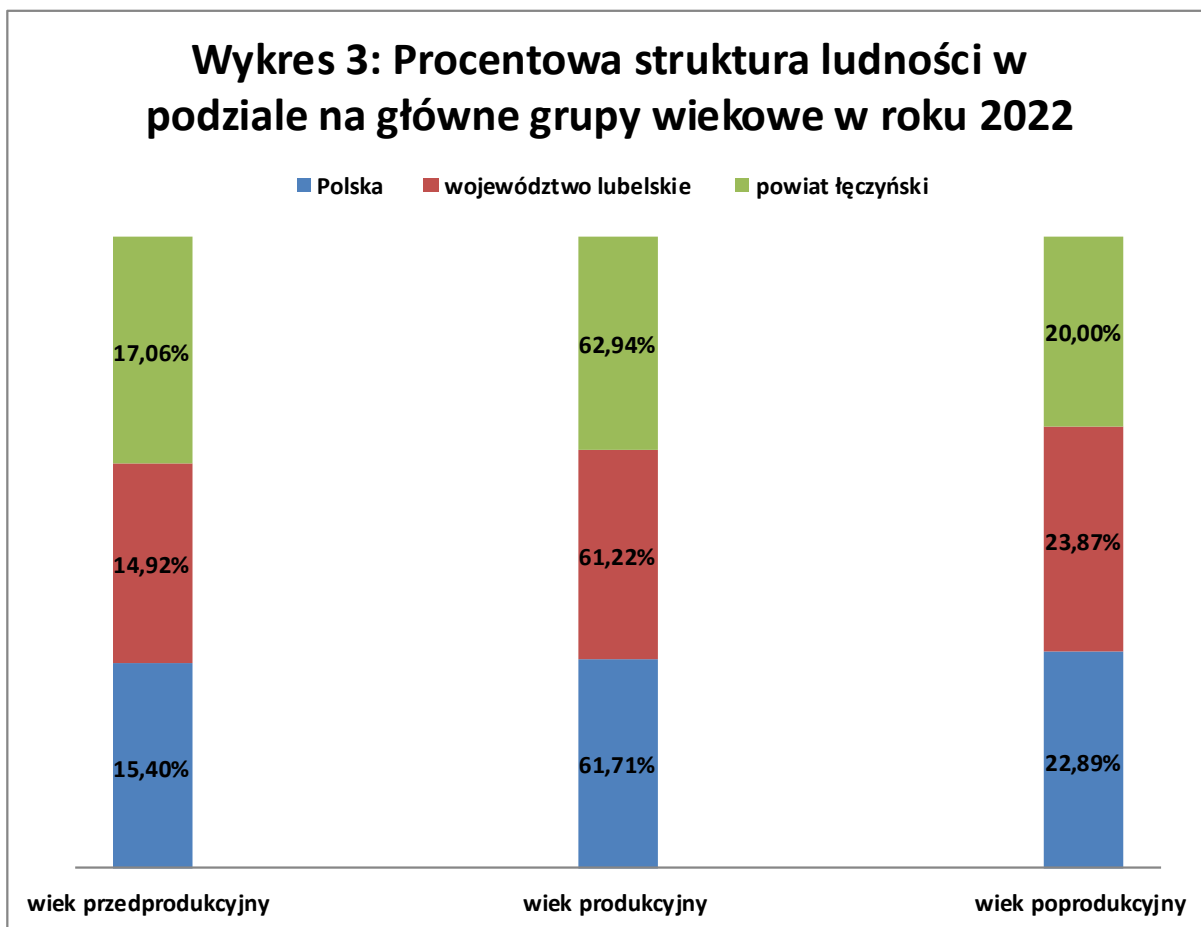
Nazwa jednostki terytorialnej	prognoza na rok 2025			prognoza na rok 2060			% zmiana liczby osób w perspektywie 2025/2060
	ogółem liczba ludności w Polsce - 37 412 189 osób			ogółem liczba ludności w Polsce - 30 925 606 osób			
	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny	
	liczba ludności	liczba ludności	liczba ludności	liczba ludności	liczba ludności	liczba ludności	
Polska	6 731 007	21 700 392	8 980 790	4 829 307	15 102 873	10 993 426	-17%
Województwo Lubelskie	344 280	1 141 587	499 847	214 888	713 302	552 315	-25%
Powiat łęczyński	10 852	32 256	12 165	6 907	21 316	15 228	-21%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Podobnie jak w przypadku wcześniej analizowanych wskaźników demograficznych, struktura ludności według głównych grup wieku kształtuje się korzystnie w porównaniu do danych dla całego obszaru województwa lubelskiego. Na terenie powiatu odnotowuje się wyższy udział mieszkańców w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, co może świadczyć o relatywnie większym potencjale rozwojowym lokalnej gospodarki. Jednocześnie większy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wskazuje na korzystne perspektywy demograficzne w kolejnych latach. Prognozy demograficzne wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa w Polsce oraz spadek liczby ludności, szczególnie w grupie osób w wieku produkcyjnym. Tendencje te mogą prowadzić do poważnych wyzwań społeczno-gospodarczych, takich jak niedobór siły roboczej, wzrost obciążenia systemu emerytalnego i ochrony zdrowia, a także konieczność dostosowania polityki społecznej do zmieniającej się struktury wiekowej społeczeństwa.

Wykres 3: Procentowa struktura ludności w podziale na główne grupy wiekowe w roku 2022 dla powiatu łęczyńskiego, województwa lubelskiego, Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Obciążenie demograficzne osobami starszymi w powiecie łęczyńskim jest mniejsze niż w przypadku trendów obserwowanych w województwie lubelskim i w całym kraju. Jednakże procesy starzenia są widoczne i będą postępować, zatem kluczowe jest rozwijanie usług z zakresu pomocy społecznej i ochrony zdrowia oraz konsekwentne wdrażanie polityki senioralnej. W powiecie obserwowany jest nieznaczny, spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, co może pogłębiać niekorzystne procesy związane ze zwiększającym się obciążeniem demograficznym. Kluczowe jest prowadzenie działań mających na celu stworzenie oferty atrakcyjnej dla najmłodszych grup mieszkańców oraz zapewnienie odpowiednich warunków do życia, w celu ograniczenia emigracji młodych osób.

Tabela 4: Porównanie wskaźnika feminizacji w roku 2022

Liczba kobiet na 100 mężczyzn	
Polska	107
województwo lubelskie	107
powiat łęczyński	104

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Wskaźnik feminizacji jest niższy niż na terenie całego województwa lubelskiego i kraju, co również potwierdza korzystną sytuację demograficzną. Także wskaźniki w ramach prognozy demograficznej są korzystne dla powiatu łęczyńskiego mimo migracji wewnątrzregionalnych.

Analiza danych demograficznych powiatu łęczyńskiego wskazuje na pogarszającą się sytuację ludnościową w ostatnich latach. Według danych GUS, na koniec 2024 roku liczba mieszkańców wynosiła 55 531 osób. W latach 2014–2019 liczba ludności utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie, jednak od 2020 roku obserwowany jest zauważalny spadek, co wpisuje się w ogólnokrajowy i regionalny trend demograficzny, pogłębiony przez skutki pandemii COVID-19.

Kluczowym zjawiskiem jest zmiana przyrostu naturalnego – w latach 2014–2019 był on dodatni, natomiast od 2020 roku stał się ujemny. W 2024 roku liczba zgonów przekroczyła liczbę urodzeń o 145 osób. Podobne tendencje widoczne są w województwie lubelskim i całym kraju.

Kolejnym istotnym czynnikiem wpływającym na zmniejszenie liczby ludności jest ujemne saldo migracji, utrzymujące się w powiecie łęczyńskim od 2014 roku, szczególnie

w grupie osób w wieku produkcyjnym. Choć powiat notuje stopniowy spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, struktura wiekowa mieszkańców nadal wypada korzystnie na tle województwa – wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o potencjale gospodarczym, a obecność młodszych grup daje szansę na rozwój.

Negatywne zmiany demograficzne – takie jak wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym i spadek liczby dzieci i młodzieży – będą się nasilać. Dlatego kluczowe jest przeciwdziałanie tym trendom poprzez rozwój usług dla seniorów, tworzenie warunków sprzyjających zatrzymaniu młodych mieszkańców oraz poprawę jakości życia. Wskaźnik feminizacji w powiecie jest niższy niż w regionie i kraju, co może być interpretowane jako element sprzyjający równowadze demograficznej. Również prognozy demograficzne dla powiatu pozostają stosunkowo korzystne, pomimo wyzwań związanych z migracjami wewnętrznymi.

Edukacja

Edukacja jest ważnym wyznacznikiem poziomu rozwoju społeczności lokalnej. Dobrze wykształcone społeczeństwo ma większe możliwości w poruszaniu się na rynku pracy oraz jest lepiej przygotowane do modyfikowania kariery zawodowej. Zgodnie z danymi statystycznymi GUS na dzień 31.12.2023 r. 12509 mieszkańców powiatu łęczyńskiego było w wieku potencjalnej nauki (5-24 lata), w tym 6203 kobiet oraz 6306 mężczyzn.

Samorząd powiatowy realizuje zadania w zakresie edukacji na szczeblu ponadpodstawowym. Wykraczając poza ten zakres w 2020 r. zostało otwarte Przedszkole Ogólnodostępne z Oddziałami Specjalnymi w Ludwinie przekształcone w 2021 r. w Przedszkole Specjalne w Ludwinie. Inicjatywa ta stanowiła odpowiedź na wyraźne potrzeby lokalnej społeczności, w szczególności dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz ich rodzin. Biorąc pod uwagę brak podobnych placówek na terenie powiatu, zdecydowano się na utworzenie przedszkola specjalnego. Warto podkreślić, że równolegle, 1 września 2022 roku, rozpoczęła działalność Bursa Szkolna w Łęcznej. Celem funkcjonowania bursy jest popularyzacja szkół łęczyńskich poprzez zapewnienie uczniom z odległych rejonów powiatu, o słabym połączeniu komunikacyjnym, optymalnych warunków do nauki i rozwoju.

Oferta edukacyjna powiatu łęczyńskiego skierowana do uczniów szkół ponadpodstawowych jest zróżnicowana i obejmuje licea ogólnokształcące, technika, branżowe szkoły I stopnia oraz szkoły policealne dla młodzieży i dorosłych.

W roku szkolnym 2024/2025 Powiat Łęczyński był organem prowadzącym dla jednostek oświatowych tj.:

Publiczne:

- 1) Przedszkole Specjalne w Ludwinie,
- 2) Zespół Szkół Rolniczych w Kijanach,
- 3) Zespół Szkół Nr 2 im. Simona Bolívara w Milejowie,
- 4) Zespół Szkół im. Króla Kazimierza Jagiellończyka w Łęcznej,
- 5) Zespół Szkół Górniczych w Łęcznej,
- 6) Zespół Szkół w Ludwinie,
- 7) Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Łęcznej,
- 8) Ośrodek Rewalidacyjno - Wychowawczy w Łęcznej,
- 9) Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podgłębkiem,
- 10) Bursa Szkolna w Łęcznej.

Jednostki niepubliczne dotowane z budżetu Powiatu Łęczyńskiego:

- 1) Prywatna Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna „Sto Pociągów” w Łęcznej,
- 2) Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego Górnika Łęczna.

W roku szkolnym 2024/2025 w powiatowych placówkach oświatowych funkcjonowały następujące typy szkół:

- przedszkole specjalne - 1
- liceum ogólnokształcące - 2
- liceum ogólnokształcące specjalne -1
- liceum ogólnokształcące dla dorosłych - 2
- szkoła policealna - 1
- szkoła branżowa - 2
- szkoła branżowa specjalna - 1
- technikum - 4
- szkoła podstawowa specjalna – 1

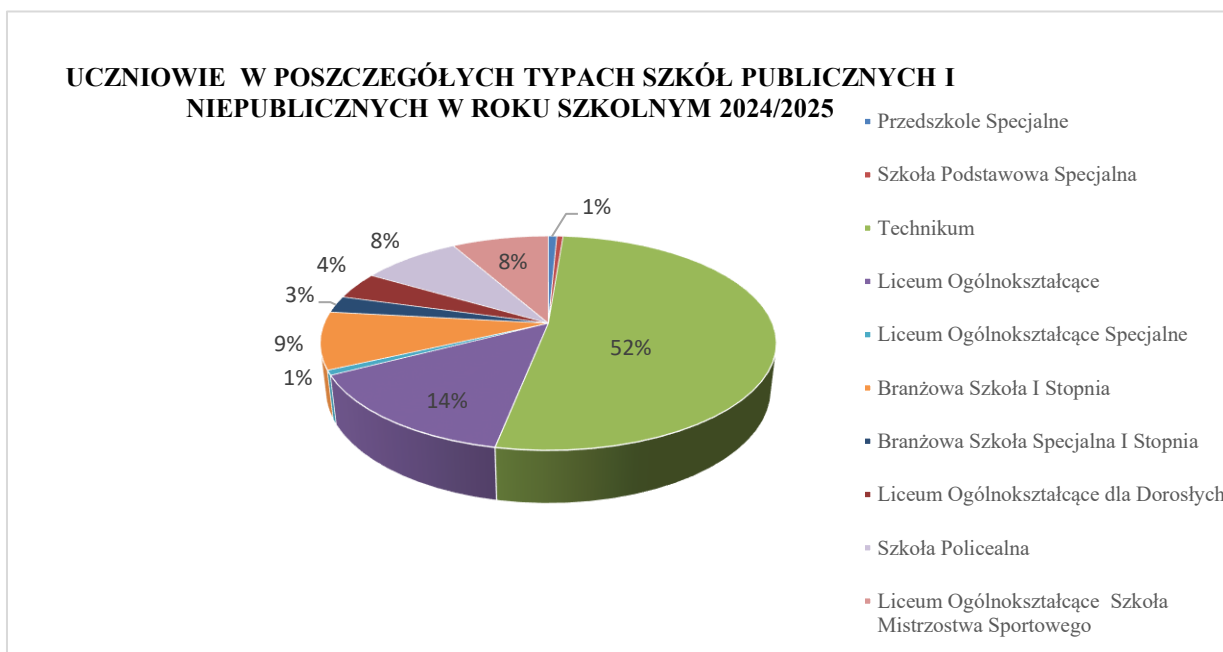

Tabela 5. Sieć publicznych i niepublicznych szkół ogólnodostępnych

Typ szkoły	Publiczna		Niepubliczna	
	Liczba		Liczba	
	Szkoł	Uczniów	Szkoł	Uczniów
Przedszkole Specjalne	1	11	-	-
Młodzież	1200		125	
Szkoła Podstawowa Specjalna	1	8	-	-
Technikum	4	792	-	-
Liceum Ogólnokształcące	2	218	1	125
Liceum Ogólnokształcące Specjalne	1	11	-	-
Branżowa Szkoła I Stopnia	2	132	-	-
Branżowa Szkoła Specjalna I Stopnia	1	39	-	-
Dorośli	191			
Liceum Ogólnokształcące	2	63	-	-
Szkoła Policealna	1	128	-	-

Źródło: System Informacji Oświatowej, stan na 15.06.2025 r.

Wykres 4. Uczniowie w poszczególnych typach szkół w roku szkolnym 2024/2025

Źródło: System Informacji Oświatowej, stan na 15.06.2025 r.

Na terenie Powiatu Łęczyńskiego funkcjonuje 5 zespołów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży i dorosłych: Zespół Szkół Rolniczych w Kijanach (w skład, którego wchodzi Centrum Kształcenia Ustawicznego, Centrum Kształcenia Zawodowego, Szkolne Schronisko Młodzieżowe, Internat), Zespół Szkół Nr. 2 im. Simona Bolívara w Milejowie, Zespół Szkół

im. Króla Kazimierza Jagiellończyka w Łęcznej, Zespół Szkół Górniczych w Łęcznej oraz Zespół Szkół w Ludwinie, w skład którego wchodzi Centrum Kształcenia Zawodowego.

Tabela 6. Liczba uczniów w zespołach szkół ponadpodstawowych w poszczególnych latach szkolnych

Nazwa szkoły	Rok szkolny						
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25
Zespół Szkół Rolniczych w Kijanach	244	257	261	293	321	319	320
Zespół Szkół Nr 2 im. Simona Bolívara w Milejowie	328	365	325	323	299	314	327
Zespół Szkół im. K. K. Jagiellończyka w Łęcznej	279	305	285	277	353	425	420
Zespół Szkół Górniczych w Łęcznej	200	267	257	223	229	207	182
Zespół Szkół w Ludwinie	129	153	158	168	176	155	144
Razem	1180	1347	1286	1284	1378	1420	1393

Źródło: System Informacji Oświatowej, stan na 30.09 danego roku szkolnego.

Przedszkole Specjalne w Ludwinie, które w roku szkolnym 2024/2025 zapewniło opiekę edukacyjno- terapeutyczną 11 dzieciom w ramach zajęć przedszkolnych oraz 9 dzieciom objętym Wczesnym Wspomaganiem Rozwoju Dziecka. Dzięki zróżnicowanej ofercie zajęć oraz ścisłej współpracy nauczycieli, pedagogów, logopedów, terapeutów integracji sensorycznej i fizjoterapeutów, placówka umożliwia wszechstronny rozwój każdego dziecka, oparty na kompleksowej diagnozie i obserwacji.

Wśród placówek dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych bardzo ważną rolę pełni Ośrodek Rewalidacyjno - Wychowawczy w Łęcznej. Jest to placówka oświatowa dla dzieci i młodzieży w wieku od 3 do 25 lat z niepełnosprawnością intelektualną, a także dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, realizującymi obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki.

Dostępność placówek wychowawczo-opiekuńczych ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia aktywności zawodowej rodziców, szczególnie kobiet, umożliwiając im powrót na rynek pracy i podjęcie zatrudnienia.

Powiat Łęczyński jest organem prowadzącym Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podgłębkiem (w skrócie MOW) dla dziewcząt charakteryzujących się poważnymi zaburzeniami w funkcjonowaniu społecznym. Do ośrodka przyjmowana jest młodzież, wobec

której sądy rodzinne wydały w trybie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich postanowienia o konieczności zastosowania środka wychowawczego polegającego na umieszczeniu w placówce resocjalizacyjnej. Głównym celem działalności kadry pedagogicznej jest wychowanie resocjalizacyjne przebywających w nim wychowanek, zmierzające do możliwie wszechstronnego rozwoju osobowości oraz przygotowanie ich do samodzielnego życia w społeczeństwie. Do zadań Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego należy eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. Z chwilą umieszczenia w placówce dziewczęta są objęte zintegrowaną edukacją resocjalizacyjną, socjoterapeutyczną, wychowawczą i opiekuńczą, jak również uzyskują przygotowanie do pracy w zawodzie. MOW jest placówką nieferyjną zapewniającą wychowankom opiekę całodobową. Uczennice zdobywają wiedzę w Szkole Podstawowej Specjalnej, Branżowej Szkole Specjalnej I Stopnia w zawodzie kucharz oraz w Liceum Ogólnokształcącym Specjalnym.

Edukacja ponadpodstawowa stanowi kluczowy element rozwoju powiatu łęczyńskiego. Obserwowany spadek liczby uczniów oraz wynikające z tego ograniczenie subwencji oświatowych generują poważne wyzwania finansowe dla samorządu. Prognozowany dalszy spadek liczby uczniów w szkołach podstawowych wskazuje na konieczność podjęcia pilnych działań restrukturyzacyjnych w obszarze szkolnictwa ponadpodstawowego. Reforma oświaty na poziomie powiatowym stanowi zatem jedno z najważniejszych zadań dla władz samorządowych w najbliższej przyszłości (widoczna dysproporcja pomiędzy szkołami, spadek liczby uczniów w Zespole Szkół Górniczych w Łęcznej i Zespole Szkół w Ludwinie z jednoczesnym wzrostem zainteresowania Zespołem Szkół im. Króla Kazimierza Jagiellończyka w Łęcznej oraz Zespołem Szkół Rolniczych w Kijanach, gdzie dużą liczbę uczniów stanowi młodzież z Ukrainy).

System kształcenia w powiecie jest rozbudowany i odpowiada na zróżnicowane potrzeby młodych mieszkańców, w tym osób wymagających dodatkowego wsparcia. W ostatnich latach wprowadzono nowe rozwiązania organizacyjne i lokalowe, ułatwiające dostęp do nauki osobom z mniejszych miejscowości. Obserwowane zmiany liczby uczniów wskazują na konieczność dalszego planowania i dostosowania sieci placówek do realiów społecznych.

Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Mieszkańcy powiatu łęczyńskiego mają stosunkowo dobry dostęp do usług medycznych. Główną placówką udzielającą świadczeń opieki zdrowotnej jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łęcznej (SPZOZ), który jest jednostką samorządową. W ramach SPZOZ działają m.in.: Oddział Chorób Wewnętrznych; Oddział Chirurgiczny Ogólny; Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii; Oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej; Oddział Rehabilitacyjny; Oddział Gastroenterologiczny; Oddział Chirurgii Plastycznej; SOR; Oddział Geriatryczny Oddział Medycyny Paliatywnej; Ośrodek Hiperbarii i Wschodnie Centrum Leczenia Oparzeń i Chirurgii Rekonstrukcyjnej. Oprócz szpitala, na terenie powiatu funkcjonuje sieć placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, zarówno publicznych, jak i prywatnych, zapewniających mieszkańcom kompleksową opiekę zdrowotną. W roku 2023 odnotowano łącznie 346 674 porady lekarskie w placówkach ambulatoryjnych, a ze świadczeń szpitalnych w Łęcznej skorzystało 91 368 pacjentów.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łęcznej systematycznie podnosi jakość świadczonych usług, dostosowując się do zmieniających się potrzeb pacjentów, w tym osób starszych. W czerwcu 2022 roku w nowo wybudowanej części szpitala powstało Centrum Opieki Senioralnej zapewniające kompleksową pomoc osobom starszym. W ramach trzykondygnacyjnego budynku Centrum funkcjonuje Oddział Geriatrii, Oddział Rehabilitacji, Oddział Medycyny Paliatywnej oraz Zakład Opiekuńczo Leczniczy w Łęcznej (ZOL). Uzupełnieniem kompleksu senioralnego działającego w ramach SPZOZ Łęczna jest ZOL w Jaszczowie, który rozpoczął funkcjonowanie pod koniec 2023 roku. Zważywszy na obserwowane procesy demograficzne, można oczekiwać dalszego wzrostu zapotrzebowania na usługi opieki zdrowotnej, w szczególności dla osób w podeszłym wieku.

Gwarancje zaspokojenia potrzeb mieszkańców powiatu łęczyńskiego w zakresie zaopatrzenia w produkty lecznicze, w tym leki recepturowe, wyroby medyczne oraz pozostałe produkty aptek oraz w zakresie świadczenia usług farmaceutycznych i sprawowania opieki farmaceutycznej wypełnia na terenie powiatu 18 aptek ogólnodostępnych. Podmioty prowadzące apteki zapewniają asortyment oraz liczbę personelu dostosowaną do zaspokajania potrzeb mieszkańców powiatu w powyższym zakresie.

W skład powiatowej infrastruktury pomocy społecznej wchodzi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej (PCPR), Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łęcznej

oraz Placówka Opiekuńczo– Wychowawcza „Dom nr 1” w Witaniowie i „Dom nr 2” w Kijanach (PO-W). PCPR w ramach swojej działalności realizuje zadania z zakresu: wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wsparcia i rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałania przemocy domowej. Do zadań PCPR-u należy również opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna świadczy pomoc w zakresie: diagnozy, terapii psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, terapii rodzin, psychoprofilaktyki, mediacji, doradztwa zawodowego oraz wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. Natomiast Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza Dom nr 1 w Witaniowie i Dom nr 2 w Kijanach to placówki zapewniające całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej. Dzieci przebywają w placówkach do momentu powrotu do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny zastępczej, adopcyjnej, usamodzielnienia po uzyskaniu pełnoletniości lub do czasu ukończenia szkoły. Niezależnie od Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na terenie każdej gminy funkcjonuje odpowiednio miejski lub gminny ośrodek pomocy społecznej.

Powiat Łęczyński aktywnie działa na rzecz integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, podejmując szereg inicjatyw. W 2006 roku, dzięki wsparciu finansowemu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiat Łęczyński utworzył Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Łęcznej, specjalizujący się w usługach gastronomicznych. W grudniu 2021 roku powstała kolejna jednostka tj. Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Jaszczowie, oferujący usługi pralnicze. Oba zakłady zatrudniają osoby z niepełnosprawnościami, zapewniając im nie tylko pracę, ale również kompleksową rehabilitację, dostosowaną do indywidualnych potrzeb i możliwości każdego pracownika. Ponadto w roku 2018 Powiat Łęczyński we współpracy z Gminą Łęczna utworzyli Spółdzielnię Socjalną „Pod dobrym adresem”, której podstawową działalnością jest świadczenie usług związanych z zagospodarowaniem terenu. Spółdzielnia socjalna jest to przedsiębiorstwo, które realizuje założenia biznesowe oraz ma na celu wsparcie i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tj. m.in. osób

bezrobotnych i niepełnosprawnych. Łęczyńska Spółdzielnia Socjalna zatrudnia głównie osoby niepełnosprawne.

Na terenie powiatu funkcjonuje sieć ośrodków wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych. Wśród nich znajduje się Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Jaszczowie, którego zadaniem jest wspieranie dorosłych osób z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i znacznym poprzez m.in.: umożliwienie warunków do niezależnego, samodzielnego i godnego funkcjonowania na miarę ich możliwości i potrzeb, poprawę jakości ich życia, zapewnienie opieki i pomocy adekwatnej do potrzeb, wynikających z wieku i stanu zdrowia. Placówka dysponuje 18 miejscami, w tym 10 w zakresie pobytu dziennego i 8 miejsc całodobowego pobytu. Podopieczni Centrum mają zapewniony aktywny udział w różnego typu zajęciach, warsztatach, projektach rozwijających umiejętności psychofizyczne i społeczne, opiekę oraz wyżywienie.

Wśród ośrodków wsparcia dedykowanych osobom w wieku 60+, nieaktywnym zawodowo należy wymienić Klub Seniora w Łęcznej, który powstał w 2019 roku oraz Dzienny Dom „Senior” w Jaszczowie utworzony w sierpniu 2020 roku. Placówki oferują zajęcia kulturalno-oświatowe, edukacyjne, rekreacyjne, zajęcia ruchowe podtrzymujące kondycję psychofizyczną. Są miejscem spotkań, w którym seniorzy mogą rozwijać swoje pasje, zdobywać nowe umiejętności, nawiązywać relacje społeczne, aktywnie i twórczo spędzać wolny czas.

Od roku 2019 Powiat Łęczyński realizuje Program „Asystent osobisty osób z niepełnosprawnością” Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej finansowany z Funduszu Solidarnościowego. Usługi asystenckie na rzecz uczestników Programu polegają w szczególności na wsparciu osoby z niepełnosprawnościami w czynnościach samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy przemieszczaniu poza miejscem zamieszkania. Program ma również na celu przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu ww. osób poprzez umożliwienie im uczestnictwa w wydarzeniach społecznych, kulturalnych czy sportowych.

Na terenie powiatu łęczyńskiego w latach 2021 – 2023 w ramach projektu „Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)” przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Podgłębokiem działało Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą, które objęło wsparciem 6 placówek edukacyjnych

z terenu powiatu łęczyńskiego. Działania SCWEW służyły przygotowaniu przedszkoli oraz szkół do nowej roli, polegającej na podejmowaniu inicjatyw na rzecz wdrażania edukacji włączającej, w tym do podejmowania działań informacyjnych i prowadzenia zajęć modelowych. Funkcjonowała wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego oraz materiałów edukacyjnych, które wspomagały pracę nauczyciela czy rodzica z dzieckiem wymagającym zindywidualizowanego podejścia.

Od 2022 roku w Powiecie Łęczyńskim funkcjonuje Ośrodek Wsparcia i Testów (OWIT), którego celem działania jest zwiększanie, podtrzymywanie lub poprawianie możliwości samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością. W ramach działania OWIT osoby niepełnosprawne oraz członkowie ich rodzin mogą nieodpłatnie korzystać z porad specjalistów, testować oraz wypożyczyć technologie asystujące i wspomagające. Ośrodek Wsparcia i Testów mieści się w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej a jego działalność jest w całości finansowana ze środków PFRON.

Na obszarze powiatu funkcjonuje zróżnicowany system wsparcia zdrowotnego i społecznego, dostosowywany do potrzeb mieszkańców, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami. Placówki medyczne oraz jednostki pomocy społecznej realizują zadania ukierunkowane na zapewnienie dostępności usług, aktywizację społeczną i zawodową, a także poprawę jakości życia. Podejmowane inicjatywy odpowiadają na aktualne wyzwania demograficzne i wspierają integrację społeczną.

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo mieszkańców jest jednym z priorytetów powiatu łęczyńskiego, mając bezpośredni wpływ zarówno na jakość życia, jak i rozwój turystyczny. W celu zapewnienia najwyższego poziomu bezpieczeństwa został opracowany „Program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli na lata 2023-2028”, przyjęty Uchwałą Nr XLIV/366/2022 Rady Powiatu w Łęcznej z dnia 29 grudnia 2022 roku. Za realizację programu odpowiedzialne są: Urząd Miejski w Łęcznej, urzędy gmin: Cyców, Ludwin, Milejów, Puchaczów, Spiczyn, Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łęcznej, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łęcznej, Zarząd Dróg Powiatowych w Łęcznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Łęcznej oraz szkoły

i przedszkola z terenu powiatu. Realizowane są także zadania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i ochrony ludności.

W związku z działaniami wojennymi w Ukrainie na bieżąco aktualizowane są dokumenty dotyczące obronności powiatu. W dniu 11 grudnia 2023 r. został zatwierdzony przez Wojewodę Lubelskiego Powiatowy Plan Zarządzania Kryzysowego. W realizacji przedsięwzięć biorą udział wszystkie wydziały, samodzielne, wieloosobowe stanowiska pracy Starostwa Powiatowego w Łęcznej, wszystkie jednostki organizacyjne powiatu, zespolone i niezespolone powiatowe służby, inspekcje, straże, Urząd Miasta Łęczna, Urząd Gminy: Cyców, Ludwin, Milejów, Puchaczów, Spiczyn.

Powiat łęczyński podejmuje zintegrowane działania na rzecz utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego, realizując wieloletni program współpracy z lokalnymi instytucjami i służbami. W odpowiedzi na współczesne zagrożenia, w tym sytuację międzynarodową, systematycznie aktualizowane są dokumenty z zakresu zarządzania kryzysowego i obronności.

Kultura

Większość instytucji kultury wyższego rzędu (teatr, filharmonia, opera, kina) znajduje się w stolicy województwa - Lublinie, oddalonym od Łęcznej o ok. 30 km.

Ważną rolę w szerzeniu działalności kulturalno-oświatowej w powiecie pełnią biblioteki publiczne i ich filie:

Tabela 7: Biblioteki publiczne na terenie powiatu łęczyńskiego i ich filie

Biblioteki publiczne	Filie
Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łęcznej ul. Staszica 9, 21-010 Łęczna	
Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie ul. Chełmska 19, 21-070 Cyców	Filia w Ludwinowie Ludwinów 1A, 21-070 Cyców Filia w Malinówce Malinówka 71A, 21-070 Cyców
Gminna Biblioteka Publiczna im. A. Łuczeńczyka w Ludwinie Ludwin 52, 21-075 Ludwin	Filia w Zezulinie Zezulin Niższy 70A, 21-075 Ludwin Filia w Piasecznie Piaseczno 36A, 21-075 Ludwin

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Z. Herberta w Łęcznej ul. Bożniczna 21, 21-010 Łęczna	Filia nr 1 w Łęcznej ul. Górnicza 12, 21-010 Łęczna Filia nr 2 w Łęcznej ul. Obrońców Pokoju 1, 21-010 Łęczna Filia nr 3 w Łęcznej ul. Jaśminowa 4, 21-010 Łęczna
Gminna Biblioteka Publiczna w Milejowie ul. Fabryczna 1, 21-020 Milejów	Filia w Białce Białka 122, 21-010 Milejów (zamknięta do odwołania) Filia w Łańcuchowie Łańcuchów 19, 21-010 Milejów Filia w Łysołajach Łysołaje 126, 21-010 Milejów
Gminna Biblioteka Publiczna w Puchaczowie ul. Rynek 3, 21-013 Puchaczów	Filia w Ciechankach Ciechanki 53, 21-013 Puchaczów Oddział Centrum Pracy Twórczej w Ciechankach Ciechanki 223 B, 21-013 Puchaczów
Gminna Biblioteka Publiczna w Spiczynie Spiczyn 8A, 21-077 Spiczyn	Filia w Jawidzu Jawidz 109B, 21-077 Spiczyn Filia w Zawieprzycach Zawieprzycze 121, 21-077 Spiczyn

Źródło: www.biblioteka.powiatleczynski.pl/public/biblioteki-powiatu

Wszystkie ww. biblioteki prowadzą elektroniczną wypożyczalnię, elektroniczną rezerwację książek oraz posiadają elektroniczny katalog zbiorów, jak również wspólną kartę biblioteczną.

Biblioteki oprócz udostępniania zbiorów i działalności informacyjnej prowadzą również działania promujące czytelnictwo oraz edukacyjno-kulturalne (m.in. dyskusyjne kluby książki, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, konkursy recytatorskie i krasomówcze, Narodowe Czytanie i Noc Bibliotek), ale także np. rajdy rowerowe. W ramach Gminnej Biblioteki Publicznej w Puchaczowie, w zmodernizowanym przez Gminę Puchaczów dworze rodziny Lachertów, funkcjonuje Centrum Pracy Twórczej w Ciechankach. W obiekcie organizowane są m.in. wystawy, imprezy kulturalne, warsztaty artystyczne. W otwartym w 2021 roku nowoczesnym budynku biblioteki w Ludwinie swoje zbiory prezentuje Stowarzyszenie Choraągiew Zamku w Zawieprzycach im. Atanazego Miączyńskiego herbu Suchekomnaty. Przy

Filii Gminnej Biblioteki Publicznej w Ludwinie znajdującej się w Zezulinie działa Lokalna Izba Pamięci, prezentująca dziedzictwo etnograficzne i kulturowe Zezulina.

Mieszkańcy powiatu chętnie korzystają z zasobów bibliotek publicznych, co potwierdza najwyższy wskaźnik czytelnictwa w województwie lubelskim w roku 2022 i 2023. W 2023 r. aż 22 % mieszkańców powiatu aktywnie skorzystało ze zbiorów naszych bibliotek (w województwie 14,5%). Na podstawie danych opracowanych przez Powiatową Biblioteką Publiczną w Łęcznej, w 2023 r. stwierdzono:

- 12 271 – wypożyczających czytelników (o 303 więcej w porównaniu z 2022 r.),
- 115 367 – odwiedzin w naszych bibliotekach (więcej o 11 271),
- 197 966 – wypożyczeń zbiorów bibliotecznych (wzrost o 6 272),
- 188 391 – ilość księgozbioru na bieżąco aktualizowanego i wzbogacanego (więcej o 5 238),
- 7 380 – zakupionych nowości wydawniczych (więcej o 1 172),
- 400 – imprez kulturalnych oraz 576 – godzin zajęć i warsztatów edukacyjnych, z których skorzystało 19 566 osób (więcej o 6 732).

Na terenie powiatu, w każdej gminie funkcjonują ośrodki kultury, w których dzieci i dorośli mogą rozwijać swoje talenty i zainteresowania oraz poznawać kulturę ludową.

Tabela 8: Ośrodki kultury na terenie powiatu łęczyńskiego

Ośrodki kultury	Filie
Gminny Ośrodek Kultury w Cycowie ul. Chełmska 4, 21-070 Cyców	
Gminne Centrum Kultury i Sportu w Ludwinie Ludwin-Kolonia 20A, 21-075 Ludwin	
Centrum Kultury w Łęcznej ul. Obrońców Pokoju 1, 21-010 Łęczna	CK-Osiedlowy Dom Kultury ul. Górnicza 12, 21-010 Łęczna
Gminny Ośrodek Kultury w Milejowie ul. Fabryczna 1, 21-020 Milejów	
Gminny Ośrodek Kultury w Puchaczowie ul. Rynek 3, 21-013 Puchaczów	
Gminne Centrum Kultury w Ziółkowie Ziółków 49b, 21-077 Spiczyn	

Źródło: opracowane na podstawie danych ze stron internetowych

Oferta zajęć w domach kultury jest bardzo szeroka. Na terenie powiatu realizowane są m.in. różnego rodzaju zajęcia muzyczne (w tym: zespoły ludowe, wokaliści, chór, nauka gry na instrumentach), plastyczne, rękodzielnicze, taneczne (w tym: taniec towarzyski, balet, hip-hop, breakdance, taniec orientalny), fotograficzne i filmowe, a nawet joga, zumba i fitness. W 2024 r. w GOK w Milejowie rozpoczęło swoją działalność Kino „Milenium” (186 miejsc). Mała sala kinowa, gdzie okazjonalnie wyświetlane są filmy, znajduje się również w Centrum Kultury w Łęcznej. Gminny Ośrodek Kultury w Cycowie dysponuje nowoczesną pracownią muzyczną, w której, dzięki doskonałym warunkom akustycznym, profesjonalnemu wyposażeniu oraz wsparciu specjalistów, można realizować zarówno nagrania dźwiękowe, jak i materiały filmowe. Od 2024 roku część działań Gminnego Centrum Kultury w Ziółkowie odbywa się w zmodernizowanym budynku stajni na terenie zespołu pałacowo-parkowego w Zawieprzycach.

Przy ośrodkach kultury aktywnie działają zespoły artystyczne, do najdłużej funkcjonujących i najbardziej znanych należą: gmina Cyców - Zespół Śpiewaczy Wielopokoleniowy „Świerszczowianki”, Kapela Ludowa „Swojacy”; gmina Ludwin - „Zezulanie”; gmina Łęczna- zespoły taneczne: Swingusie, Swing, Fantazja, Afera, Cheers i Rivers, chór Prima Volta, zespół Łęczyniaki, zespół Retro Swing, Olibabki, Cekinki; gmina Puchaczów - Górnicza Kapela Podwórkowa „Karbon”; gmina Milejów - zespół „WITA-MINA D”, zespół wokalny „Zapłocianie”, Grupa Wokalna 40 PLUS, zespół śpiewaczy „Jaszczowianki”.

Dumą mieszkańców powiatu łęczyńskiego jest zakładowa Orkiestra Górnicza Lubelskiego Węgla „Bogdanka” S.A., która swoimi występami uświetnia wiele imprez kulturalnych i uroczystości patriotycznych.

Ważną funkcję kulturalną w życiu mieszkańców powiatu pełni ponad 70 kół gospodyń wiejskich korzystających m.in. z infrastruktury świetlic wiejskich oraz remiz strażackich, funkcjonujących przy jednostkach Ochotniczych Straży Pożarnych, a także kluby seniora. Dlatego też należy w powiecie tworzyć warunki sprzyjające ich funkcjonowaniu, w tym zapewnić doposażenie w niezbędny sprzęt i środki.

Do najaktywniejszych organizacji pozarządowych działających w sferze kultury należą: Łęczyńskie Stowarzyszenie Twórców Kultury i Sztuki PLAMA, Stowarzyszenie Choraągiew Zamku w Zawieprzycach im. Atanazego Międzyńskiego herbu Suchekomnaty, Towarzystwo

Przyjaciół Ziemi Łęczyńskiej, Towarzystwo Przyjaciół Milejowa, Stowarzyszenie Kobiet Powiatu Łęczyńskiego.

Aktywną działalność z zakresie propagowania kultury ludowej poprzez organizację różnego rodzaju zajęć i warsztatów prowadzi Dom Tradycji Ludowej w Starej Wsi (działalność prywatna na terenie gminy Łęčna). Ze sztuką i kulturą naszych przodków w okresie średniowiecza można spotkać się w Słowiańskim Grodzie w Wólce Bieleckiej (działalność prywatna na terenie gminy Milejów).

Ośrodki kultury i biblioteki we współpracy z wieloma instytucjami z regionu przygotowują i realizują corocznie imprezy i konkursy z dziedziny teatru, muzyki, plastyki, sztuki ludowej, historii itp. W organizację konkursów o tematyce kulturalnej angażują się również placówki oświatowe. Wydarzenia te mają jednak głównie charakter lokalny, dlatego też ważne jest, by poprzez ich dofinansowanie oraz szeroko zakrojone działania promocyjne zwiększyć ich atrakcyjność i rozpoznawalność w skali co najmniej regionalnej. Warto również rozważyć organizację innych wydarzeń, które promowałyby takie walory kulturalne i historyczne powiatu łęczyńskiego, które są wyjątkowe w skali całego regionu.

Najważniejsze cykliczne imprezy kulturalne organizowane aktualnie w powiecie łęczyńskim:

- Tłusty Czwartek w Ludwinie,
- Otwarcie Sezonu w Słowiańskim Grodzie,
- Dni Milejowa,
- Dni Puchaczowa,
- Dni Cycowa,
- Dni Zezulina,
- Piknik Historyczny Niedziela u Blocha w Łęcznej,
- Ogólnopolski Festiwal Piosenki Bajkowej,
- Festiwal Kapel Ulicznych i Podwórkowych,
- Przystań Smaku i Kultury w gminie Ludwin,
- Noc Świętojańska w Jaszczowie,
- Dożynki powiatowe, gminne (w gminach: Cyców, Łęčna, Milejów - Milejowski Koncentrat Smaków, Puchaczów) i sołeckie.

Najważniejsze konkursy o randze co najmniej powiatowej:

- Powiatowy Konkurs Plastyczny „Piękno mojego miejsca zamieszkania”,
- Powiatowy Konkurs Plastyczny Symbole i Tradycje Świąt Wielkanocnych,
- Powiatowy Konkurs Plastyczny organizowany z okazji Świąt Bożego Narodzenia,
- Powiatowy Konkurs Plastyczny „Zabawa ze sztuką”,
- Powiatowy Konkurs Plastyczno-Techniczny „Wiosna oczami dziecka”,
- Powiatowy Konkurs Poetycki „Sztubackie Strofy”,
- Powiatowy Konkurs Poetycki „Piękno powiatu łęczyńskiego piórem malowane”,
- Powiatowy Konkurs Krasomówczy,
- Powiatowy Przegląd Poezji Mówionej i Śpiewanej,
- Powiatowy Przegląd Teatrzyków Dziecięcych,
- Turniej Tańca Nowoczesnego w Łęcznej,
- Archidiecezjalny Konkurs Wiedzy o Świętej Barbarze i Tradycjach Górniczych,
- Powiatowy Konkurs Historyczny „Kazimierz Jagiellończyk i jego czasy”,
- Patriotyczny Konkurs „Biel i Czerwień Barwy Niepodległości”,
- Konkurs „Moja Mała Ojczyzna – Jan i Kazimierz Bogdanowicz. Powstanie Styczniowe w Królestwie Polskim i powiecie łęczyńskim”,
- Wojewódzki Integracyjny Konkurs Plastyczny „Nadwieprzańskie Koloryty”,
- Wojewódzki Przegląd Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych (etap powiatowy),
- Wojewódzki Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Śpiewający Słowik” (etap powiatowy),
- Mały Konkurs Recytatorski (etap powiatowy),
- Jesienny Konkurs Recytatorski (etap powiatowy).

Powiat łęczyński charakteryzuje się bogatym i zróżnicowanym życiem kulturalnym, opartym na aktywności bibliotek, ośrodków kultury, zespołów artystycznych oraz licznych organizacji społecznych. Wysoki poziom czytelnictwa, szeroka oferta zajęć oraz liczne wydarzenia i konkursy o zasięgu lokalnym i regionalnym świadczą o dużym zaangażowaniu mieszkańców w rozwój i promocję dziedzictwa kulturowego regionu.

Sport i rekreacja

Powiat łączyński jest stosunkowo dobrze wyposażony w infrastrukturę sportową, na którą składają się m.in. stadion, hale sportowe i sale gimnastyczne oraz kompleksy boisk wraz z towarzyszącym zapleczem, strzelnice i basen. Jednak powstanie wielu obiektów związane było z intensywnym rozwojem regionu w latach 70. i 80. XX w. m.in. jako Lubelskiego Zagłębia Węglowego i nie wszystkie są dostosowane do obecnych standardów. Część z nich wymaga pilnych prac remontowo-modernizacyjnych. Wszystkie obiekty wymagają stałego monitorowania i należy stale dbać o ich dobry stan techniczny, doposażenie w niezbędny sprzęt oraz o pełniejsze wykorzystanie jej przez mieszkańców.

Na terenie powiatu łączyńskiego działa założony w 1979 roku Górniczy Klub Sportowy „Górnik” Łęczna. Jest to jeden z najlepiej zorganizowanych pod względem zaplecza sportowego klubów w województwie lubelskim. Klub posiada częściowo zadaszony stadion z głównym boiskiem, pełnowymiarowe boiska treningowe oraz halę sportową. Aktualnie jedno z boisk treningowych objęte jest gruntowną modernizacją. Przedmiotem inwestycji jest przebudowa pełnowymiarowego boiska piłkarskiego o nawierzchni sztucznej wraz z budową zadaszania w postaci hali pneumatycznej.

Pierwsza drużyna męska, mająca za sobą rozgrywki w Ekstraklasie, obecnie gra w I lidze. W ostatnich latach „Górnik Łęczna” stał się jednym z liderów polskiej piłki nożnej kobiet, zdobywając tytuł Mistrza Polski oraz wielokrotnie triumfując w Pucharze Polski. Oprócz rywalizacji ligowej, klub podejmuje liczne inicjatywy skierowane do dzieci i młodzieży, zachęcając do aktywnego trybu życia oraz rozwijania pasji sportowych. Akademia Sportu i Szkoła Mistrzostwa Sportowego „Górnika Łęczna” (SMS) prowadzona przez Fundację Akademia Sportu Górnika Łęczna to miejsca, w których młodzi adepci piłki nożnej mogą szlifować swoje umiejętności. SMS to pierwsza i jedyna w województwie lubelskim szkoła sportowa prowadzona przez profesjonalny klub piłkarski, do której uczęszczają uczniowie pochodzący nawet spoza województwa lubelskiego.

Kluby sportowe zajmujące się piłką nożną znajdują się w każdej gminie znajdującej się na terenie powiatu łączyńskiego, jednak grają one na niższych poziomach rozgrywek ligowych. Dzięki działalności klubów i innych organizacji pozarządowych, dzieci i młodzież z sukcesem trenują nie tylko piłkę nożną, ale również inne dziedziny sportu. W gminie Łęczna aktywnie działa m.in. Miejsko-Górnicy Klub Sportowy „Gwarek” Łęczna, w którym odbywają się

treningi bokserskie. Wychowankowie Ludowego Klubu Sportowego „Iskra” Spiczyn odnoszą liczne sukcesy w zapasach. Do innych chętnie uprawianych dyscyplin, których zawodnicy z powodzeniem reprezentują powiat na krajowych i międzynarodowych zawodach należą m.in.: jujitsu, karate, taekwondo, badminton, sumo.

Zawodnicy osiągający wysokie wyniki sportowe mogą ubiegać się o nagrody i stypendia przyznawane przez samorząd powiatowy oraz samorządy gminne.

Do ostatnich znaczących inwestycji zrealizowanych na terenie powiatu w zakresie rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej należy zaliczyć budowę Gminnego Centrum Sportu i Rekreacji w Cycowie. Otwarte w kwietniu 2024 r. Centrum to nowoczesny obiekt, oferujący w jednym miejscu wiele atrakcji: dwa pełnowymiarowe boiska do piłki nożnej, a także boiska wielofunkcyjne (do koszykówki, piłki ręcznej, tenisa), kompleksy do zabaw dla dzieci, siłownia, minigolf, skatepark, park linowy. Są też strefy do wypoczynku dla mieszkańców. Oprócz tego jest sala konferencyjna z zapleczem socjalnym, kręgielnia, siłownia i szatnia dla zawodników.

Gmina Milejów aktualnie realizuje projekt pt. „Modernizacja obiektu sportowego TUR Milejów wraz z niezbędną infrastrukturą drogową i oświetleniową”, który obejmuje wykonanie profesjonalnego nawodnienia istniejącej płyty boiska, montaż hali pneumatycznej i budowę boiska wielofunkcyjnego, przebudowę budynku szatniowo-administracyjnego, montaż elementów sportowych małej architektury, przebudowę istniejącego oświetlenia zewnętrznego boiska i jego otoczenia, przebudowę trybuny, przebudowę istniejącego ogrodzenia wraz z budową drogi dojazdowej i parkingu. Obok obiektu, z którego na co dzień korzysta działający od 1946 r. LKS TUR Milejów, realizowana jest również kolejna inwestycja: „Budowa boiska pełnowymiarowego wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i sportową”, obejmująca m.in. budowę wielofunkcyjnego boiska pełnowymiarowego o sztucznej nawierzchni, zakup i montaż wyposażenia sportowego, ogrodzenie terenu oraz oświetlenie boiska.

Przy wszystkich szkołach w stolicach gmin znajdują się sale gimnastyczne. Nowa sala gimnastyczna powstaje również przy Szkole Podstawowej w Łysołajach (gmina Milejów). W Łęcznej (przy szkole podstawowej nr 4) oraz w Gminnym Centrum Kultury i Sportu Ludwinie są to hale widowiskowo-sportowe. Na terenie każdej z gmin powiatu łęczyńskiego (najczęściej przy obiektach szkolnych) funkcjonują kompleksy wielofunkcyjnych boisk, w większości

zbudowanych przez samorządy gminne w ramach programu „Moje boisko-Orlik 2012”. Dzięki projektowi zrealizowanemu przez Powiat Łęczyński, od 2017 roku uczniowie szkół średnich, a także kluby sportowe i mieszkańcy, mogą korzystać ze zmodernizowanego kompleksu boisk przy ul. Bogdanowicza w Łęcznej: boisko wielofunkcyjne, boisko piłkarskie, bieżnia okrężna 4-torowa o długości 200 m, bieżnia prosta 4-torowa o długości 100 m. Realizacja tych przedsięwzięć przyczyniła się znacząco do wzrostu dostępności infrastruktury sportowej i poprawy warunków uprawiania sportu i rekreacji.

Na terenie powiatu łęczyńskiego pływalnia znajduje się tylko przy zbudowanej w latach 70. XX w. Szkole Podstawowej nr 2 w Łęcznej i wyposażona jest w basen z torami pływackimi. W roku 2019 zakończono termomodernizację budynku szkoły wraz z halą basenową. Mieszkańcy powiatu korzystają również z atrakcji wodnych dostępnych w bliskiej okolicy, najczęściej aquaparku „Aqua Lublin” w Lublinie, kompleksu sportowo-rekreacyjnego „Park Avia” w Świdniku, Chełmskiego Parku Wodnego, pływalni krytej „ORKA” Wólce Rokickiej (powiat lubartowski).

W Łęcznej (na terenie obiektów sportowych „Górnika Łęczna” oraz przy Szkole Podstawowej nr 4) można korzystać z trzech odkrytych ziemnych kortów tenisowych oraz trzech kortów ze sztuczną trawą znajdujących się w hali sportowej. Na terenie ośrodka „Marynka” w Wólce Cycowskiej znajdują się cztery korty zewnętrzne i jeden kryty ogrzewany całoroczny. Ośrodek ten z racji rozbudowanej infrastruktury sportowej (m.in. 4 korty tenisowe, 2 boiska do plażowej piłki siatkowej bądź beach tenisa) oraz bazy gastronomicznej i noclegowej wykorzystywany jest m.in. do organizacji obozów i turniejów sportowych.

W ostatnich latach we wszystkich gminach, z inicjatywy samorządu powiatowego, samorządów gminnych oraz spółdzielni mieszkaniowych, powstało wiele plenerowych siłowni, gdzie mieszkańcy na świeżym powietrzu mogą zadbać o swoją kondycję fizyczną. W Łęcznej funkcjonuje ponadto skatepark-pumptrack.

W marcu 2024 r. przy Ośrodku Rewalidacyjno-Wychowawczym w Łęcznej, Powiat Łęczyński uruchomił niewielką tężnię solankową, z której mogą korzystać mieszkańcy powiatu i turyści chętnie wypoczywający na terenie zmodernizowanego przez Gminę Łęczna parku „Podzamcze”.

Na strzelnicy w Wólce Cycowskiej od wielu lat regularnie odbywają się zawody strzeleckie. W 2023 r. powstała wirtualna strzelnica w Zespole Szkół nr 2 im. S. Bolívara w Milejowie, a w 2024 r. w Zespole Szkół Rolniczych w Kijanach.

Rzeka Wieprz oraz liczne akweny wodne (jeziora, łowiska, zalewiska) sprawiają, iż dużą popularnością wśród mieszkańców powiatu łęczyńskiego cieszy się wędkarstwo. Nad jeziorem Rogóźno działa Ośrodek Sportów Wędkarskich.

Nad rzeką Wieprz w Jaszczowie znajduje się przystań kajakowa wraz z pomostem, altaną rekreacyjną i wypożyczalnią kajaków oraz rowerów.

Lokalne samorządy, a także organizacje pozarządowe organizują imprezy i wydarzenia o charakterze sportowym. Najważniejsze z nich to:

- Otwarcie sezonu kajakowego na rzece Wieprz,
- Bieg Tropem Wilczym (Łączna),
- Biegi „Kasztelańska Piątka”,
- Wyścig Kolarski „O grono jarzębiny”,
- Rajd rowerowy „Łączna na rowery”,
- Turniej Szachowy o „Kordzik Górniczy”,
- zawody strzeleckie na strzelnicy w Wólce Cycowskiej oraz na strzelnicach wirtualnych w Milejowie i Kijanach,
- turnieje w piłce nożnej (o różnych rangach),
- zawody wędkarskie (o różnych rangach, w tym ogólnopolskiej).

Ww. imprezy mają głównie charakter lokalny. Należy podjąć działania zwiększające rangę imprez sportowych organizowanych na terenie powiatu łęczyńskiego.

Powiat łęczyński dysponuje rozwiniętą, choć częściowo wymagającą modernizacji infrastrukturą sportową. Działa tu wiele klubów i organizacji promujących różne dyscypliny, zarówno na poziomie amatorskim, jak i profesjonalnym. Inwestuje się w nowe obiekty oraz rozbudowę istniejących. Mieszkańcy mają szeroki dostęp do zajęć sportowych, rekreacji i wydarzeń lokalnych, choć wskazana jest dalsza promocja i rozwój imprez o szerszym zasięgu.

2.2. Diagnoza sytuacji gospodarczej

Sytuacja gospodarcza

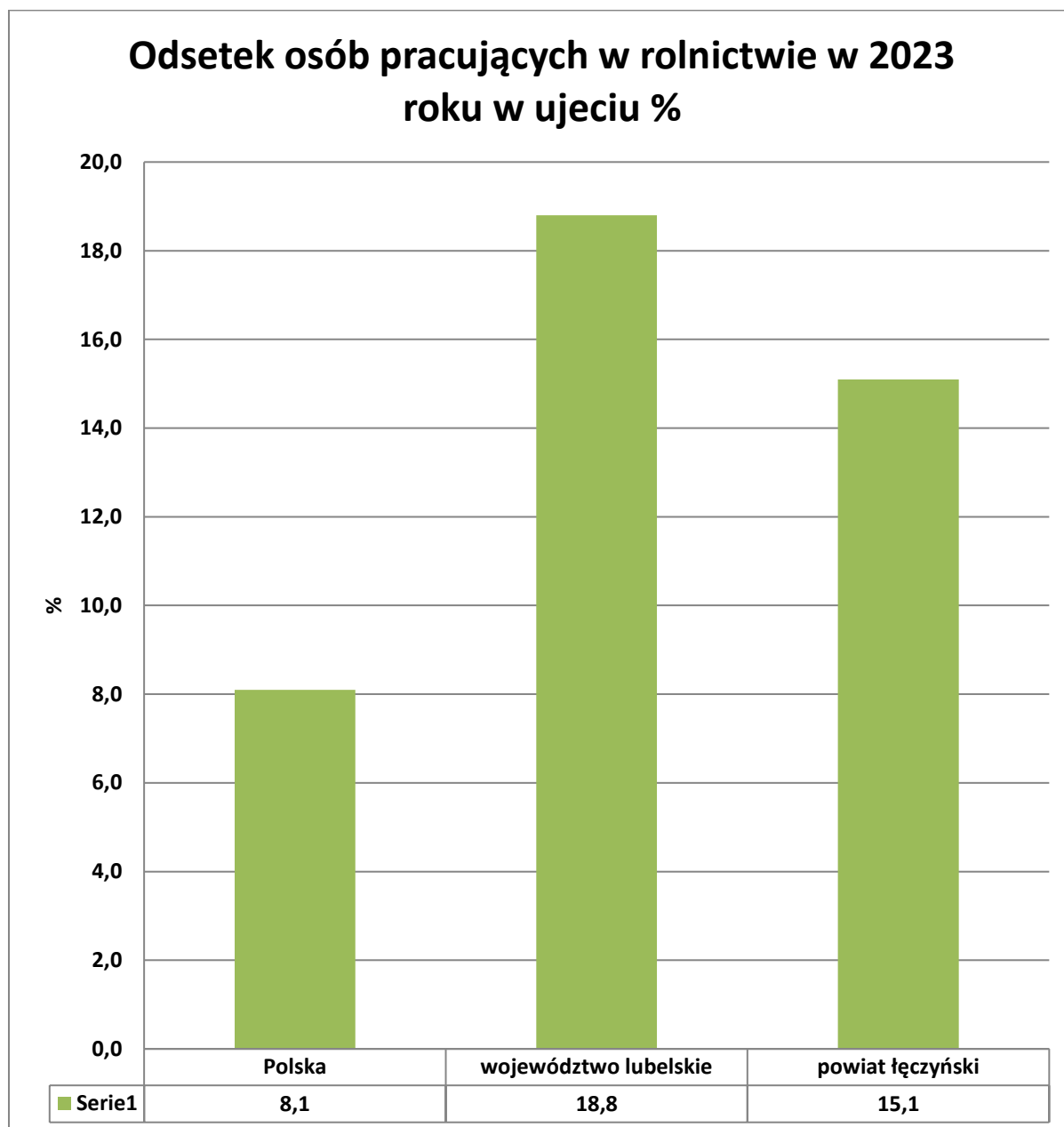
Gospodarka powiatu łęczyńskiego opiera się na trzech filarach, które zapewniają jej stabilną sytuację na tle innych powiatów województwa lubelskiego. Po pierwsze na terenie powiatu znajduje się jest jeden z najważniejszych podmiotów gospodarczych województwa lubelskiego – kopalnia Lubelski Węgiel Bogdanka S.A. Jest to jedyna kopalnia eksploatująca węgiel na obszarze województwa lubelskiego. Dzięki korzystnej strukturze geologicznej występujące tu złoża są łatwe w eksploatacji, co przekłada się na zyski osiągane przez spółkę. Zapewnia to zatrudnienie dużej liczbie mieszkańców obszaru oraz wpływy z tytułu podatków dla lokalnych samorządów.

Kolejnym filarem gospodarki powiatu może być turystyka. Na terenie powiatu znajdują się dwa parki krajobrazowe (Nadwieprzański Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie”) oraz dwa rezerваты („Jezioro Brzeziczno”, „Jezioro Świerszczów”) obszary Natura 2000. W bezpośrednim sąsiedztwie powiatu położony jest Poleski Park Narodowy. Na terenie powiatu znajdują się najgłębsze (jez. Piaseczno) i największe (jez. Uściwierz) naturalne jeziora Pojezierza. Bogactwo przyrodnicze oraz świetne warunki rekreacyjne Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego sprzyjają rozwojowi turystyki na terenie powiatu łęczyńskiego. Od kilku lat prowadzone są działania koordynujące promocję tego obszaru turystyczno-gospodarczego przez powiat łęczyński. Rozwój uzależniony będzie głównie od stopnia zaangażowania pozostałych partnerów życia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności lokalnych przedsiębiorców.

Podobnie jak w całym województwie lubelskim ważnym elementem lokalnej gospodarki jest rolnictwo. Pod względem liczby zatrudnionych osób jest to sektor dominujący, jednak ze względu na słabą jakość gleb oraz rozdrobnienie gospodarstw osiągane w nim zyski są niższe niż średnia województwa.

Wykres 5: Odsetek osób pracujących w rolnictwie.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli można zauważyć, że w porównaniu do tendencji występującej w całym kraju duża część mieszkańców powiatu łęczyńskiego pracuje w rolnictwie. Jest to trend, który występuje na całym obszarze województwa lubelskiego.

Wykres 6: Podmioty wpisane do rejestru na 1000 mieszkańców

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru na 1000 mieszkańców na terenie powiatu łęczyńskiego od roku 2020 utrzymuje się na tym samym poziomie, a także widoczny jest znaczny spadek liczby przedsiębiorstw w porównaniu do roku 2014. W roku 2015 nastąpił znaczny spadek liczby podmiotów wpisanych do rejestru i poziom ten utrzymuje się do roku 2024 z małymi wahaniami. W porównaniu do sytuacji w województwie lubelskim i w kraju powiat łęczyński charakteryzuje się dużo mniejszą liczbą przedsiębiorstw.

Tabela 9: Podmioty według sektorów własnościowych

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sektor prywatny	3151	3270	3344	3453	3616	3744	3922
Sektor publiczny	157	154	148	149	148	151	154
Ogółem	3336	3467	3542	3653	3823	3954	4137

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Struktura własnościowa podmiotów gospodarczych pokazuje znaczną przewagę sektora prywatnego nad publicznym. Jednak sektor publiczny cechuje się większą stabilnością i odpornością na zawirowania gospodarcze. W latach 2017-2023 odnotowuje się minimalny, lecz stały wzrost jednostek sektora publicznego. Mimo, że dynamika jednostek sektora prywatnego podlega okresowym wahaniom to jednak obserwujemy ciągły jej wzrost.

Tabela 10: Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie łęczyńskim wg klasyfikacji PKD 2007 w latach 2022-2023.

Rodzaj działalności	2022	2023
Ogółem	3954	4137
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	78	78
przemysł i budownictwo	981	1040
pozostała działalność	2895	3019

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

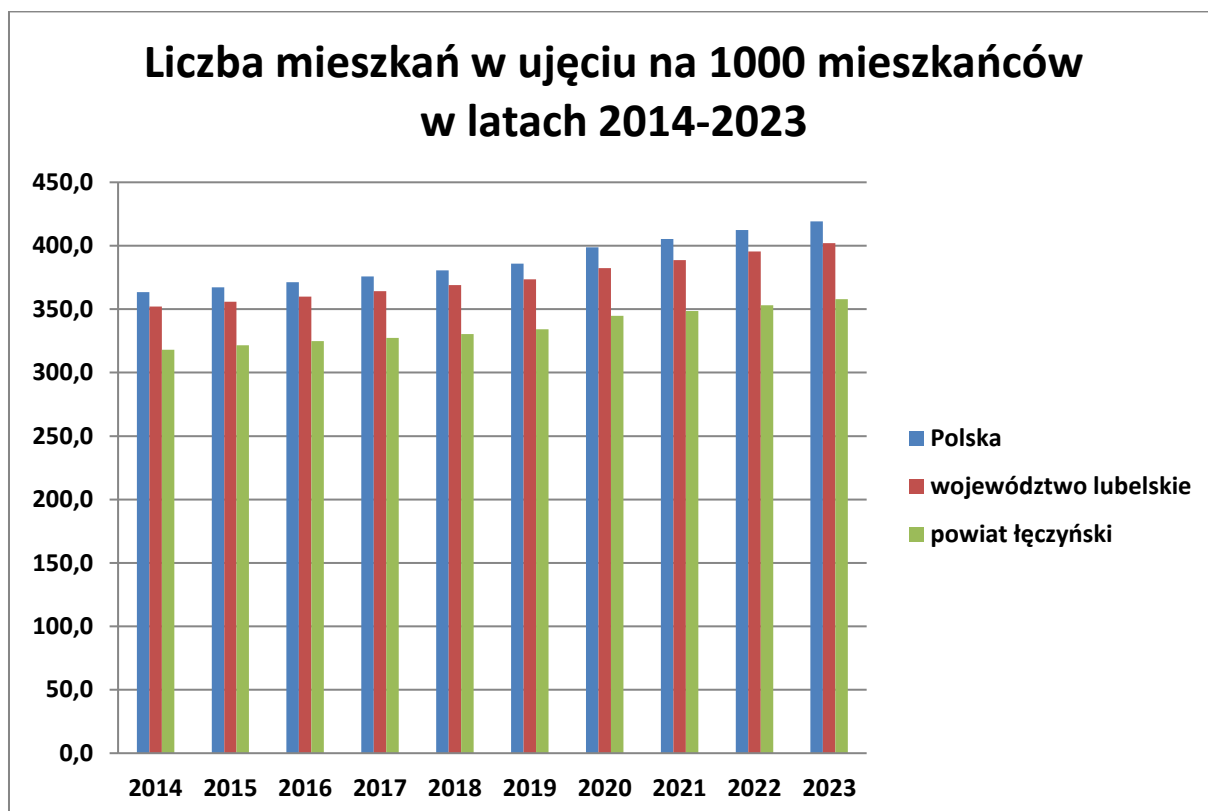
Analizując podmioty gospodarcze z terenu powiatu łęczyńskiego według sekcji PKD 2007 możemy stwierdzić, że obecnie dominują przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przemysłu i budownictwa.

Mieszkalnictwo

Warunki mieszkaniowe są jednym z ważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności. Zarówno liczba mieszkań prywatnych jak i budynków mieszkalnych z roku na rok się zwiększa.

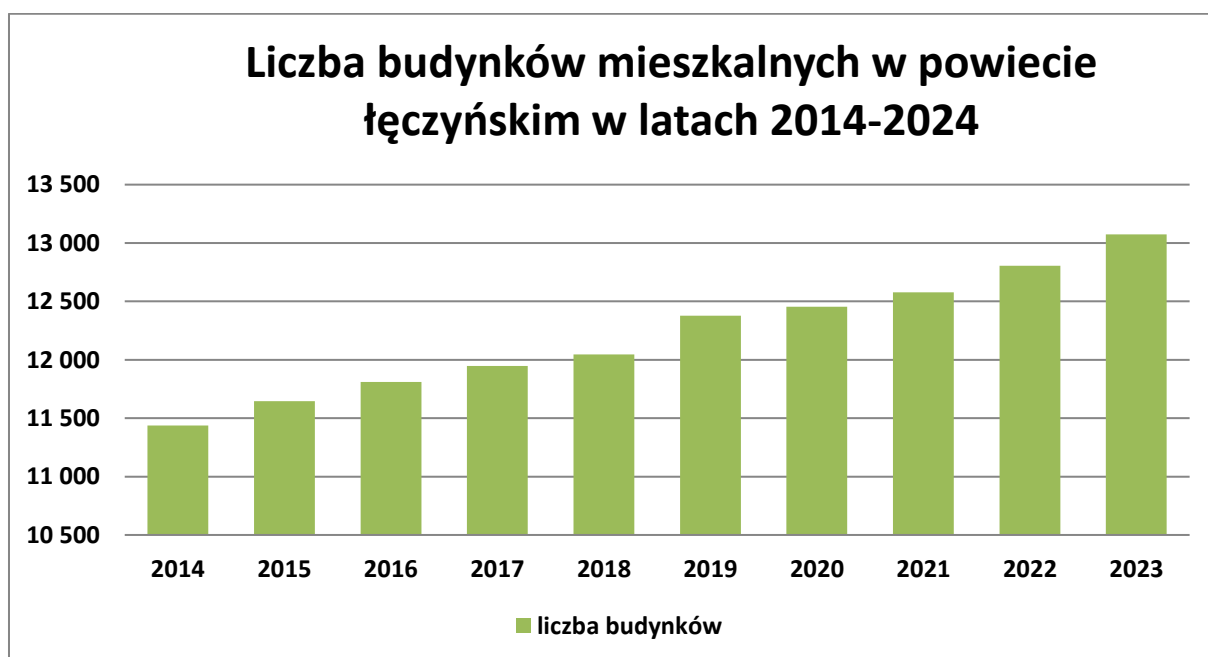

Wykres 7: Liczba mieszkań w ujęciu na 1000 mieszkańców w latach 2014-2023

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Wykres 8: Liczba budynków mieszkalnych w powiecie łęczyńskim w latach 2014-2023

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

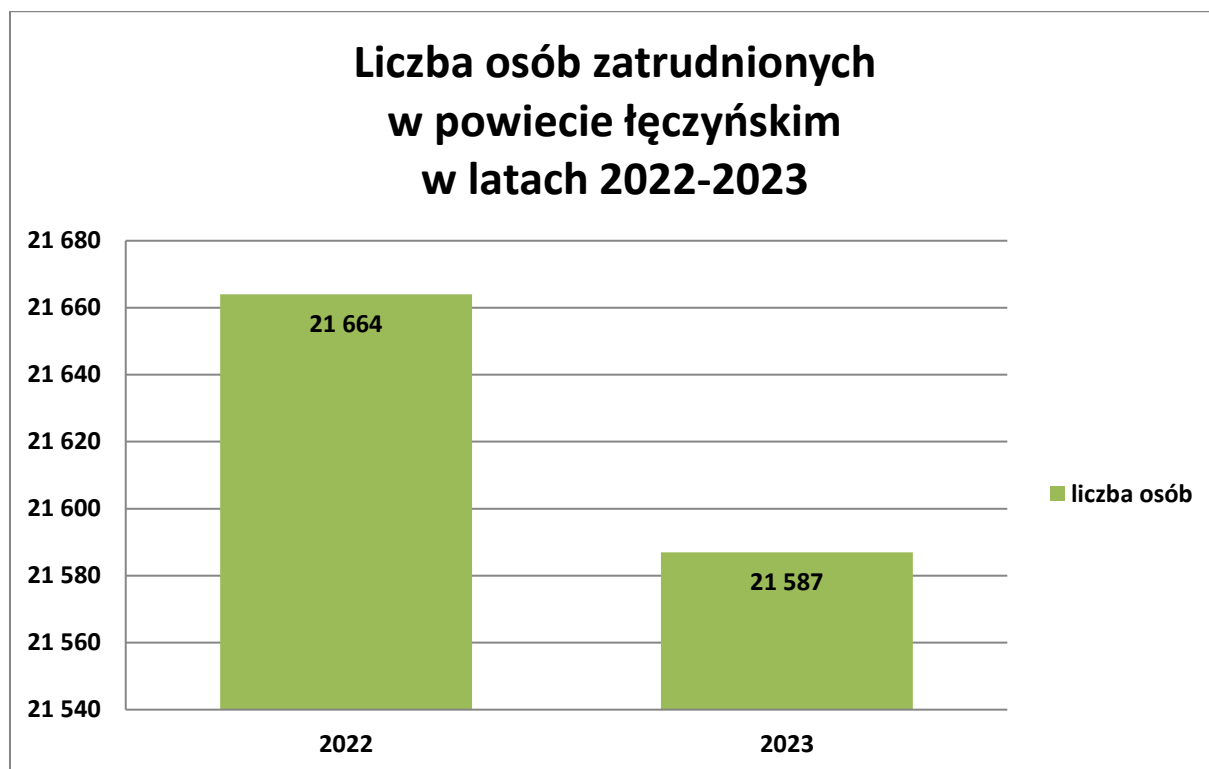

Rynek pracy

Kluczową rolę w kształtowaniu rynku pracy w powiecie łęczyńskim odgrywa Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A, który jest największym pracodawcą w regionie. Spółka zatrudnia ok. 5200 osób, z czego zdecydowana większość pracuje na pełny etat na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, co zapewnia stabilność zatrudnienia w regionie. Ogłoszona w kwietniu 2025 roku Aktualizacja Strategia Rozwoju LW Bogdanka S.A. do 2030 r. (perspektywa do 2035 roku) wskazuje, że planowane jest łączenie kontynuację działalności wydobywczej z transformacją w kierunku zielonej energii i dywersyfikacji surowcowej. Takie działania mają kluczowe znaczenie dla rozwoju gospodarczego powiatu łęczyńskiego.

Analizując dane z BDL GUS udział osób pracujących w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wynosił w 2022 r. 64,7%. Analizując dane dotyczące zatrudnienia widać, że zatrudnienie w roku 2023 jest mniejsze niż w roku 2022.

Wykres 9: Liczba zatrudnionych w powiecie łęczyńskim w latach 2022-2023

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W podziale na płeć widać w strukturze zatrudnionych znaczącą przewagę mężczyzn. Wynika to ze specyfiki przedsiębiorstw działających na terenie powiatu łęczyńskiego.

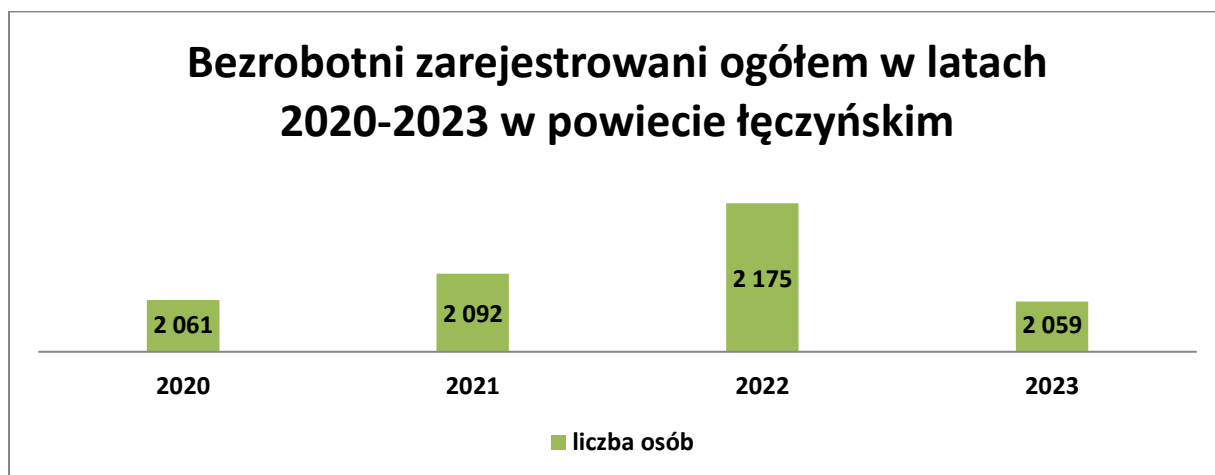
Tabela 11: Stan zatrudnienia w 2023 r. w rozbiu na płeć

	2023
Ogółem	21 587
Mężczyźni	11 763
Kobiety	9 834

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Poniższy wykres potwierdza dane o liczbie bezrobotnych. Liczba bezrobotnych systematycznie spadała. Stopa bezrobocia należy do najniższych w całym województwie lubelskim.

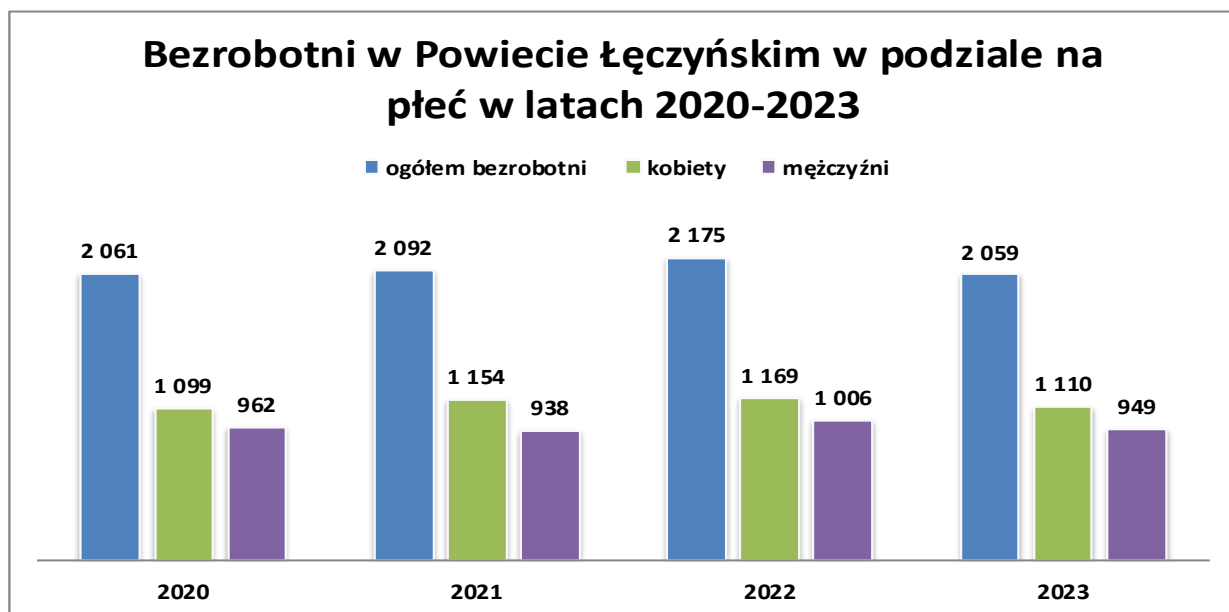
Wykres 10: Liczba osób bezrobotnych w powiecie łęczyńskim

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Wykres 11: Liczba osób bezrobotnych w powiecie łęczyńskim w podziale na płeć

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W podziale bezrobotnych na płeć rysuje się przewaga kobiet w badanej strukturze (rok 2023 - 1110 kobiet wobec 949 mężczyzn). Specyfika lokalnej gospodarki stwarza większe możliwości w zatrudnianiu mężczyzn. W związku z tym należy podjąć działania mające na celu wyrównanie szans na rynku pracy. Istnieje wiele możliwości pozyskania znacznych środków finansowych na podniesienie jakości kapitału społecznego, przystosowanie do lokalnego rynku pracy oraz pomocy w tworzeniu nowych miejsc pracy m.in. w ramach programów w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę przedział wiekowy najwięcej bezrobotnych jest wśród osób w wieku pomiędzy 25 a 30 rokiem życia.

Rynek pracy w powiecie łęczyńskim cechuje się stabilnością zatrudnienia i niskim poziomem bezrobocia, co w dużej mierze wynika z obecności dużego pracodawcy – LW „Bogdanka” S.A. Wyzwania jakie stoją przed powiatem głównie związane są z nierównością płci i potrzebą aktywizacji młodych i wymagają wsparcia w postaci programów rozwoju kapitału społecznego oraz lepszego dostosowania kompetencji do lokalnego rynku pracy.

Kopalnia Lubelski Węgiel Bogdanka S. A.

Kopalnia LW „Bogdanka” S.A. jest na pewno firmą o kluczowym znaczeniu dla rozwoju nie tylko powiatu łęczyńskiego, ale i całego województwa lubelskiego.

Lubelski Węgiel Bogdanka S.A. jest jednym z czterech największych pracodawców w woj. Lubelskim. Jak wynika z opublikowanego raportu rocznego, na koniec 2023 r. w LW Bogdanka zatrudnionych było 5246 osób, wobec 4929 osób na koniec 2022 r., co oznacza wzrost o 6,4 proc.² Ponadto, liczba pracowników innych przedsiębiorstw, którzy wykonują usługi na rzecz LW Bogdanka na terenie kopalni (m.in. na zasadzie outsourcingu), wynosi dalsze 2,8 tys. os. Spośród 8,7 tys. os. bezpośrednio i pośrednio zatrudnionych w LW Bogdanka, 42,3% osób dojeżdżało do pracy z innych powiatów niż łęczyński, głównie z lubelskiego (w tym miasta Lublin) 12,1%, chełmskiego 10,4%, lubartowskiego 5,2%, włodawskiego 5,1%, świdnickiego 4,4% i parczewskiego 2,4%. W obszarze działania kopalni w sektorach: górnictwo i wydobywanie węgla oraz usługi wspomagające górnictwo działa obecnie 28 przedsiębiorstw, najwięcej w powiatach łęczyńskim i lubelskim. Siłę powiązań gospodarki regionalnej z kopalnią precyzyjnie odzwierciedla zasięg i natężenie współpracy LW Bogdanka z innymi przedsiębiorstwami, która w 3 omawianych podregionach (bez m. Lublin) obejmuje ponad 100 podmiotów. Skala współpracy największa jest z przedsiębiorstwami, których siedziba mieści się na terenie powiatu łęczyńskiego oraz lubelskiego, m. Chełm, lubartowskiego, radzyńskiego, tomaszowskiego, włodawskiego i świdnickiego. LW Bogdanka stanowi istotne źródło dochodów samorządów: w latach 2018-2020 z tytułu opłat eksploatacyjnych, podatków oraz wpływów z PIT i CIT, do JST rocznie trafiało ok. 59,2 mln zł, najwięcej do JST z powiatu łęczyńskiego (88%) oraz: lubelskiego (4%), chełmskiego (3%), lubartowskiego, włodawskiego, świdnickiego (po 1,5%) i parczewskiego (0,7%)³.

Procesy ciągłych zmian, wymuszone przez dynamiczne sytuacje i wydarzenia, powodują, że świat w którym obecnie żyjemy, jest zdecydowanie bardziej skomplikowany niż ten, który istniał jeszcze kilkanaście lat temu. Nowe technologie, media społecznościowe, globalizacja ekonomii, przyspieszony rozwój tzw. rynków wschodzących, przemiany społeczne i kulturowe są zjawiskami zmieniającymi wizerunek otoczenia, a jednocześnie wprowadzającymi w proces planowania i zarządzania element niepewności. Przewidywanie i planowanie przyszłości są ważnymi elementami w rozwoju strategii.

² Skonsolidowany raport roczny GK LW Bogdanka za 2023 r., opublikowany w dniu 20 marca 2024 r., <https://ri.lw.com.pl/raporty-okresowe/y2023-gk-lwb> [dostęp dnia 27 kwietnia 2024 r.]

³ TERYTORIALNY PLAN Sprawiedliwej Transformacji dla WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO, projekt, Lublin, wrzesień 2021.

Dlatego konieczne jest podjęcie odpowiednich działań, tj. uruchomienie efektywnej transformacji optymalizującej wydobycie. Skonkretyzowane działania zostały ujęte także w Strategii ESG i Strategii Łęczyńskiego Klastra Energii. Wychodząc naprzeciw zmianom na rynku i biorąc pod uwagę postęp rozwoju LW „Bogdanka” S.A. opracowano nową, ambitną Aktualizację Strategii Rozwoju LW Bogdanka S.A. do 2030 r. (Perspektywa do 2035 r.).

Strategia LW Bogdanka S.A. łączy kontynuację działalności wydobywczej z transformacją w kierunku zielonej energii i dywersyfikacji surowcowej. Bogdanka planuje kontynuować wydobycie węgla kamiennego do 2049 roku, zgodnie z umową społeczną dotyczącą sektora górniczego. Średni poziom produkcji w latach 2023-2025 ma wynieść około 9,1 mln ton, a w latach 2026-2030 około 10,1 mln ton. Dodatkowo Bogdanka intensyfikuje swoje działania w zakresie odnawialnych źródeł energii, planując do 2030 roku uruchomienie instalacji OZE o łącznej mocy około 500 MW. Celem jest zaspokojenie około 10% zapotrzebowania województwa lubelskiego na energię elektryczną. Spółka inwestuje również w produkcję komponentów dla sektora OZE, takich jak fundamenty dla farm wiatrowych i konstrukcje do paneli fotowoltaicznych oraz w recykling baterii elektrycznych i odpadów z fotowoltaiki. W ramach strategii dywersyfikacji planowana jest eksploracja i komercyjne wydobycie surowców mineralnych, które są kluczowe dla zrównoważonej transformacji. Bogdanka kładzie duży nacisk na społeczną odpowiedzialność biznesu, obejmującą zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa pracy, efektywność środowiskową, ochronę lokalnej bioróżnorodności oraz wspieranie rozwoju społeczności lokalnej. Spółka współpracuje z lokalnymi szkołami, uczelniami, rozwijając programy edukacyjnej i szkoleniowej, co przyczynia się do podnoszenia kwalifikacji mieszkańców powiatu łęczyńskiego i wspiera rozwój lokalnego rynku pracy. Strategia rozwoju LW Bogdanka S.A. stanowi istotny element strategii rozwoju powiatu łęczyńskiego, wspierając transformację energetyczną, rozwój gospodarczy i społeczny regionu oraz zapewniając stabilność zatrudnienia i inwestycji w perspektywie długoterminowej.

LW Bogdanka S.A. od lat nie tylko buduje fundamenty polskiej energetyki, ale również aktywnie wspiera rozwój społeczny, kulturalny i sportowy regionu. Jako odpowiedzialny partner lokalnej społeczności, Bogdanka konsekwentnie realizuje misję aktywnego mecenatu, angażując się w liczne inicjatywy, które promują zdrowy styl życia, pielęgnują dziedzictwo kulturowe oraz wspierają rozwój talentów. Bogdanka jest rozpoznawalna jako jeden

z najważniejszych partnerów sportowych w regionie. Od lat wspiera drużyny i kluby, które budują lokalną dumę i jednoczą społeczność – w tym Górnik Łęczna czy BOGDANKA LUK Lublin, sekcje młodzieżowe i inicjatywy amatorskie. Mecenat Bogdanki to nie tylko wsparcie finansowe, ale także zaangażowanie w tworzenie infrastruktury sportowej, organizację wydarzeń oraz promocję aktywności fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.

Sytuacja finansowa powiatu

Tabela 12: Dochody budżetowe powiatu łęczyńskiego

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem w zł	49 645 361	58 026 174	65 904 614	89 478 977	74 018 804	83 126 228
Dochody na 1 mieszkańca	865,38	1010,63	1148,72	1583,08	1314,95	1484,40
Dochody własne	16 595 192	21 259 723	23 551 927	21 606 473	26 913 175	31 701 669

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Dochody powiatu systematycznie rosną - w porównaniu do 2017 roku w 2022 roku wzrosły one o ponad 41%. Największy wzrost odnotowano w przypadku dochodów własnych powiatu, które wzrosły o 48% w latach 2017-2022. W rankingu finansowym samorządu terytorialnego w 2022 r. powiat łęczyński uplasował się na 223 miejscu na 314.

2.3. Diagnoza sytuacji przestrzennej

Aktualnie podkreśla się wagę podejścia terytorialnego. Podejście to koncentruje się na modelowaniu działań rozwojowych w silnej korelacji z uwarunkowaniami przestrzennymi. Kluczowym zagadnieniem, które warunkuje rozwój lokalny powiatu, są jego uwarunkowania lokalizacyjne, to jest położenie w układzie osadniczym. Położenie geograficzne i struktura terytorialna są nierozzerwalnie związane z potencjałem rozwojowym powiatu, choć są to aspekty słabo sterowalne lub wręcz niemożliwe do zmiany. Lokalizacja oraz zasoby środowiskowe nie są więc przedmiotem działań samorządu powiatowego, choć mogą być skrupulatnie wykorzystywane jako atrybuty jednostki.

Położenie administracyjno-geograficzne

Powiat łęczyński położony jest w środkowej części województwa lubelskiego w odległości ok. 25 km od jego stolicy – Lublina. Zajmuje powierzchnię 634 km². Graniczy z następującymi powiatami ziemskimi: lubartowskim, parczewskim, włodawskim, chełmskim, świdnickim i lubelskim. Obejmuje tereny Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego o wyjątkowym w skali województwa i kraju bogactwie przyrodniczym, które w 2012 r. weszło w skład objętego patronatem UNESCO polsko-białorusko-ukraińskiego Transgranicznego Rezerwatu Biosfery "Polesie Zachodnie". W skład powiatu wchodzi 6 jednostek szczebla gminnego: gmina miejsko-wiejska Łęčna, gmina Cyców, gmina Ludwin, gmina Milejów, gmina Puchaczów oraz gmina Spiczyn.

Rysunek 1. Położenie powiatu łęczyńskiego w województwie lubelskim

Źródło: <https://ktpzg.pttk.pl/images/woj2/5.gif>

Rysunek 2. Gminy powiatu łęczyńskiego

Źródło: http://www.kapliczki.turystyka.pl/powiatleczynski_.htm

Dostępność komunikacyjna

Istotne znaczenie dla sytuacji powiatu łęczyńskiego ma rozwój infrastruktury komunikacyjnej: drogowej, lotniczej i kolejowej połączony ze zrównoważonym rozwojem transportu zbiorowego, w tym transportu szynowego (mniej inwazyjnego dla środowiska naturalnego).

Transport lotniczy

Najbliższym czynnym portem lotniczym w okolicy powiatu łęczyńskiego jest Port Lotniczy Lublin-Świdnik. Otwarty w grudniu 2012 roku, jest portem o charakterze regionalnym. Odległość z Łącznej jest mniejsza niż 20 km, a czas dotarcia jest krótszy niż 20 min. Głównymi operatorami lotniczymi są niskokosztowe linie lotnicze (WizzAir i Ryanair), loty do głównego portu przesiadkowego w Warszawie realizuje również LOT. Łącznie dostępnych jest 13 kierunków w 10 krajach. Lotnisko mimo mniejszego niż zakładano na etapie budowy ruchu pasażerskiego konsekwentnie buduje swoją pozycję i dąży do rozbudowy siatki połączeń oraz dostępnych destynacji. Charakterystyka pasażerów skupia się na pasażerach biznesowych, turystycznych oraz tzw. emigranckich (loty do miast skupiających dużą liczbę Polaków

pracujących za otwartą granicą). Rozwój oferty w zakresie lotów do destynacji typowo turystycznych sprawił zwiększenie udziału pasażerów turystycznych, co jest szansą zarówno dla całej Lubelszczyzny jak i powiatu łęczyńskiego.

Drugim ważnym lotniskiem z punktu widzenia Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego jest Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Jest to największy port lotniczy w Polsce, a od 2013 również w całej Europie Środkowo-Wschodniej. Rocznie jest obsługiwanych tutaj ponad 10 milionów pasażerów, którzy mogą skorzystać z ponad 100 bezpośrednich kierunków do kilkudziesięciu krajów świata na trzech kontynentach. Bogata oferta oraz duża liczba dostępnych lotów są głównymi zaletami portu lotniczego w Warszawie. Nieznaczny wpływ na turystykę Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego mają porty lotnicze znajdujące się w Radomiu i Rzeszowie. Port lotniczy w Radomiu znajdujący się w odległości ok. 170 km (czas dotarcia ok. 2 godz. 20 minut) obecnie oferuje loty do Rzymu, Larnaki, Szarm el-Szejk. Natomiast Port Lotniczy w Rzeszowie znajduje się w podobnej odległości co Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie (ok. 220 km i czas dotarcia 3 godz. 25 min.), jednak ze względu na znacznie uboższą ofertę przegrywa z nim konkurencję o pasażera. Należy także podkreślić, że wpływ na rozwój transportu lotniczego we wschodniej Polsce ma wojna w Ukrainie. W najbliższym czasie planowany jest remont Lotniska w Rzeszowie, które obecnie jest najważniejszym punktem w światowym łańcuchu dostaw pomocy wojskowej dla walczących Ukraińców. Remont pasa w Rzeszowie będzie odbywał się w 2025 roku. Do tego czasu należy przygotować niezbędną infrastrukturę w Lublinie, Krakowie i Katowicach. Lubelskie lotnisko będzie w dużo większym stopniu wykorzystywane przez różnego rodzaju segmenty lotnictwa. Zarówno tego pasażerskiego, jak i transportowego czy wojskowego. To wszystko, co w tej chwili dzieje się w Rzeszowie, zostanie przeniesione m.in. na lotnisko w Lublinie.

Transport kolejowy

Przez obszar powiatu łęczyńskiego przebiega linia kolejowa nr 7 Warszawa Wschodnia – Dorohusk, która jest jedną z najważniejszych linii kolejowych w Polsce. Zapewnia ona transport pasażerów oraz towarów w kierunku Ukrainy. Główne stacje pasażerskie (Lublin, Świdnik, Chełm) znajdują się poza badanym obszarem, więc potencjalni turyści muszą korzystać z innych środków komunikacji. Jedyna stacja kolejowa na tej trasie zlokalizowana

jest w Jaszczowie (gmina Milejów). Stacja ma charakter towarowy, a także odbywają się tam przewozy pasażerskie. W tym miejscu zlokalizowany jest punkt zdawczo-odbiorczy kopalni w Bogdance, zapewniający transport węgla na cały kraj. Linia kolejowa Jaszczów-Bogdanka jest administrowana przez spółkę Lubelski Węgiel „Bogdanka”. W przyszłości planowane jest jej wydłużenie do kopalni w Stefanowie.

Istotne zmiany w tej sferze może przynieść realizacja Programu Uzupełniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej+ do 2029 roku. Celem Programu jest uzupełnienie sieci kolejowej o połączenia kolejowe miejscowości o populacji powyżej 10 tys. mieszkańców, które nie posiadają dostępu do połączeń pasażerskich z miastami wojewódzkimi lub takimi, które posiadają dostęp do kolei, ale istniejące połączenia wymagają usprawnienia. Projekt pn. „Utworzenie połączenia kolejowego Lublin – Łęczna-LW „Bogdanka” został zakwalifikowany na listę podstawową Programu Kolej+. PKP Polskie Linie Kolejowe podpisały umowę z wykonawcą dokumentacji projektowej dla budowy nowego połączenia. Łącznie w ramach projektu ma powstać 25 km jednotorowej zelektryfikowanej linii. Zaplanowano, że pociągi zatrzymywać się będą na 12 nowych i dostępnych dla wszystkich pasażerów stacjach. Z Łęcznej będzie można np. pociągiem dostać się na lotnisko w Świdniku. Dokumentację projektową na budowę linii Lublin - Łęczna a także rewitalizację linii Chełm - Włodawa ma powstać do I kwartału 2027 roku. Zaplanowano, że pociągi zatrzymają się na 12 nowych i dostępnych dla wszystkich pasażerów stacjach i przystankach - Lublin Lotnisko, Trzeszkowice, Krzesimów, Ciechanki Krzesimowskie, Łęczna Szpital, Łęczna Akacyjowa, Łęczna Polna, Łęczna Stara Wieś, Turowola, Puchaczów, Bogdanka. Szacowana wartość budowy nowej zelektryfikowanej linii kolejowej Lublin– Łęczna/LW Bogdanka to ok. 736 mln zł netto, z czego dokumentacja projektowa wynosi 9,5 mln zł netto⁴.

Infrastruktura drogowa

Odpowiednie położenie geograficzne wraz z dobrą infrastrukturą komunikacyjną i transportową wpływa na rozwój gospodarki poprzez korzyści i oszczędności⁵. Dostępność komunikacyjna stanowi jeden z głównych czynników decydujących o atrakcyjności

⁴ <https://www.plk-sa.pl/o-spolce/biuro-prasowe/informacje-prasowe/szczegoly/z-wlodawy-i-lecznej-szybciej-do-lublina-podpisano-umowy-na-projekt-linii-9339> .

⁵ Monika Wesołowska, Infrastruktura komunikacyjna w powiecie Łęczyńskim, Raport Fundacji Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego, Jawidz-Łęczna 2022.

inwestycyjnej regionu, jest także ważnym wyznacznikiem jakości życia jego mieszkańców. Zgodnie ze „Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku” dostępność komunikacyjna na terenie województwa lubelskiego jest niska, co powodowane jest następującymi czynnikami:

- brak dostatecznej ilości przepraw mostowych na Wiśle,
- niedostateczna gęstość przejść granicznych zarówno drogowych jak i kolejowych, a także przejść turystycznych, sezonowych i obsługujących mały ruch graniczny,
- pogłębiające się negatywne procesy demograficzne,
- sąsiedztwo słabo przenikalnej zewnętrznej granicy Unii Europejskiej,
- duże obciążenie ruchem tranzytowym niedającym dla regionu wartości dodanej,
- słabe (jak na warunki polskie) wyposażenie w nowoczesną infrastrukturę transportową (brak autostrad oraz bardzo niewielki udział dróg ekspresowych, przy jednoczesnym braku szybkich linii kolejowych),
- uwarunkowania historyczne niedorozwoju sieci osadniczej i jej rozproszenie,
- niska gęstość zaludnienia.

Jak wskazuje Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, województwo lubelskie cechuje się nie tylko słabą dostępnością do regionu z zewnątrz, ale również niską dostępnością i wewnątrzregionalną spójnością komunikacyjną, która miejscami stanowi barierę dla pełnego wykorzystania endogennych potencjałów całego regionu oraz jego układu lokalnych. Ogólna dostępność potencjałowa województwa jest niska i charakteryzuje się wskaźnikiem międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT) na poziomie wyraźnie niższym od średniej krajowej (87,1 proc. wartości krajowej)⁶.

Głównym środkiem transportu powiatu łęczyńskiego jest transport drogowy. Zapewnia on możliwość komunikacji zarówno w ujęciu dostępności komunikacyjnej wewnętrznej jak i zewnętrznej. Na terenie powiatu łęczyńskiego łączna długość infrastruktury drogowej wynosi:

- 33 km dróg krajowych,
- 78,8 km dróg wojewódzkich,

⁶ PROGRAM STRATEGICZNEGO ROZWOJU TRANSPORTU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO DO ROKU 2030 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2040 ROKU), Warszawa, 13.12.2023.

- 261,785 km dróg powiatowych,
- 494,124 km dróg gminnych⁷.

Powyższe dane prezentują długość sieci drogowej na terenie powiatu łęczyńskiego z podziałem na drogi gminne i powiatowe. Sieć drogowa jest ukształtowana dość równomiernie. W większości drogi powiatowe należą do klasy lokalnej – 35 dróg, natomiast 10 dróg ma znaczenie ponadlokalne i należy do klasy zbiorczej. Przez obszar powiatu łęczyńskiego przebiega także jedna droga krajowa i sześć dróg wojewódzkich.

Najważniejszą arterią komunikacyjną obszaru jest droga krajowa nr 82 łącząca Lublin z Łęczną i Włodawą, droga ma 87 km długości i biegnie przez całe Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie. Droga szczególnie w sezonie turystycznym zapewnia dojazd turystom z Lublina i okolic, jednocześnie używana jest przez ciężarówki transportujące węgiel z kopalni w Bogdanie. W celu zwiększenia bezpieczeństwa dokonano przebudowy i modernizacji ww. drogi krajowej, co przyczyniło się do zwiększenia przepustowości trasy oraz poprawy bezpieczeństwa.

Z punktu widzenia rozwoju turystyki na obszarze Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego duże znaczenie ma droga krajowa nr 17. Mimo, że przebiega poza granicami obszaru jest głównym szlakiem komunikacyjnym zapewniającym dojazd na Pojezierze turystom z zachodniej części województwa lubelskiego oraz Warszawy i okolic. Przebudowa na drogę ekspresową S-17 na odcinku Warszawa – Lublin dodatkowo wzmocniła najsilniejszą z punktu widzenia turystycznego zaletę obszaru jakim jest relatywnie krótki czas dojazdu. Po jej oddaniu do użytku w 2020 r. czas dojazdu z Warszawy skrócił się o ok. 1 godzinę. Wzmocniło to pozycję względem głównego obszaru konkurencyjnego jakim są Warmia i Mazury.

Dojazd turystów szczególnie z obszaru województwa lubelskiego zapewnia system dróg wojewódzkich:

- droga wojewódzka nr 813 - droga wojewódzka klasy G w województwie lubelskim o długości 94,467 km. Przebiega południkowo łącząc Międzyrzec Podlaski z Podzamczem położonym 0,5 km na północ od Łęcznej, przez Parczew i Ostrów Lubelski, leży w powiatach ziemskich: bialskim, radzyńskim, parczewskim, lubartowskim oraz łęczyńskim. Długość odcinka w powiecie łęczyńskim – 4,159 km.

⁷ Na podstawie danych z BDL GUS oraz wykazu dróg powiatowych – stan na 31 grudnia 2017 r. i danych z Wydziału Komunikacji, Transportu i Dróg Publicznych.

- droga wojewódzka nr 820 - Droga wojewódzka w województwie lubelskim, w powiatach łęczyńskim i parczewskim, łącząca Łęczną z Sosnowicą. Długość tej trasy to 30 km. Droga nr 820 w połączeniu z drogą nr 819 stanowi alternatywne (oraz szybsze do pokonania) połączenie Parczewa z Łęczną.
- droga wojewódzka nr 829 - droga wojewódzka w województwie lubelskim, w powiatach lubartowskim, łęczyńskim i świdnickim, łącząca Łuckę koło Lubartowa z Łęczną i z Biskupicami koło Piask. Długość tej trasy to 42 km.
- droga wojewódzka nr 838 - droga wojewódzka w województwie lubelskim, w powiecie łęczyńskim, świdnickim i krasnostawskim o długości 25 km. Łączy drogę krajową 82 w Głębokim z drogą krajową nr 17 w Fajstławicach.
- droga wojewódzka nr 839 - droga wojewódzka klasy Z biegnąca południkowo w województwie lubelskim, w powiecie łęczyńskim i chełmskim o długości ok. 30 km. Łączy Cyców z Rejowcem. Trasa ta na krótkim odcinku w Maryninie pokrywa się z drogami krajowymi 12 i 17.
- droga wojewódzka nr 841 - droga wojewódzka w województwie lubelskim, w powiatach łęczyńskim i chełmskim. Droga łączy Cyców ze Stawem, 3 km na północ od Chełma. Stanowi część alternatywnej trasy Lublin - Chełm. Długość drogi to 29 km.

Uzupełnieniem systemu jest sieć dróg lokalnych o znaczeniu powiatowym i gminnym. Z punktu widzenia rozwoju turystyki są bardzo ważne dla lokalnej gospodarki. Zapewniają one dostępność zarówno pomiędzy poszczególnymi miejscowościami jak i atrakcjami turystycznymi obszaru. Z punktu widzenia władz lokalnych w ostatnich latach wykonano szereg inwestycji tak aby poprawić ich stan, niemniej w dalszym ciągu należy planować inwestycje w tym zakresie. Priorytetowo w kwestii remontów i przebudowy należy traktować drogi między głównymi atrakcjami turystycznymi. Zarząd Powiatu realizując założenia zawarte w dokumencie „Strategii Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego na lata 2016-2025” starał się modernizować istniejącą sieć drogową. Wykonano szereg prac służących poprawie stanu bezpieczeństwa na drogach zarówno w ruchu kołowym jak i pieszym. Polegały one na:

- wykonaniu nawierzchni z masy mineralno-asfaltowej,
- utwardzeniu poboczy,
- wykonaniu podbudowy z masy mineralno-asfaltowej,
- wykonaniu chodnika,

- podbudowie i utwardzeniu drogi gruntowej,
- utwardzeniu pobocza kostką brukową,
- budowie zatok autobusowych,
- wymianie oznakowania,
- wykonaniu wyniesionego przejścia dla pieszych,
- wykonanie chodników wraz z peronami autobusowymi,
- wykonanie i oznakowanie przejścia dla pieszych⁸.

Prace modernizacyjne infrastruktury drogowej będą nadal prowadzone. Planuje się przebudować większość pozostałych inwestycji drogowych do 2030 roku. Do realizacji zaplanowano drogi stanowiące najważniejsze połączenia, jak również drogi przechodzące przez tereny zabudowane, które po wielu latach uległy dużej degradacji. Ważne jest również przebudowanie odcinków kilku dróg gruntowych, przy których znacząco wzrosła liczba zabudowań lub są często eksploatowane ze względu na szybki i krótszy dojazd do miast na terenie powiatu.

- 1) Przebudowa drogi powiatowej nr 2005 L Zezulin – Ludwin;
- 2) Przebudowa drogi powiatowej nr 2006 L Ludwin - Dratów Kolonia;
- 3) Przebudowa drogi powiatowej nr 2007 L Dratów II – Dąbrowa;
- 4) Przebudowa drogi powiatowej 1564 L DW Nr 829 – Zawieprzycze Kol.;
- 5) Przebudowa drogi powiatowej 1801 L Cyców – Bekiesza;
- 6) Przebudowa drogi powiatowej 1802 L Garbatówka – Świerszczów;
- 7) Przebudowa drogi 1800 L Świerszczów – Małków;
- 8) Przebudowa drogi nr 1809 L Ciechanki – Zawadów;
- 9) Przebudowa drogi powiatowej nr 2014 L Puchaczów - Turowola- Stara Wieś;
- 10) Przebudowa drogi powiatowej 2016 L Wólka Łańcuchowska;
- 11) Przebudowa drogi powiatowej 2017 L Trębaczów - Rossosz – Ciechanki;
- 12) Przebudowa drogi powiatowej nr 2021 L Zalesie – Kajetanówka;
- 13) Przebudowa drogi powiatowej 2022 L Cyganka – Antoniów;
- 14) Przebudowa drogi powiatowej 2025 L Cyganka – Łysołaje;

⁸ Monika Wesołowska, Infrastruktura komunikacyjna w powiecie Łęczyńskim, Raport Fundacji Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego, Jawidz-Łęczna 2022, s. 21.

- 15) Przebudowa drogi powiatowej 2027 L Jaszczów – Białka;
- 16) Przebudowa drogi powiatowej 2010 L Stefanów – Janowica;
- 17) Przebudowa drogi powiatowej nr 2029 Cyców – Kulik;
- 18) Przebudowa drogi powiatowej 2018 L DK 82 – Wygoda - Trębaczów;
- 19) Przebudowa drogi powiatowej 1714 L Piaseczno – Rozpłucie;
- 20) Przebudowa drogi powiatowej 1625 L Rozpłucie - Kaniwola;
- 21) Przebudowa drogi powiatowej 2002 L DK 82 – Nowogród;
- 22) Przebudowa drogi powiatowej 2001 L Stawek – Ludwików;
- 23) Przebudowa drogi powiatowej 2004 L Kijany – Zezulin;

Niezrealizowanych pozostanie około 10% inwestycji drogowych w całym powiecie. Planowane do realizacji będą w najszybszym możliwym terminie.

Jednym z rozwiązań zwiększających zdolność inwestycyjną powiatu powinno być planowanie i realizacja wspólnych inwestycji drogowych w partnerstwie z gminami. Takie przedsięwzięcia pozwolą na optymalny wybór zadań inwestycyjnych oraz zwiększą szanse powiatu w ubieganiu się o dofinansowanie projektów ze środków z zewnątrz.

Aktualnie na terenie powiatu działa około 100 przedsiębiorców posiadających licencje lub zezwolenia wydane przez Starostę Łęczyńskiego, uprawniające do wykonywania transportu drogowego osób lub rzeczy, pośrednictwa w przewozie rzeczy oraz zaświadczenia na przewozy drogowe na potrzeby własne. Powiat łęczyński obsługiwany jest przez czterech przewoźników, dysponujących taborem kilku pojazdów i obsługujących po jednej linii komunikacyjnej. Tabory autobusowe przewoźników kursujących na liniach komunikacyjnych przebiegających przez powiat łęczyński specyfikuje zarówno ilość posiadanych pojazdów, jak i ich pojemność. Przyjmując ilościowe kryterium dostępnych w pojazdach miejsc, można je podzielić na autobusy (więcej niż 20-30 miejsc pasażerskich) oraz busy (mniej niż 20-30 miejsc pasażerskich).

W powiecie łęczyńskim funkcjonuje sieć komunikacji autobusowej. Wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym w obrębie powiatu odbywa się zgodnie z udzielonymi przez Starostę Łęczyńskiego zezwoleniami w ramach linii regularnych na czterech liniach:

- 1) Łączna — Milejów – Maryniów;
- 2) Łączna – Puchaczów – Cyców;

3) Łęczna – Ludwin – Dratów – Rogóżno – Piaseczno – Kaniwola – Puchaczów – Łęczna;

4) Zawadów – Ostrówek – Puchaczów – Łęczna.

Sieć ta zapewnia obsługę komunikacyjną mieszkańcom gmin ze stolicą powiatu miastem Łęczna, która ma bardzo dobre połączenie z Lublinem. Powiat łęczyński podejmuje działania na rzecz zwiększenia liczby połączeń i kursów publicznego transportu zbiorowego, mając również na celu przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu. W związku z tym zawarł porozumienie w sprawie powierzenia Powiatowi Świdnickiemu zadania organizacji publicznego transportu zbiorowego na linii komunikacyjnej użyteczności publicznej przekraczającej granice administracyjne Powiatu Świdnickiego oraz Powiatu łęczyńskiego, tj. na linii komunikacyjnej: Świdnik – Nowy Krępiec – Mełgiew – Krzesimów – Łęczna.

Ponadto Powiat łęczyński w oparciu o środki z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej zawarł w trybie określonym w art. 22 ust. 1 pkt 4 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym⁹ umowę z operatorem dotyczącą świadczenia usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego w powiatowych przewozach pasażerskich w transporcie drogowym na obszarze powiatu łęczyńskiego na liniach komunikacyjnych:

- 1) Cyców- Garbatówka- Łęczna,
- 2) Łęczna- Spiczyn- Łęczna.

Ścieżki rowerowe i pieszo-rowerowe koncentrują się głównie w Łęcznej oraz na obszarze pojezierza. Ciąg pieszo – rowerowy, przebiegający wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 820 i dróg powiatowych na terenie gmin Puchaczów i Ludwin umożliwia dojazd rowerem na Pojezierze Łęczyńsko – Włodawskiego. Natomiast ciąg pieszo rowerowy położony wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 829 łączy Łęczną i Biskupice położone w powiecie Świdnickim.

Środowisko przyrodnicze i kulturowe

Troska o stan środowiska przyrodniczego i racjonalne gospodarowanie jego zasobami powinno wynikać z potrzeby harmonijnego współistnienia człowieka z naturą. Wszelkie działania jednostek samorządu terytorialnego muszą przewidywać wpływ podejmowanych

⁹ ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 2778)

przedsięwzięć na środowisko i zadbać o to, aby ich niekorzystne skutki były minimalne. Jest to szczególnie istotne ze względu na różnorodne funkcje i usługi ekosystemowe, jakie przyroda pełni w rozwoju lokalnym, jest ona nie tylko zasobem możliwym do wykorzystania gospodarczego, ale przede wszystkim gwarantem najważniejszych, codziennych i niezbędnych funkcji życiowych. Jakość środowiska istotnie warunkuje jakość życia mieszkańców. Powszechne, szczególnie w obecnych czasach, jest twierdzenie, że obecność terenów zieleni, lasów i innych obszarów naturalnych, a także czystego powietrza i wody wpływa pozytywnie na jakość życia i jest istotnym czynnikiem podczas wyboru miejsca zamieszkania.

Warunki przyrodnicze powiatu łęczyńskiego

Obszar objęty granicami powiatu łęczyńskiego wg regionalizacji Kondrackiego 2001 leży na pograniczu trzech podprovincji fizyczno-geograficznych: Nizin Środkowopolskich, Polesia oraz Wyżyny Lubelsko-Lwowskiej. Północno-wschodnia część powiatu leży w obrębie makroregionu Polesia Zachodniego, mezoregionu Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej. Południowo-wschodnia część powiatu obejmuje makroregion Polesia Wołyńskiego, głównie mezoregionu Obniżenia Dorohuckiego oraz niewielki fragment Pagórów Chełmskich. Zachodnia część, położona głównie po zachodniej stronie rzeki Wieprz oraz obszar na północny zachód od Łęcznej należą do makroregionu Wyżyny Lubelskiej, mezoregionu Płaskowyżu Świdnickiego. Niewielki fragment terenu powiatu, na zachód od doliny Bystrzycy wchodzi w skład makroregionu Niziny Południowopodlaskiej, mezoregionu Wysoczyzny Lubartowskiej.

Następstwem położenia powiatu łęczyńskiego na pograniczu głównych jednostek fizyczno-geograficznych jest zróżnicowanie rzeźby terenu, budowy geologicznej oraz krajobrazu. Do najcenniejszych pod względem krajobrazowym obszarów należy: północna część Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej, położona w gminie Ludwin i częściowo Puchaczów i Cyców. W obrębie tej krainy znajduje się jedyny w Polsce duży zespół jezior poza zasięgiem ostatniego zlodowacenia - Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie. Obszar równiny to płaska, miejscami lekko falista powierzchnia, wzniesiona od około 160 do 180 m n.p.m. urozmaicona zagłębieniami, zajętymi przez jeziora, bagna i torfowiska.

Pod względem klimatycznym obszar powiatu łęczyńskiego należy do regionu klimatycznego wschodnio-małopolskiego, krainy klimatycznej chełmsko-podlaskiej. Charakteryzuje się on dłuższym okresem trwania zimy niż na pozostałym obszarze krainy Wielkich Dolin. Lato jest natomiast równie ciepłe i długie. Wiosna i jesień są stosunkowo krótkie i charakteryzują się znacznymi amplitudami temperatur powietrza. Wynika to z wpływu klimatu kontynentalnego na klimat tego regionu. Największa ilość opadów przypadała na miesiące letnie z maksimum w czerwcu i lipcu. Są to głównie opady krótkotrwałe ale intensywne. Największe zachmurzenie przypada (podobnie jak w całej Polsce) na chłodną porę roku z maksimum w listopadzie i grudniu. Najbardziej pogodne są miesiące: wrzesień i czerwiec.

Na omawianym obszarze przeważają wiatry z kierunków zachodniego i południowo-zachodniego. Najrzadziej występują wiatry z kierunku północnego i północno-wschodniego. Dominują wiatry o sile nie przekraczającej 2,1 m/s, stanowiące 70% wszystkich wiatrów. Ze względu na rolniczy charakter powiatu ważną jest charakterystyka meteorologiczna okresu wegetacyjnego. Długość tego okresu (rozumianego jako liczba dni w roku ze średnią dobową temperaturą powietrza wyższą niż 5°C) na omawianym obszarze wynosi od około 192 do 236 dni (z okresu 1951-1990) czyli średnio 214 dni. W niektórych latach w okresie wegetacyjnym występują dłuższe okresy o znikomych opadach, powodujące susze glebową, fizjologiczną roślin a nawet hydrologiczną.

Hydrografia

Obszar powiatu łęczyńskiego prawie w całości leży w dorzeczu Wieprza. Jedynie niewielkie wschodnie fragmenty, położone w gminie Cyców należą do zlewni Bugu. Główną rzeką omawianego obszaru jest Wieprz, który przecina teren powiatu z południowego wschodu na północny zachód na odcinku o długości około 34 km, od miejscowości Jaszców do okolic Jawidza. Jest to rzeka o wysokim stopniu naturalności z silnie meandrującym korytem, licznymi starorzeczami oraz dobrze wykształconą, głęboką doliną o szerokości dochodzącej do 3 km, która zwężając się w okolicy Łęcznej tworzy malowniczy przełom. Z prawej strony do Wieprza na terenie powiatu uchodzą trzy główne dopływy: Białka, Mogilnica i Świnka. W północnej części gminy Ludwin w miejscowości Uciekajka bierze początek rzeka Tyśmienica uchodząca do Wieprza w okolicach Kocka, pow. lubartowski.

Największymi lewobrzeżnymi dopływami rzeki Wieprz na terenie powiatu łęczyńskiego są Sławka oraz Bystrzyca. Bystrzyca jest największym dopływem Wieprza zarówno ze względu na długość rzeki, powierzchnię zlewni jak i objętość przepływu. O bogactwie wód powierzchniowych powiatu łęczyńskiego decyduje występowanie zbiorników jeziornych o zróżnicowanym charakterze i wielkości, wchodzących w skład Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Oprócz wymienionych zbiorników jeziornych na terenie powiatu łęczyńskiego istnieje kilkadziesiąt niewielkich oczek wodnych, o powierzchni poniżej 0,5 ha. Niektóre z nich są pozostałościami większych jezior, znajdujących się w końcowej fazie eutrofizacji. Większość to niewielkie, często okresowe oczka wodne, zlokalizowane w zagłębieniach o genezie krasowej.

Powiat łęczyński na tle innych obszarów województwa lubelskiego należy do dość zasobnych w dobrej jakości wody podziemne. Położony jest w granicach Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (wg Mapy Obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w Polsce pod red. A.S. Kleczkowskiego). Przeważająca część powiatu leży w obrębie GZWP 407 – Zbiornik Chełm-Zamość, a część po zachodniej stronie doliny Wieprza w obrębie GZWP 406 – Niecki Lubelskiej (Lublin). Prawie cały omawiany obszar położony jest w obrębie podziemnej zlewni Wieprza, jedynie wschodnie, niewielkie fragmenty gminy Cyców należą do zlewni Bugu.

Gleby

Pokrywa gleb na obszarze powiatu łęczyńskiego jest silnie zróżnicowana pod względem typów i klas bonitacyjnych. Wynika to ze zróżnicowania litologicznego skał podłoża, zmienności lokalnych warunków hydrogeologicznych i hydrobiologicznych. Obszary o najlepszych warunkach glebowych zgrupowane są przede wszystkim w zachodniej i centralnej części powiatu, w gminach Spiczyn, Łączna, zachodniej części gminy Milejów. Dominują tu gleby pseudobielicowe i brunatne, utworzone na lessach i zwietrzelinach kredowych, są to przeważnie gleby gruntów ornych II i III klasy bonitacyjnej. W północnej i wschodniej części powiatu, w gminach Ludwin, częściowo Puchaczów, Cyców i Milejów występuje mozaika różnorodnych typów gleb, wśród których duży udział mają gleby łąk i pastwisk, wytworzone na gruntach organicznych. Na gruntach ornych występują głównie gleby pseudobielicowe i brunatne, wytworzone na piaskach i piaskach gliniastych, należą one do IV, V i VI klasy bonitacyjnej. W południowo-wschodniej części gminy Cyców występują

niewielkie obszarowo pokrywy gleb rędziny, wytworzonych na wychodniach margli kredowych. W dolinach rzek oraz w zagłębieniach terenu, przede wszystkim na obszarze Pojezierza Łęczyńskiego powszechnie występują mady oraz gleby torfowe i murszowo-torfowe, w części użytkowane jako łąki i pastwiska.

Formy Ochrony Przyrody

Na terenie Powiatu Łęczyńskiego znajdują się następujące obszary chronione:

- a) Obszary Natura 2000** (obszar Natura 2000 „Polesie” swym zasięgiem obejmuje on fragmenty gmin powiatu: Cyców (648 ha), Ludwin (1258,1 ha), Puchaczów (513,2 ha) a także fragmenty gmin: Sosnowica, Stary Brus i Urszulin; obszar Natura 2000 „Dolina Środkowego Wieprza ” swym zasięgiem obejmuje on fragmenty gmin powiatu łączna (gmina miejsko-wiejska), Puchaczów (gmina wiejska), Milejów (gmina wiejska); obszar Natura 2000 „Jeziora Uściwierskie” swym zasięgiem obejmuje on fragmenty gmin powiatu Puchaczów (gmina wiejska), Ludwin (gmina wiejska), Cyców (gmina wiejska), a także fragmenty gmin: Urszulin (gmina wiejska); obszar Natura 2000 „Ostoja Poleska” swym zasięgiem obejmuje on fragmenty gmin powiatu: Ludwin (gmina wiejska), a także fragmenty gmin: Wierzbica (gmina wiejska), Urszulin (gmina wiejska), Sosnowica (gmina wiejska), Stary Brus (gmina wiejska), Hańsk (gmina wiejska); obszar Natura 2000 „Brzeziczno” swym zasięgiem obejmuje on fragmenty gmin powiatu: Ludwin (gmina wiejska); obszar Natura 2000 „Jelino” swym zasięgiem obejmuje on fragmenty gmin powiatu: Ludwin (gmina wiejska);
- b) Parki Narodowe** – na terenie powiatu łęczyńskiego w jego północno – wschodniej części znajduje się fragment parku narodowego tj.: Poleskiego Parku Narodowego. Został utworzony w 1990 roku, obejmuje swym zasięgiem ok. 10 000 ha i są to w przewadze obszary wodno-błotne. Różnorodność siedlisk sprzyja występowaniu ogromnej liczby i różnorodności gatunków roślin i zwierząt, w tym również takich, które występują tylko w tym regionie Polski. Spotkać tu można rośliny owadożerne, storczyki i wiele gatunków, które określane są jako relikty polodowcowe. Park jest ostoją łośa, żółwia błotnego, wydry i coraz częściej występującego także poza granicami parku bobra. O atrakcyjności przyrodniczej i krajobrazowej parku decyduje występowanie

zachowanych naturalnych fragmentów torfowisk niskich, przejściowych i wysokich.

- c) Rezerwat przyrody:** Rezerwat „Jezioro Brzeziczno” (zlokalizowany jest na terenie Parku Krajobrazowego „Pojezierze Łęczyńskie”, na terenie gminy Ludwin. Ma on charakter wodno-torfowiskowy. Obejmuje śródleśne, dystroficzne jezioro o powierzchni 8,7 ha wraz z przyległym pasem torfowisk i lasem. Cały rezerwat zajmuje powierzchnię ok. 90 ha. Na terenie objętym ochroną występują rzadkie gatunki roślin takie jak: rosiczka, bagnica torfowa, aldrowanda pęcherzykowata, wierzba lapońska i borówkolistna. Ciekawostką jest występowanie na tym terenie populacji żółwia błotnego); Rezerwat „Jezioro Świerszczów” położony jest w północnej części Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, na terenie gminy Cyców. Głównym celem utworzenia rezerwatu jest ochrona śródleśnego eutroficznego jeziora o powierzchni 2 ha, wraz przylegającymi do niego torfowiskami niskimi i przejściowymi. Powierzchnia całego rezerwatu to 46,08 ha. Na opisywanym terenie występują chronione gatunki roślin takich jak: kosaciec syberyjski, turzycza strunowa, bagnica torfowa, brzoza niska, rosiczka. W wodach jeziornych występuje pływacz drobny, pływacz zwyczajny, grąźel północny, grzybień biały, osoka aloesowata, ramienice. Na terenie rezerwatu obserwuje się występowanie dubeltów.
- d) Parki krajobrazowe:** Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie”. Głównym bogactwem parku są licznie występujące jeziora, torfowiska i mokradła. Wśród 20 jezior parku wyróżnia się jeziora mezotroficzne: Piaseczno, Krasne; eutroficzne: tzw. grupa jezior uścimowskich; oraz dystroficzne: Brzeziczno i Łokietek. „Nadwieprzański Park Krajobrazowy” położony jest nad środkowym biegiem Wieprza, na styku dwóch dużych jednostek fizjograficznych, tj. Wyżyny Małopolskiej i Niżu Zachodniorosyjskiego. Pod względem roślinności na terenie parku przeważają lasy, które stanowią prawie 42% powierzchni, łąki i pastwiska - 25,8 %).
- e) Obszary chronionego krajobrazu:** „Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu” obejmuje powierzchnię 30 420 ha. Na terenie powiatu łęczyńskiego znajduje się jedynie zachodni fragment parku, zlokalizowany na terenie gminy Cyców. Na terenie parku występują cenne pod względem przyrodniczym typy torfowisk a wśród nich szczególnie ważne torfowiska węglanowe. Niektóre z tych torfowisk objęte zostały dodatkową ochroną

tj. rezerwat Jezioro Świerszczów, pomnik przyrody „Biesiadki”. „Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu” – obejmuje pow. 41000 ha. Na terenie powiatu łęczyńskiego znajduje się jedynie niewielki jego południowy fragment, zlokalizowany w północnej części gminy Cyców. Stanowi on rozległy kompleks lasów, torfowisk i bagien o zróżnicowanej florze i faunie. Podstawowymi elementami krajobrazowymi tego obszaru są różne typy jezior (od oligotroficzných do w różnym stopniu zeutrofizowanych), rozległe torfowiska (prześciowe, wysokie i niskie), oraz duże powierzchnie różnego typu borów i olsów.

- f) **Pomniki przyrody** – szczegółowe dane dotyczące pomników przyrody występujących na terenie powiatu łęczyńskiego znajdują się w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody. Obecnie w ww. rejestrze znajduje się 36 pomników przyrody.
- g) **Użytki ekologiczne** – szczegółowe dane dotyczące użytków ekologicznych zarejestrowanych na terenie powiatu łęczyńskiego znajdują się w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody. Obecnie w rejestrze znajduje się 14 zarejestrowanych użytków ekologicznych.

Walory kulturowe powiatu łęczyńskiego

Historia

Najstarsze ślady osadnictwa na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim pochodzą z okresu schyłkowego paleolitu (ok. 9 000 lat p.n.e.). Od tamtego okresu datuje się ślady działalności człowieka na terenach gmin: Łęczna, Cyców, Puchaczów, Milejów i Spiczyn. Osadnictwo rozwijało się w czasach wczesnego średniowiecza, kiedy to na tym terenie istniał system grodów. Prawdopodobnie wchodziły w skład tzw. Grodów Czerwieńskich, stanowiących system umocnień między państwem Polan i Rusią. Przygraniczny charakter powodował częste przechodzenie obszaru pomiędzy różnymi państwami, dopiero ustalenie granicy między Polską i Litwą, a później Unia Lubelska w 1569 r. zapewniła bezpieczeństwo i spokój mieszkańcom tego terenu. Istotne znaczenie dla całego regionu miała również zawarta w 1596 roku unia brzeska, na mocy której część polskich prawosławnych uznała zwierzchnictwo papieża i przyjęła dogmaty kościoła katolickiego. Zachowany został przy tym kalendarz i obrządek kościoła prawosławnego. Do jej likwidacji i przymusowego

przekształcenia parafii unickich w prawosławne doszło w 1875. Był to jeden z elementów rusyfikacji polskiego społeczeństwa po upadku powstania styczniowego.

Stolica powiatu – Łęczna prawa miejskie otrzymała w roku 1467 z rąk króla Kazimierza Jagiellończyka, dzięki staraniom Jana Tęczyńskiego. Od tego czasu nastąpił rozwój miasta i okolicy, związany przede wszystkim z korzystnym położeniem na szlakach handlowych i przywilejem organizacji jarmarków, o które zabiegali kolejni właściciele Łęcznej. Do niewielkiej Łęcznej, liczącej w 1787 r. 252 domy i 859 mieszkańców przyjeżdżało kilkanaście tysięcy ludzi i kupców z dalekich krajów: Ukrainy i Rosji, Mołdawii, Niemiec, Austrii. Handlowano końmi, bydłem, skórą i futrami i innymi towarami. Łęczyńskie jarmarki wyróżniały się swoim międzynarodowym charakterem, olbrzymimi obrotami, ilością towaru i kupców. Łęczna przez długi czas była znana ze swoich jarmarków. Czas największej świetności miasta przypada na okres od XVII do drugiej połowy XIX w, jednak zarazy, wojny a także nowe drogi handlowe, które ominęły Łęczną w XIX w powodowały powolny upadek miasta.

Na terenie powiatu łęczyńskiego odnajdujemy wiele śladów związanych z aktywnym zaangażowaniem mieszkańców powiatu i całego regionu w powstanie styczniowe. W latach 1914 – 1915 Lubelszczyzna była areną zmagania ówczesnych wielkich graczy Europy, gdzie ścierały się ze sobą polityczne wizje oraz potężne ambicje. I wojna światowa na terenie powiatu łęczyńskiego, przez który przebiegała linia frontu prusko-austriacko-rosyjskiego, pozostawiła m.in. ogromne zniszczenia oraz cmentarze wojenne. Wycofująca się armia rosyjska zmuszała zamieszkującą tu ludność wyznania prawosławnego do ewakuacji w głąb Rosji tzw. bieżerstwa.

Ważnym wydarzeniem w historii powiatu łęczyńskiego była bitwa pod Cycowem, w czasie wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r. Bój pod Cycowem, choć prowadzony z dala od miejsc, gdzie decydowały się losy wojny, przeszedł do historii oręża polskiego jako efektowne i błyskotliwe zwycięstwo kawalerii polskiej nad przeważającymi siłami wroga.

II wojna światowa przyniosła przede wszystkim zagładę społeczności żydowskiej, a także represje wobec ludności cywilnej. Koniec II wojny światowej nie zakończył walk na tym terenie. Konspiracyjne grupy zbrojne kontynuowały walkę o niepodległość Polski walcząc z władzą ludową. Nasiliły się też konflikty na tle narodowościowym, co spowodowało

przeprowadzenie na terenie całej południowo-wschodniej Polski tzw. akcji „Wisła”. Wysiedlono wówczas całą ludność ukraińską na teren Związku Radzieckiego.

Okres rozbiorów oraz dwudziestolecia międzywojennego to czas kształtowania dużej różnorodności kulturowej tego obszaru. Zamieszkanym był przez Polaków, Ukraińców, Żydów i Niemców. Pozostałości tej mozaiki kulturowej widać po zachowanych zabytkach reprezentujących wszystkie wymienione narodowości. Dopiero po II wojnie światowej obszar stał się jednolity pod względem narodowościowym.

W latach 50-tych XX w. rozpoczęto proces elektryfikacji i rozbudowę sieci dróg oraz budowę kanału Wieprz-Krzna. Od lat 60-tych obszar zaczęto wykorzystywać turystycznie, co wiąże się z powstawaniem pierwszych ośrodków turystycznych m.in. nad jeziorami Piaseczno, Zagłębcze.

Przełomowe okazały się lata 70., gdyż wtedy podjęto decyzję o tworzeniu Lubelskiego Zagłębia Węglowego, którego głównym elementem stała się Kopalnia Węgla Kamiennego w Bogdance. Wraz z uruchomieniem kopalni w Bogdance, w dotychczas typowo rolniczym regionie istotną rolę zaczął odgrywać przemysł, a także zaczęto kultywować tradycje i zwyczaje górnicze.

Zabytki

Na terenie powiatu do dziś odnajdziemy charakterystyczne dla terenu wschodniej Polski ślady zgodnego współżycia wielu narodów i religii: kościoły, synagogę, cerkwie oraz kirchę. Architekturę sakralną uzupełniają zabytkowe kapliczki oraz cmentarze i pozostałości dawnych nekropolii prawosławnych, żydowskich i ewangelickich. Nieodłącznym elementem krajobrazu powiatu łęczyńskiego są pomniki, kopce i cmentarze wojenne upamiętniające wydarzenia historyczne, jakie miały miejsce na tym terenie. Siedziby właścicieli ziemskich, które możemy oglądać obecnie, pochodzą głównie z końca XIX i początku XX w. Ze względu na ich status społeczny i materialny, mają one przede wszystkim formę mniej lub bardziej okazałych dworów. Nie zachowało się jednak ich wiele. Związane jest to m.in. z taktyką spalonej ziemi stosowaną przez wojska rosyjskie podczas I wojny światowej, a także z przejęciem przez państwo dużych majątków ziemskich po II wojnie światowej i ich stopniowym upadkiem. Warto jednak podkreślić dużą różnorodność architektoniczną i urodę

tych obiektów oraz ich związki z wieloma znanymi postaciami historycznymi. Cieszy również fakt, że kilka z nich w ostatnim czasie odzyskało dawny blask.

W 2024 r. Rada Powiatu przyjęła Uchwałą NR LIX/493/2024 Rady Powiatu w Łęcznej z dnia 23 kwietnia 2024 r. „Powiatowy program opieki nad zabytkami”, w którym zostały ujęte najważniejsze zabytki znajdujące się na terenie powiatu łęczyńskiego.

Z wielu niegdyś kościołów i cerkwi drewnianych pozostała na tym terenie tylko świątynia w Świerszczowie z 1795 r. (oryginalnie cerkiew Podwyższenia Krzyża Świętego, w 1923 r. zamieniona na kościół rzymskokatolicki pw. św. Bazylego).

Wśród świątyń murowanych na uwagę zasługują:

- kościół w Puchaczowie – późnobarokowy pw. Wniebowzięcia NMP wystawiony pod koniec XVIII w. oraz dzwonnica z 1854 r.;
- kościół w Łęcznej – późnorenesansowy pw. św. Marii Magdaleny (wzniesiony w latach 1618–31 z fundacji Adama Noskowskiego – podkomorzego lubelskiego) wraz z późnobarokową dzwonnica z 1827 r.; mansjonaria w stylu późnobarokowym (wzniesiona w 1647 r. również z fundacji Noskowskiego); dawna plebania z elementami stylu szwajcarskiego z ok. 1858 r.;
- kaplica w Zawieprzycach – barokowa kaplica zamkowa św. Antoniego z Padwy, wzniesiona w ostatnim ćwierćwieczu XVII w., z malowidłami naściennymi, których autorem przypuszczalnie był Antoni Paszkowski;
- kościół w Kijanach – barokowy św. Anny z 1723 r., fundacji Atanazego Międzyńskiego;
- kościół w Łańcuchowie – barokowo-klasycystyczny pw. św. Jana Chrzciciela (1812-7 r.), z elementami neogotyckimi (fundacji Józefa i Anny Suffczyńskich);
- kościół w Milejowie – eklektyczny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego z Padwy (1855-9 r.), wzniesiony przez architekta Konstantego Hendigera z fundacji Antoniego Nałęcza Rostworowskiego;
- kościół w Cycowie – dawna cerkiew unicka pw. św. Michała Archanioła, wybudowana w latach 1860-70 (w 1918 r. zamieniona na kościół rzymskokatolicki p.w. Opieki Św. Józefa Oblubieńca NMP) oraz dzwonnica z 1871 r. i brama z 1918 r.;
- cerkiew w Dratowie – bizantyjsko-rosyjska, pw. św. Mikołaja Cudotwórcy, powstała w latach 1888–1889 według projektu Wiktora Syczugowa;

- zespół synagogałny w Łęcznej – barokowa synagoga wzniesiona w 1648 r., z zachowaną wielokondygnacyjną bimą i ołtarzem o stiukowej dekoracji oraz mała synagoga tzw. szkoła żydowska z pocz. XIX w. z zachowaną umywalnią do rytualnego obmywania rąk;
- zbór ewangelicki tzw. kircha – dawny dom modlitwy w miejscowości Cyców Kolonia Druga, zbudowany przez kolonistów niemieckich, następnie zbór ewangelicki; powstał w latach 80. XIX w.
- dom modlitwy i mieszkanie kantora w Rozpłuciu.

Wśród świeckiej architektury zabytkowej powiatu na uwagę zasługują obiekty usytuowane w:

- Zawieprzycach – lamus pochodzący prawdopodobnie z I poł. XVII w., jego powstanie wiąże się z działalnością królewskiego architekta Tylmana z Gameren, który w latach 70-tych XVII w. miał przebudować zawieprzycki zamek w okazałą pałacową rezydencję Miączyńskich; brama wjazdowa wzniesiona na przełomie XVII i XVIII w. w stylu barokowym, oficyna z XVIII w., stajnia i park założony w XVII-XVIII w. oraz pozostałości klasycystycznej oranżerii z I poł. XIX w.;
- Łęcznej – klasycystyczny dawny ratusz (odwach), powstały według planu z 1888 r.; domy zajezdne i domy podcieniowe wznoszone od poł. XIX w. oraz charakterystyczny układ urbanistyczny rynków;
- Podzamczu – zespół dworski z przełomu XIX i XX w., park z XIX w.;
- Ciechankach – zespół folwarczno-dworski z parkiem, z XIX-XX w.; dwór zaprojektowany w stylu modernistycznym przez Bohdana Lacherta – polskiego architekta;
- Jaszczowie – drewniany dworek konstrukcji zrębowej z końca XVIII w. i pocz. XIX w. będący własnością gen. Ludwika Kickiego oraz dworzec kolejowy z końca XIX w.;
- Kijanach – neorenesansowy pałac wzniesiony ok. 1850 r. (zapewne na starszym zrębie), przebudowany w 1880 r. przez Apoloniusza Nieniewskiego na zlecenie przemysłowca Stanisława Sonnenberga;
- Ludwinie – dworek z 1884 r., spichlerz z 1888 r. oraz dwór w stylu neoklasycystycznym wzniesiony w 1890 r. przez Jana Gotliba Blocha;
- Milejowie – dwór z 1903 r. wzniesiony przez Antoniego Rostworowskiego oraz budynek cukrowni z 1907 r.;

- Łañcuchowie – dwór w stylu zakopiańskim zbudowany w latach 1903–1904 według projektu Witkiewicza dla Jana Steckiego;
- Łysołajach – pałac w stylu eklektycznym z kordegardą z 1904 r. wybudowany z fundacji Tomasza Augusta Popławskiego;
- Kaniwoli – zespół dworsko–parkowy z 1924 r.;
- Puchaczowie – układ urbanistyczny z XVI w.

Powiat łęczyński obfituje w krzyże, kurhany i cmentarze, będące świadkami działań zbrojnych, należą do nich m.in.:

- krzyże, kurhany, pomniki upamiętniające powstańców styczniowych w: Łęcznej, Milejowie, Klarowie, Kijanach, Kopinie, Kaniwoli, Spiczynie;
- cmentarze z okresu I wojny światowej m.in. w: Maryniowie, Łañcuchowie, Ciechankach, Jasieńcu, Łysołajach, Charleżu, Dratowie, Zalesiu, Barkach, Świerszczowie i Nowym Stręczynie;
- obelisk z 1928 r. w Dratowie – pamięci ofiar wystąpień z 1918 r. przeciwko traktatowi brzeskiemu;
- cmentarz wojenny w Cycowie – mogiły z okresu I wojny światowej, wojny polsko–bolszewickiej i II wojny światowej;
- pomnik ku czci bohaterów wojny polsko–bolszewickiej w Cycowie oraz Ciechankach;
- pomnik Żołnierzy Wojska Polskiego, m.in. kpt. Stefana Żabickiego, poległego w 1939 r. w Łęcznej;
- mogiłę powstańców partyzantów z oddziału „Zawiei” poległych w 1945 r. w Ostrówku;
- pomniki pamięci pomordowanych w czasie II wojny światowej w Wólce Cycowskiej i Kol. Ostrówek.

Do najważniejszych inwestycji zrealizowanych w ostatnim czasie w zakresie poprawy stanu obiektów zabytkowych są:

- rewitalizacja Starego Miasta w Łęcznej (w tym trzech historycznych rynków),
- rewitalizacja kościoła pw. św. Marii Magdaleny w Łęcznej wraz z otoczeniem (m.in. zabytkowej dzwonnicy i mansjonarii)
- rewitalizacja parku Podzamcze na terenie zespołu dworsko-parkowego w Łęcznej,

- rewitalizacja obiektów na terenie zespołu pałacowo-parkowego w Zawieprzycach (w tym lamusa, kaplicy, stajni i parku),
- modernizacja dworów w Ciechankach i Jaszczowie.

Pomimo tego, że stan zabytków systematycznie poprawia się, wiele cennych obiektów (m.in. pałac w Kijanach, pałac w Łysołajach, dwór w Łęcznej, dwór w Kaniwoli, dwór w Milejowie, dworzec kolejowy w Jaszczowie, kościół w Cycowie, kircha w Cycowie) wymaga podjęcia pilnych prac konserwatorskich.

Walory turystyczne

Ze względu na walory przyrodnicze i kulturowe, obszar powiatu łęczyńskiego jest szeroko wykorzystywany turystycznie. Szczególne znaczenie ma przede wszystkim położenie na jednym z najatrakcyjniejszych regionów wypoczynkowych na Lubelszczyźnie jakim jest Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie. Liczne jeziora, rzeka Wieprz, malownicze obszary chronione oraz stosunkowo płaski teren, determinują rozwój turystyki aktywnej: wodnej, kajakowej, konnej, rowerowej. Jeziora i rzeki chętnie wykorzystywane są również przez amatorów wędkarstwa.

Do jezior o charakterze rekreacyjnym należą: Piaseczno, Rogóźno, Łukcze, i Zagłębcze. Dają one możliwość kąpeli oraz uprawiania sportów wodnych. Nad każdym z nich znajdują się ośrodki wypoczynkowe (od 1 do 2) z wypożyczalnią sprzętu wodnego i rekreacyjnego. Nad jeziorem Piaseczno, najgłębszym na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim (ok. 39 m), istnieją dobre warunki do nauki nurkowania.

W Jaszczowie znajduje się baza rekreacyjna z przystanią kajakową i wypożyczalnią kajaków oraz rowerów prowadzoną przez Stowarzyszenie Turystyki Aktywnej „Nad Wieprzem”. Turyści i mieszkańcy korzystają też z bogatej oferty mobilnych wypożyczalni kajaków, brakuje natomiast większej liczby przystani kajakowych i miejsc od odpoczynku dla kajakarzy.

Najpopularniejsze trasy kajakowe na rzece Wieprz:

- 1) Dorohucza – Jaszczów;
- 2) Jaszczów – Milejów – Łańcuchów – Łęczna;
- 3) Łęczna — Kijany – Zawieprzyce;

Przez teren powiatu przebiega wojewódzki szlak rowerowy Lublin – Wola Uhruska oraz szlak Śladami Wschodniostowiańskiej Tradycji Cerkiewnej. Funkcjonuje też sieć lokalnych

tras rowerowych, wytyczonych jednak głównie na mapach. W ostatnich latach widoczny jest rozwój budowy ścieżek rowerowych. W powiecie łęczyńskim ścieżki rowerowe znajdują się w następujących lokalizacjach:

- wzdłuż dróg wojewódzkich: DW 820 (na trasie Łęczna- Ludwin- Dąbrowa), DW 829 (na trasie Łęczna- Milejów- Łysołaje);
- wzdłuż dróg powiatowych (na trasach: Stara Wieś-Puchaczów-Bogdanka-Nadrybie, Nadrybie-Kaniwola-Uciekajka-Dąbrowa, Łęczna (ul. Polna)-Ciechanki, Stara Wieś- Ciechanki-Kajetanówka, Ciechanki-Ostrówek, Jaszczów-Jaszczów PKP, Białka);
- wzdłuż dróg gminnych (na terenie miasta Łęczna).

Budowa ścieżek rowerowych ma kluczowe znaczenie dla rozwoju turystyki rowerowej na terenie powiatu łęczyńskiego. W szczególności, zapewnienie dobrej jakości drogi rowerowej łączącej Lublin, powiat łęczyński, Poleski Park Narodowy z odcinkiem szlaku rowerowego Polski Wschodniej „Green Velo” znajdującym się na terenie powiatu włodawskiego, przyniosłoby znaczną poprawę dostępności i atrakcyjności regionu dla rowerzystów.

Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Łęcznej znajduje się na wojewódzkim szlaku samochodowym renesansu lubelskiego, natomiast inne obiekty raczej nie są uwzględniane w programach zorganizowanych wycieczek. W okresie funkcjonowania w łęczyńskiej synagodze Muzeum Regionalnego, była ona odwiedzana przez grupy zainteresowane poznawaniem dziedzictwa żydowskiego, jednak obecnie wymaga ona gruntownej modernizacji i nie jest udostępniona dla ruchu turystycznego. Należy zatem podjąć działania wspierające uwzględnienie obiektów i atrakcji turystycznych znajdujących się na terenie powiatu łęczyńskiego na trasach istniejących lub nowych szlaków tematycznych proponowanym wycieczkom lub turystom indywidualnym.

Do najważniejszych szlaków pieszych przebiegających przez teren powiatu należą:

- Poleski Szlak Partyzancki (czerwony) o dł. 120 km;
- Szlak centralny Pojezierza (niebieski) o dł. 103 km;
- Szlak Urszulin – Wojsławice (zielony) o dł. 102 km;

Szlaki te nie cieszą się jednak dużym zainteresowaniem. Zdecydowanie większą popularnością w całym regionie cieszą się krótsze piesze wycieczki po ścieżkach przyrodniczych przygotowanych przez Poleski Park Narodowy lub nadleśnictwa (od 0,2 km

do 7,5 km). Dzięki odpowiedniej infrastrukturze (kładki umożliwiające poruszanie się po terenach podmokłych, wieże widokowe, tablice informacyjne, miejsca do odpoczynku), ścieżki te umożliwiają poznawanie atrakcyjnych przyrodniczo terenów podczas krótkich wycieczek, nawet rodzinom z małymi dziećmi. Na terenie powiatu łęczyńskiego znajduje się jednak tylko jedna ścieżka przyrodnicza, utworzona przez LW „Bogdanka” S.A. Ścieżka przyrodnicza w Nadrybiu powstała w 2015 roku na terenie niecki osiadania utworzonej w wyniku robót górniczych prowadzonych w latach 90 XX w. Od tego czasu wzrastała tam bioróżnorodność biologiczna i to zadecydowało o utworzeniu przez kopalnię ścieżki. Powstały przystanki z tablicami informacyjnymi o cennych walorach przyrodniczych na trasie ścieżki oraz miejsca odpoczynku. Brak jest natomiast na terenie powiatu ścieżek przyrodniczych lub innego rodzaju infrastruktury umożliwiającej mieszkańcom i turystom zapoznania się z walorami i informacjami na temat parków krajobrazowych lub rezerwatów znajdujących się na terenie powiatu. Nie funkcjonuje tu również żaden ośrodek edukacji przyrodniczej lub ekologicznej.

Oprócz licznych zabytków, do miejsc chętnie odwiedzanych przez turystów na terenie powiatu łęczyńskiego należą:

- Park historyczny „Słowiński Gród” w Wólce Bieleckiej – rekonstrukcja średniowiecznego grodziska z pobliskiego Klarowa, z ciekawą ofertą plenerowych zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży;
- Izba Tradycji 7 Pułku Ułanów Lubelskich w Cycowie – izba utworzona w szkole podstawowej w Cycowie, która nosi imię 7 Pułku Ułanów Lubelskich, poświęcona w szczególności propagowaniu wiedzy i zbieraniu pamiątek dotyczących bitwy cycowskiej w 1920 r.;
- Izba Regionalna w Łęcznej – znajdują się w niej wystawy i pamiątki związane z historią miasta, prowadzona jest społecznie przez Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łęczyńskiej;
- Lokalna Izba Pamięci w Zezulinie – prezentująca dziedzictwo etnograficzne i kulturowe Zezulina;
- Centrum Pracy Twórczej w Ciechankach – obiekt znajdujący się z zmodernizowanym dworze Lachertów w Ciechankach, udostępniony do zwiedzania. W Centrum znajdują się wystawy stałe, dotyczące historii dworu i jego mieszkańców oraz czasowe, organizowane są liczne imprezy kulturalne, spotkania, warsztaty;

- Ogrody Pamięci Jawidz – gospodarstwo, w którym znajduje się plac zabaw, można głaskać i karmić m.in. alpaki, lamy, owce i kozy, a także organizowane są zajęcia edukacyjne;
- Winnica Ludvinus – oferująca możliwość zwiedzania obiektu, degustacji wytwarzanych produktów, udziału w warsztatach tematycznych, organizacji sesji zdjęciowych;
- Rodzinne Sady w Trębaczowie - miejsce sezonowych atrakcji dedykowane dla najmłodszych (m.in. zjeżdżalnia tubingowa, park linowy bezasekuracyjny, dmuchańce)
- „Majątek Rutka” w Puchaczowie – gospodarstwo agroturystyczne, w którym można obejrzeć zwierzęta polskich ras zachowawczych, zorganizować piknik lub imprezę;
- Park linowy w Zajeździe w Lesie (Ciechanki).

Analizując powyższe obiekty należy stwierdzić, że znaczna część z nich ma raczej charakter lokalnych atrakcji, a korzystanie z niektórych jest utrudnione, gdyż nie są stale dostępne.

W powiecie łęczyńskim brak jest oznakowania turystycznego, ułatwiającego turystom dotarcie i zwracającego uwagę na najważniejsze zabytki i atrakcje. Funkcjonuje tylko jeden punkt informacji turystycznej – certyfikowane przez Polską Organizację Turystyczną Lokalne Centrum Informacji Turystycznej w Starostwie Powiatowym w Łęcznej, otwarte w godzinach pracy urzędu. Liczba lokalnych przewodników jest bardzo ograniczona (co wynika m.in. z bardzo małej ilości organizacji pozarządowych działających w dziedzinie turystyki) i wskazane jest podjęcie działań w kierunku zmiany tej sytuacji. Do najaktywniejszych organizacji pozarządowych w tej dziedzinie należy Stowarzyszenie Chorągiew Zamku w Zawieprzycach Atanazego Miączyńskiego Herbu Suche Komnaty, które organizuje m.in. cykliczne zwiedzanie zespołu pałacowo-parkowego w Zawieprzycach. Pomoc turystom w zakresie poznawania historii i zabytków Łęcznej oferuje Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łęczyńskiej.

Wg danych GUS, w lipcu 2023 r. na terenie powiatu funkcjonowało 7 turystycznych obiektów noclegowych (w tym 2 całoroczne), dysponujących 395 miejscami noclegowymi. Wśród nich jest tylko jeden hotel - Hotel** Secession w Łęcznej. Bazę noclegową uzupełniają kwatery prywatne/pokoje gościnne (1 obiekt), zespoły domków turystycznych (2 obiekty), szkolne schroniska młodzieżowe (2 obiekty) i kwatery agroturystyczne (1 obiekt). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych to tylko 25,9%. Liczba turystów (korzystających) ogółem w okresie styczeń-grudzień 2023 to 7 565 osób (w tym turyści zagraniczni – 878 osób).

Dane te wg przyjętej metodologii dotyczą wszystkich turystycznych obiektów noclegowych posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

Z danych uzyskanych przez Powiat Łęczyński z Urzędów Gmin (prowadzą one ewidencję innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie), a także uzyskanych poprzez bezpośrednie kontakty z gospodarstwami agroturystycznymi wynika, że liczba aktywnie funkcjonujących gospodarstw agroturystycznych jest znacznie większa i w poszczególnych latach wynosi ok. 20, ale niewiele z nich jest skategoryzowanych. Gospodarstwa agroturystyczne skupione są w Stowarzyszeniu Agroturystycznym Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego „Polesia Czar”.

Podsumowując bazę noclegową na terenie powiatu łęczyńskiego należy stwierdzić, że ilość obiektów noclegowych jest mała i oferują one raczej noclegi o niższym standardzie. Niski stopień wykorzystania miejsc noclegowych wskazuje na potrzebę wydłużenia sezonu turystycznego.

Ze względu na specyfikę obszaru (największy ruch turystyczny związany jest głównie z wypoczynkiem nad jeziorami, z którego korzystają okoliczni mieszkańcy, a także właściciele prywatnych działek letniskowych wokół jezior), należy pamiętać, że pobyty turystyczne w powiecie łęczyńskim mają często charakter weekendowy lub wręcz jednodniowy i dotyczą głównie turystów z województwa lubelskiego. Potencjał tego typu turystyki jest o wiele trudniej zbadać, jednak na pewno stanowi on istotną część potencjału turystycznego powiatu łęczyńskiego. Badanie ruchu turystycznego utrudnia też brak na terenie powiatu muzeów, które ewidencjonują liczbę sprzedanych biletów. Ustalenie liczby turystów odwiedzających ogólnodostępne obiekty zabytkowe jest znacznie utrudnione.

2.4. Promowanie powiatu łęczyńskiego

Powiat Łęczyński prowadzi działania promocyjne, wykorzystując zarówno kanały online, takie jak strona internetowa i media społecznościowe, jak i tradycyjne formy reklamy, w tym publikacje drukowane.

Starostwo Powiatowe w Łęcznej prowadzi stronę internetową www.powiatleczynski.pl. Swoje strony internetowe posiada również większość pozostałych jednostek organizacyjnych Powiatu. Starostwo Powiatowe w Łęcznej i inne jednostki aktywnie komunikują się również z mieszkańcami za pośrednictwem swojego profilu na Facebooku, przekazując aktualne informacje na temat podejmowanych działań i relacje z wydarzeń. Uzupełnieniem aktywności

w Internecie, jest współpraca z mediami, realizowana m.in. poprzez udział w programach telewizyjnych i radiowych, reportaże sponsorowane w radio i telewizji, relacje telewizyjne i radiowe z wydarzeń organizowanych na terenie powiatu, organizacja konferencji prasowych.

W trakcie swojego funkcjonowania, Starostwo Powiatowe w Łęcznej wydało ponad 30 publikacji, promujących walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe powiatu łęczyńskiego. Promocyjno-informacyjny charakter miała również gazeta wydawana przez Starostwo – Wydawnictwo Samorządowe „Ziemia Łęczyńska”, drukowana w cyklach rocznych, kwartalnych lub miesięcznych. Dystrybucja wydawanych publikacji odbywa się m.in. w Lokalnym Centrum Informacji Turystycznej prowadzonym przez Starostwo. W związku z ograniczoną działalnością wydawniczą gmin, działania podejmowane przez Starostwo Powiatowe w Łęcznej mają istotne znaczenie dla promocji walorów turystycznych powiatu.

Do innych działań o charakterze promocyjnym należy też organizacja lub współorganizacja różnorodnych wydarzeń kulturalnych, turystycznych i sportowych, przyczyniających się do zwiększenia rozpoznawalności regionu i promocji jego walorów. Działania promocyjne podkreślają m.in. bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe (w tym kulinarne), malownicze krajobrazy oraz liczne możliwości aktywnego wypoczynku.

Funkcję podkreślającą rangę organizowanych na terenie powiatu wydarzeń o charakterze kulturalnym, sportowym, turystycznym, ale również społecznym, pełni Patronat Starosty Łęczyńskiego, którego przyznanie może się także wiązać ze wsparciem finansowym dla przedsięwzięcia. Istotną rolę we wsparciu organizacji wydarzeń promocyjnych o charakterze sportowym, kulturalnym i turystycznym pełnią także dotacje, przyznawane corocznie przez Powiat organizacjom pozarządowym.

W 2010 roku, w ramach projektu realizowanego przy wsparciu środków UE, Powiat Łęczyński zainicjował prace nad opracowaniem marki turystycznej Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Wraz z parterami z terenu powiatu łęczyńskiego i włodawskiego m.in. opracowano koncepcję i plan rozwoju marki „Kameralne Pojezierze”, utworzono stronę internetową oraz aplikację turystyczną i materiały informacyjno-promocyjne o regionie (folder i mapa), a także podejmowano wspólne działania promocyjne na targach turystycznych. Działania te, przerwane m.in. w z powodu epidemii Covid – 19, nie były później kontynuowane.

W 2024 roku Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna (której członkiem jest Powiat Łęczyński), przy współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego, podjęła prace nad opracowaniem i wdrożeniem turystycznej marki Polesia, z rozwojem której lokalne samorządy, przede wszystkim z terenu powiatu łęczyńskiego i włodawskiego wiążą duże nadzieje.

Obecnie Powiat Łęczyński prowadzi współpracę międzynarodową z Rejonem Stryjskim (Ukraina), jednak ze względu na trwającą wojnę w Ukrainie ma ona ograniczony charakter. Wojna wpłynęła również na zerwanie kontaktów białoruskim rejonem lachowickim. Warto jednak pamiętać, że współpraca zagraniczna może być ważnym instrumentem promowania się i przyciągania turystów. W przyszłych działaniach należy w dalszym ciągu dążyć do zwiększenia aktywności powiatu w zakresie promocji i współpracy międzynarodowej, szczególnie dotyczącej wspólnej promocji Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”.

III. TRENDY I ZJAWISKA PŁYNĄCE Z OTOCZENIA

Trendy i zjawiska globalne i o zasięgu europejskim

W odpowiedzi na wyzwania rozwoju społeczno-gospodarczego krajów Unii Europejskiej oraz globalne trendy i zjawiska, instytucje Unii Europejskiej sformułowały główne cele polityczne, które z kolei przekładane są na konkretne strategie i inicjatywy. Mają one kluczowe znaczenie dla poszczególnych regionów Unii Europejskiej, m.in. ze względu na wielkość i priorytety wsparcia. Priorytetami Komisji Europejskiej są:

- Europejski Zielony Ład,
- Europa na miarę ery cyfrowej,
- Silniejsza pozycja Europy w świecie,
- Gospodarka, która służy ludziom,
- Promowanie naszego europejskiego stylu życia,
- Nowy impuls dla demokracji europejskiej.

Poniżej przedstawiono przegląd priorytetów politycznych Unii Europejskiej, które w dużym stopniu kształtować będą zakres i wielkość wsparcia, jakie poszczególne regiony, przedsiębiorcy, rolnicy, instytucje, organizacje, mieszkańcy itd. mogą oczekiwać z poziomu unijnego w nadchodzącej dekadzie.

Tabela 13: Priorytety Komisji Europejskiej

Priorytety Komisji Europejskiej	Cele	Obszary polityki
Europejski Zielony Ład	Poprawa dobrostanu obywateli. Przekształcenie Europy w kontynent neutralny dla klimatu oraz ochrona środowiska naturalnego z korzyścią dla ludzi, gospodarki i planety: • osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 roku, • ochrona życia ludzkiego, zwierząt i roślin poprzez ograniczenie zanieczyszczeń, • wspieranie przedsiębiorstw na drodze do światowego	a) czysta energia – szansa dla alternatywnych, ekologicznych źródeł energii b) zrównoważony przemysł – szansa na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku cykle produkcyjne c) budowa i renowacja – sektor budowlany musi stać się bardziej ekologiczny d) zrównoważona mobilność – promowanie bardziej

	przywództwa w dziedzinie czystych produktów i technologii, • zapewnienie tego, aby transformacja odbywała się w sposób sprawiedliwy i włączający.	zrównoważonych środków transportu e) od pola do stołu – sposób na bardziej zrównoważony łańcuch żywnościowy f) eliminowanie zanieczyszczeń – środki mające na celu szybkie i skuteczne ograniczenie zanieczyszczeń
Europa na miarę ery cyfrowej	Zapewnienie ludziom dostępu do technologii najnowszej generacji.	a) ochrona danych b) lepszy dostęp konsumentów i przedsiębiorców do towarów sprzedawanych przez internet c) środowisko, w którym sieci i usługi cyfrowe mogą się rozwijać d) cyfrowość jako siła napędowa wzrostu
Silniejsza pozycja Europy w świecie	Wzmocnienie roli Unii Europejskiej jako odpowiedzialnego globalnego lidera: a) silna, otwarta i sprawiedliwa polityka handlowa, b) zapewnienie najwyższych standardów w zakresie ochrony klimatu, środowiska i warunków pracy, c) ścisła współpraca z krajami sąsiadującymi i partnerami, d) skoordynowane podejście do działań zewnętrznych – od pomocy rozwojowej po wspólną politykę zagraniczną i z zakresu bezpieczeństwa.	a) polityka zagraniczna b) europejska polityka sąsiedztwa c) współpraca międzynarodowa i rozwój d) polityka handlowa e) bezpieczeństwo i obrona f) rozszerzenie Unii Europejskiej
Gospodarka, która służy ludziom	Sprawiedliwość społeczna i dobrobyt: a) społeczna gospodarka rynkowa Unii Europejskiej, która umożliwia rozwój gospodarczy i zmniejszenie ubóstwa i nierówności, b) wzmocnienie małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią trzon gospodarki UE,	a) pogłębiona i bardziej sprawiedliwa unia gospodarcza i walutowa b) rynek wewnętrzny lepiej rozwinięty i sprawiedliwy c) zatrudnianie, wzrost gospodarczy i inwestycje – pobudzanie inwestycji i tworzenie miejsc pracy d) europejski semestr – ocena zgodności z unijnymi przepisami dot. gospodarki

	c) dokończenie tworzenia unii rynków kapitałowych i pogłębienie unii gospodarczej i walutowej.	e) pobudzanie wzrostu zatrudnienia – wsparcie europejskich przedsiębiorców i konsumentów w korzystaniu z zasobów w sposób bardziej zrównoważony
Promowanie naszego europejskiego stylu życia	Praworządność jest kluczowym elementem wizji Unii opartej na równości, tolerancji i sprawiedliwości społecznej: a) kompleksowy europejski mechanizm praworządności, który ma przedstawiać obiektywne sprawozdanie na temat aktualnej sytuacji w zakresie praworządności w całej Unii, b) silne granice, modernizacja systemu azylowego UE oraz współpraca z krajami partnerskimi.	a) unia bezpieczeństwa b) współpraca sądowa c) prawa podstawowe d) ochrona konsumentów e) migracja
Nowy impuls dla demokracji europejskiej	Pielęgnowanie, ochrona i wzmacnianie naszej demokracji: a) większa rola mieszkańców Unii w procesie decyzyjnym i aktywniejszy udział w określaniu priorytetów UE, b) wspólne podejście i wspólne normy w celu rozwiązania takich problemów jak dezinformacja czy „mowa nienawiści” w internecie, c) partnerstwo Komisji Europejskiej z Parlamentem Europejskim.	a) Przyszłość Europy – dążenie do bardziej zjednoczonej, silniejszej i bardziej demokratycznej Europy b) Lepsze stanowienie prawa – opracowanie strategii politycznych i przepisów prawnych UE

Źródło: https://commission.europa.eu/index_en

Uwarunkowania krajowe

W wymiarze krajowym główne zasady polityki rozwoju regionalnego określone zostały w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Strategia Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego wpisuje się w cel główny i cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Zgodnie z jej treścią głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specyfiki dla osiągnięcia zrównoważonego

rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, będą one mieć kluczowe znaczenie przy realizacji strategii regionalnych, a także wydatkowaniu środków przeznaczonych na wsparcie, m.in. ze źródeł unijnych oraz krajowych.

Należą do nich:

1. Subsydiarność - każde działanie poszczególnych polityk rozwojowych, w tym zwłaszcza polityki regionalnej, jest zaprogramowane i realizowane na możliwie najniższym, ale jednocześnie efektywnym dla danego zagadnienia, poziomie administracyjnym. Strategia rozwoju powiatu stanowi tu przykład określania celów działań rozwojowych na możliwie najniższym poziomie samorządu terytorialnego.
2. Zintegrowane podejście terytorialne - polega na dopasowaniu interwencji do specyfiki danego obszaru, tak aby precyzyjnie odpowiadała ona na różnorodne potrzeby rozwojowe tego terytorium. Oznacza to potrzebę uwzględnienia kontekstu terytorialnego na etapie programowania, realizacji i monitorowania interwencji oraz lepszej koordynacji działań i dostępnych środków finansowych. Podejście to zakłada również konieczność zaprogramowania instrumentów łączących działania o charakterze twardym oraz miękkim.
3. Partnerstwo i współpraca - budowanie kultury partnerstwa i współpracy ukierunkowanej na świadome i ustrukturyzowane współdziałanie ludzi, instytucji i organizacji oraz lepszą koordynację prowadzonych przez nich działań na rzecz rozwoju. Partnerstwo i współpraca opierają się na partycypacji, rozumianej jako realny udział obywateli w podejmowaniu decyzji dotyczących regionu, na każdym etapie. Zasada ta rozumiana jest jako współudział, współdecydowanie i współodpowiedzialność podmiotów w tworzeniu polityki i osiąganiu jej celów w modelu wieloszczeblowego zarządzania rozwojem.
4. Koncentracja terytorialna i tematyczna - koncentracja terytorialna rozumiana jest jako ukierunkowanie interwencji w ramach polityki regionalnej na rzecz wsparcia ograniczonej liczby terytoriów. Każdy obszar charakteryzują określone wyzwania, bariery bądź potencjały, których rozwój jest szczególnie istotny z punktu widzenia spójności regionu bądź kraju. Koncentracja tematyczna polega na skoncentrowaniu zasobów, środków i działań na ograniczonej liczbie dziedzin wsparcia, priorytetowych z punktu widzenia rozwoju kraju i poszczególnych regionów. Zasada ta oznacza wspieranie tych branż,

dziedzin, sektorów i nisz, które z uwagi na posiadany potencjał pozwalają na budowanie rzeczywistej przewagi konkurencyjnej danego obszaru, w skali regionalnej, krajowej bądź międzynarodowej, oraz stanowią siłę napędową dla rozwoju gospodarczego.

5. Podejmowanie decyzji w oparciu o dowody - planowane działania powinny opierać się na danych w celu zapewnienia i utrzymania wysokich standardów w zarządzaniu i realizacji polityki regionalnej. Kluczowe znaczenie ma prowadzenie polityki w oparciu o zdobyte doświadczenia, zgromadzone dane, wnioski, rekomendacje, analizy oraz ocenę jej efektywności. Dla realizacji tej zasady niezbędne jest funkcjonowanie odpowiedniego zaplecza analitycznego, dedykowanego kształtowaniu i ocenie polityk publicznych.
6. Warunkowość - w ramach tej zasady wsparcie publiczne jest udzielane tylko po spełnieniu określonych warunków. Warunkowość oznacza konieczność spełnienia określonych kryteriów na różnych etapach przygotowywania dokumentów operacyjnych, wynikających z systemu wdrażania strategii. Podstawą warunkowego przekazywania wsparcia na początku procesu planowania interwencji będzie spełnienie warunków wstępnych stawianych jego adresatom, beneficjentom wsparcia. Należą do nich chociażby konieczność partycypacji finansowej, wymóg przygotowania odpowiedniego dokumentu strategicznego czy planistycznego albo obowiązek dzielenia się nabytą wiedzą z innymi samorządami lub instytucjami.
7. Zrównoważone inwestowanie - jednocześnie zakłada się osiągnięcie możliwie jak najlepszych efektów przy jak najmniejszej presji na środowisko i przestrzeń oraz priorytetowe traktowanie przez samorządy zasady pierwszeństwa wtórnego użytkowania przestrzeni w procesach inwestycyjnych. Oznacza to oszczędne korzystanie z zasobów ziemi, unikanie nadmiernej zabudowy i wzrostu presji na ekosystemy oraz zaniechanie degradacji krajobrazu. Dla polityki regionalnej zrównoważone inwestowanie oznacza przede wszystkim współpracę i koordynację w takich obszarach jak: planowanie rozwoju, gospodarka przestrzenna, polityka mieszkaniowa, transportowa, ochrona przyrody i jakość powietrza. Zasada ta promuje również budowanie gospodarki o obiegu zamkniętym, która maksymalizuje efektywne wykorzystanie zasobów i ogranicza wytwarzanie odpadów¹⁰.

¹⁰ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Przestrzeń powiatu łączyńskiego, pomimo różnic w odniesieniu do poszczególnych wartości wskaźników opisujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, jest przestrzenią o stosunkowo niedużej skali tego zróżnicowania.

Województwo lubelskie zgodnie z zapisami „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” określone jest jako zagrożone trwałą marginalizacją. Opracowywana strategia wpisuje się również w cele polityki regionalnej, które zostały określone w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Cel 1 - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały poszczególnych terytoriów. Obok działań wzmacniających konkurencyjność wszystkich regionów, miast oraz obszarów wiejskich realizowanych w dotychczasowym układzie wdrożeniowym, szczególne mechanizmy wsparcia zostaną zaproponowane dla obszarów problemowych, które zmagają się z trudnościami adaptacyjnymi i restrukturyzacyjnymi, zarówno na poziomie regionalnym – takich jak Polska Wschodnia, Śląsk, jak również dla subregionalnych obszarów funkcjonalnych, o kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych – dla obszarów przeważnie wiejskich zagrożonych trwałą marginalizacją oraz miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze¹¹.

Cel 2 – Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. Wyzwaniem dla wszystkich polskich regionów jest optymalne wykorzystanie własnego potencjału rozwojowego w celu zwiększenia konkurencyjności gospodarki i jednocześnie zapewnienia warunków dla trwałego i zrównoważonego rozwoju. Nowa polityka regionalna będzie selektywna w większym niż dotychczas zakresie, koncentrowała instrumenty wsparcia na tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjności, innowacyjności i inwestycji w wybranych sektorach, mających podstawowe znaczenie dla gospodarek regionalnych. Realizowane będą działania, które zapewnią wzmocnienie koncentracji działań proinnowacyjnych oraz synergię pomiędzy krajowymi i regionalnymi specjalizacjami, w oparciu o m.in. funkcjonowanie procesu przedsiębiorczego odkrywania i monitorowania inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym¹².

¹¹ Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), s. 182.

¹² Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), s. 182.

Uwarunkowania regionalne

Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

Cel strategiczny 1 – Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych. Rolnictwo i sektor żywnościowy odgrywają kluczową rolę i determinują kształtowanie procesów rozwojowych i gospodarki regionu oraz są ważnym obszarem aktywności społeczno-gospodarczej jego mieszkańców¹³. Cel operacyjny 1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych. Dla wykorzystania istniejącego w województwie lubelskim potencjału rolniczego i dynamicznego rozwinięcia produkcji żywności o wysokiej jakości ważnym działaniem będzie modernizowanie infrastruktury działających gospodarstw, a także wzmocnienie ich gotowości do wdrażania innowacyjnych rozwiązań i korzystania z dorobku naukowego. Dotyczyć to będzie wprowadzania nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych w procesie produkcji, poszukiwania nowych możliwości i modeli funkcjonowania gospodarstw, w tym związanych z dywersyfikacją działalności, rozsądnym korzystaniem z zasobów a także skuteczne radzenie sobie z wyzwaniami związanymi ze zmianami klimatu¹⁴.

Cel operacyjny 1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne. Nowoczesny sektor przetwórstwa jest warunkiem niezbędnym dla wykorzystania potencjału produkcyjnego rolnictwa. Działania wskazane w niniejszym celu będą ukierunkowane na stymulowanie rozwoju tego sektora, zarówno w wymiarze ilościowym jak i jakościowym. Istotnym zagadnieniem będzie optymalizacja procesów produkcji, w tym poprzez wykorzystanie na większą skalę rozwiązań gospodarki 4.0 oraz gospodarki obiegu zamkniętego. Zmiana postaw konsumenckich, a także szersze zastosowanie wiedzy naukowej w praktyce gospodarczej przyczynią się również do rozwoju tych branż, które potrafią wykorzystać surowce rolne do tworzenia usług oraz produktów niebędących żywnością (np. biodegradowalnych opakowań, nawozów, kosmetyków, usług zdrowotnych itp.).

Cel operacyjny 1.3. Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym. Kluczowym wyzwaniem jest zbudowanie i rozwijanie kooperacji podmiotów regionalnych w ramach modelu „od pola do stołu”, włączającej rolników, przetwórców oraz branżę logistyczną. Pozwoli to na lepsze rozpoznanie potrzeb i wymagań konsumentów, bardziej trafne kierunkowanie produkcji oraz ograniczenie strat żywności. Szczególna rola przypada

¹³ Strategia, s. 6.

¹⁴ Strategia, s. 6.

podmiotom naukowym oraz doradczym, które powinny przygotowywać i dostarczać analizy rynku, nowe rozwiązania techniczne i technologiczne, a także propozycje pakietów wdrożeniowych o najwyższych parametrach konkurencyjności¹⁵.

Cel strategiczny 2 – Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych.

Cel operacyjny 2.2. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM), ośrodków subregionalnych i lokalnych. Miejskie obszary funkcjonalne stanowią strefy koncentracji rozwoju i krystalizowania funkcji społeczno-gospodarczych. Działania będą nakierowane na wzmacnianie ich potencjału gospodarczego, podnoszenie jakości usług publicznych oraz jakości życia, m.in. poprzez stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Cel strategiczny 3 – Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu. Poprawa konkurencyjności gospodarki województwa lubelskiego będzie w znaczącym stopniu uzależniona od włączenia się regionalnych podmiotów gospodarczych w proces transformacji w kierunku przemysłu 4.0, wprowadzania rozwiązań wpisujących się w model gospodarki obiegu zamkniętego oraz transformacji energetycznej regionu. Wśród najważniejszych działań należy wymienić wspieranie tworzenia nowych oraz rozwój istniejących przedsiębiorstw, rozwijanie działalności badawczej i innowacyjnej oraz wspieranie transferu zaawansowanych technologii, wdrażanie technologii oraz budowę infrastruktury zapewniającej przystępną cenowo czystą energię ze źródeł odnawialnych¹⁶.

Cel operacyjny 3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw. Podejmowane działania będą skierowane na stymulowanie przedsiębiorstw do stosowania rozwiązań pozwalających na optymalizację procesów wytwórczych (ograniczanie kosztów funkcjonowania, poszukiwanie nowych możliwości zbytu, wprowadzanie gospodarki obiegu zamkniętego), a także ułatwiających adaptację do zmieniających się uwarunkowań gospodarczych związanych m.in. z transformacją energetyczną regionu. Szczególnym wsparciem objęte zostaną przedsiębiorstwa, firmy mikro i małe, które ze względu na swoją wielkość nie są w stanie samodzielnie i skutecznie konkurować na rynku krajowym czy międzynarodowym.

¹⁵ Strategia, s. 6-7.

¹⁶ Strategia, s. 6-7.

IV. Analiza SWOT

Zidentyfikowane szanse i zagrożenia a także atuty i słabe strony są podstawą całościowej analizy i oceny strategicznej sytuacji podmiotu. Dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego na lata 2025-2030 przeprowadzono analizę SWOT. Wskazane w 2016 roku silne i słabe strony w poprzedniej Strategii na lata 2016-2021, a także szanse i zagrożenia dla jego rozwoju częściowo zostały aktualne także dzisiaj.

W procesie tworzenia strategii analiza i ocena otoczenia jest bardzo ważnym i odpowiedzialnym etapem, który umożliwia rozpoznanie przyszłych szans (okazji) i zagrożeń (ograniczeń) funkcjonowania oraz rozwoju instytucji. Szczególnie cenne są informacje o wzajemnym oddziaływaniu otoczenia i instytucji. Szczególnie cenne są informacje o wzajemnym oddziaływaniu otoczenia i instytucji. Dlatego dokonano aktualizacji określonych w 2016 r. mocnych i słabych stron powiatu łęczyńskiego a także szans i zagrożeń dla rozwoju jego działalności, biorąc pod uwagę obecne uwarunkowania funkcjonowania Powiatu, dzięki temu łatwiejsze będzie określenie celów rozwojowych założonych w dokumencie.

Tabela 14: Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia powiatu łęczyńskiego

MOCNE STRONY
Atrakcyjna lokalizacja – dogodne położenie w centrum województwa lubelskiego, umożliwiające łatwy dostęp z różnych jego części, tym samym ułatwiony dostęp do szerokiej oferty usług publicznych, w tym wyższego rzędu
Wysoka atrakcyjność osiedleńcza powiatu – korzystna struktura osadnicza
Zasoby surowców mineralnych
Systematyczna poprawa stanu infrastruktury drogowej i ilości ścieżek rowerowych
Duży potencjał do rozwoju turystyki – tradycje turystyczne, znacząca ilość zabytków, położenie na terenie unikatowego obszaru turystycznego o wybitnych walorach przyrodniczych jakim jest Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie, wchodzące w skład regionu o znaczeniu międzynarodowym – Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie”
Krótki czas dotarcia z Warszawy i Lublina
Oferta kulturalna - wysoka aktywność centrów kultury, zróżnicowana oferta kulturalna, duża ilość zabytków
Stabilna sytuacja demograficzna
Niski poziom bezrobocia
Różnorodna oferta edukacyjna, napływ uczniów z Ukrainy

Potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy regionu, wynikający z łagodnie urozmaiconej, przeważnie płaskiej rzeźby terenu, obecności rzek, lasów i licznych jezior, a także rozbudowanej infrastruktury rekreacyjnej
Duży potencjał w zakresie OZE
Poprawa dostępności usług administracyjnych - wynikająca z m.in. rozwijania e-usług
Dostępność profesjonalnej kadry zajmującej się ochroną zdrowia, aktywizacją społeczną, kulturalną, edukacyjną, sportem, rekreacją i turystyką
Wysoka dostępność usług medycznych i opiekuńczych wynikająca z funkcjonowania dobrze rozwiniętej sieci domów pomocy społecznej, silnej pozycji i intensywnego rozwoju Szpitala Powiatowego w łącznej oraz jednostek wspierających osoby starsze i z niepełnosprawnościami (m.in. COM, Centrum Opieki Senioralnej, ZOL, Przedszkole Specjalne)
Lokalizacja na terenie powiatu jednego z największych przedsiębiorstw na Lubelszczyźnie i dużego pracodawcy – Lubelski Węgiel Bogdanka SA i jego dobra kondycja finansowa

SŁABE STRONY
Mało efektywne rolnictwo
Niedostatki lokalnej infrastruktury, w tym drogowej, sportowej, kulturalnej
Stale niski wskaźnik przedsiębiorczości
Słaba jakość gleb
Brak infrastruktury kolejowej
Brak korzyści wynikających z przygranicznego położenia
Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunalna
Niska jakość kapitału społecznego
Niska absorpcja funduszy unijnych przez przedsiębiorców
Niskie zdolności adaptacyjne mieszkańców do potrzeb rynku pracy
Starzenie się społeczności lokalnej - wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, utrzymujący się ujemny przyrost naturalny
Rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz rosnące koszty opieki instytucjonalnej – szczególnie istotne ze względu na postępujący proces starzenia się społeczeństwa
Małe zróżnicowanie rynku pracy - co przekłada się na negatywne opinie ankietowanych mieszkańców na temat możliwości znalezienia satysfakcjonującej pracy
Wzrost liczby miejscowych zagrożeń - wynikających ze zmian klimatycznych (częstsze występowanie m.in. deszczy nawalnych i gwałtownych wiatrów)
Brak ośrodków akademickich na terenie powiatu,
Niewystarczająca infrastruktura do uprawiania turystyki rowerowej, kajakowej, przyrodniczej, a także mało rozbudowana i o stosunkowo niskim standardzie baza noclegowa
Zły stan techniczny niektórych ważnych zabytków

Sezonowa oferta turystyczna – brak całorocznych atrakcji i ofert turystycznych
Lokalny zasięg większości organizowanych imprez kulturalnych i sportowych

SZANSE
Dobra współpraca z samorządami gminnymi jak i sąsiednimi samorządami powiatowymi
Możliwości pozyskiwania funduszy zewnętrznych, w tym zwłaszcza ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2021-2027
Modernizacja rolnictwa
Zainteresowania inwestycjami w powiecie
Rozwój obszarów sąsiednich, zwłaszcza aglomeracji miejskiej Lublina
Transformacja innowacyjna LW Bogdanka S. A.
Włączenie się w proces kreowania marek turystycznych przez samorząd wojewódzki, w tym tworzenie produktów turystycznych i ich promocja, rozwój infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej, poprawa stanu zabytków, rozwój całorocznych atrakcji turystycznych
Wykorzystanie potencjału społecznego seniorów – poprzez zwiększenie poziomu ich partycypacji w życiu społecznym i zaangażowanie w procesy rozwojowe powiatu
Poprawa skomunikowania wewnętrznego i zewnętrznego powiatu - rozwój zrównoważonego transportu publicznego i integracja różnych rodzajów transportu, powstanie linii kolejowej
Dalszy rozwój sieci ścieżek rowerowych
Promocja i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii – w celu dywersyfikacji źródeł energii i zwiększenia poziomu bezpieczeństwa energetycznego powiatu

ZAGROŻENIA
Zmiana polityki energetycznej państwa zmniejszającej udział węgla kamiennego na rzecz OZE
Zjawisko starzenia się społeczeństwa
Odptyw doświadczonych pracowników do innych podmiotów
Zmniejszanie liczby absolwentów wchodzących na rynek pracy spowodowane sytuacją demograficzną
Zwiększająca się liczba zadań realizowanych przez samorządy przy braku zwiększania środków
Odptyw młodych, przedsiębiorczych i ambitnych osób za granicę, lub do innych regionów
Duży wpływ na lokalną gospodarkę jednego zakładu pracy (LW Bogdanka S. A.)
Ograniczenia prawne, zróżnicowana interpretacja pojęcia rozwoju lokalnego
Zwiększający się udział wydatków społecznych w strukturze budżetu samorządów

Niepewna sytuacja gospodarcza - wynikająca m.in. ze skutków pandemii COVID-19, wojny w Ukrainie
Wzrost cen surowców energetycznych - mających wpływ na lokalną gospodarkę i budżet gospodarstw domowych w powiecie
Zmiany podatkowe - które mogą niekorzystnie wpłynąć na stan finansów powiatu
Wzrost opłat środowiskowych ponoszonych przez przedsiębiorców – związanych z niedostatecznie rozwiniętym sektorem OZE w powiecie, co ma negatywny wpływ na lokalną gospodarkę
Ponoszenie większych kosztów w obszarze opieki społecznej - co związane jest ze starzeniem się społeczeństwa
Dalszy wzrost zagrożeń naturalnych - będących konsekwencją zmian klimatycznych
Pogarszająca się jakość powietrza
Zagrożenia w cyberprzestrzeni

V. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU POWIATU

5.1. Wizja strategicznego rozwoju powiatu

Jednym z kluczowych elementów każdej strategii rozwoju jest wizja stanu obszaru po realizacji strategii. Wizja formułowana w ramach strategii jest swego rodzaju projekcją przyszłości, do jakiej dążą władze lokalne, przedsiębiorcy, mieszkańcy i wszyscy zainteresowani rozwojem powiatu. Opisuje ona pożądaný stan docelowy w perspektywie kilku lub kilkunastu lat i pełni następujące funkcje¹⁷: – zobrazowanie stanu docelowego – można powiedzieć, że wizja stanowi cel całkowicie nadrzędny nad wszystkimi, zawierający w sobie pozostałe cele sformułowane w strategii; wizja nadaje także dokumentowi określony kierunek – jest więc także efektem dokonania określonych wyborów spośród wielu możliwości rozwojowych, – informowanie o aspiracjach osób formułujących wizję – wizja powinna inspirować i motywować uczestników procesu opracowania strategii do działania na rzecz rozwoju obszaru, w którym funkcjonują; by tak się stało powinna być ona interesująca, ciekawa i pobudzająca wyobraźnię, – jednoczenie wokół idei – wizja powinna łączyć różne środowiska skupione wokół działań na rzecz rozwoju miasta i powodować, że ludzie się z nią utożsamiają; wizja nie może zatem dzielić ani być poglądem jednej, wybranej grupy interesariuszy.

Przy określaniu wizji rozwoju Powiatu Łęczyńskiego wzięto pod uwagę następujące czynniki:

- uwarunkowania zewnętrzne, czyli otoczenie zewnętrzne rozwoju powiatu zdefiniowane w analizie SWOT jako potencjalne szanse i zagrożenia,
- uwarunkowania wewnętrzne, określone w analizie SWOT jako mocne i słabe strony powiatu,
- obowiązujące dokumenty strategiczne, zarówno te na poziomie powiatu, jak i na poziomie województwa i kraju,

¹⁷ W. Dziemianowicz i in., Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2012 .

- kompetencje samorządu powiatowego, które stanowią punkt wyjścia do określenia działań i kluczowych projektów dla rozwoju powiatu,
- instrumenty i programy finansowe, dostępne dla powiatów w ramach obecnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej,
- konsultacje społeczne, przeprowadzone w formie warsztatów i badań ankietowych.

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że powiat łęczyński zmaga się nadal z wieloma poważnymi problemami rozwojowymi. Ogólnie można stwierdzić, że problemy te są charakterystyczne dla wielu powiatów Polski Wschodniej i dotyczą głównie niedostatecznego stanu podstawowej infrastruktury technicznej oraz niskiej jakości kapitału ludzkiego. Wpływ na jakość życia w ostatnich latach miała niewątpliwie sytuacja geopolityczna: pandemia COVID-19 oraz wojna w Ukrainie, które bezspornie przyczyniły się do pogorszenia sytuacji gospodarczej w skali globalnej, krajowej, jak i lokalnej, m.in. poprzez wzrost cen podstawowych produktów. Ponadto gospodarka lokalna nadal zdominowana jest w dużym stopniu przez rozdrobnione i mało dochodowe rolnictwo oraz słabo rozwiniętą przedsiębiorczość pozarolniczą, przy równoczesnym sąsiedztwie dużego pracodawcy – Lubelski Węgiel Bogdanka S.A.

Z drugiej strony powiat dysponuje znaczącymi atutami, które jeśli zostaną we właściwy sposób wykorzystane, mogą doprowadzić do uruchomienia pozytywnych mechanizmów rozwoju powiatu i jego społeczności. Atuty te to przede wszystkim korzystne położenie blisko Lublina, czysta i różnorodna przyroda, bogate dziedzictwo kulturowe oraz znaczne zasoby zdolnych do pracy i współdziałania ludzi. Wykorzystanie tych atutów w połączeniu z szansami, jakie stoją przed Polską i województwem w związku z realizacją unijnej polityki spójności, powinno stanowić podstawę do przyjęcia strategicznych kierunków rozwoju powiatu.

Głównym kierunkiem działań przyczyniających się do zmiany sytuacji w powiecie powinno być zwiększenie efektywności lokalnej gospodarki. Chodzi tu głównie o dalszą poprawę stanu nawierzchni dróg oraz rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i informatycznej, decydującej w dużym stopniu o atrakcyjności inwestycyjnej powiatu i jakości życia mieszkańców. Nadal należy dążyć do poprawy poziomu zatrudnienia mieszkańców powiatu, szczególnie na obszarach wiejskich i w sektorze pozarolniczym. Ważnym kierunkiem działań powinien być rozwój lokalnego rynku pracy, między innymi

poprzez wzmocnienie funkcjonujących służb zatrudnienia, w tym powiatowego urzędu pracy oraz przez optymalne wykorzystanie dostępnych instrumentów w zakresie kreowania aktywnej polityki zatrudnienia na poziomie lokalnym, w tym rozwój inicjatyw oddolnych (np. inicjatyw partnerskich). Jednym z pożądanых kierunków zwiększania efektywności lokalnej gospodarki powinny być działania w kierunku dalszej poprawy atrakcyjności turystycznej powiatu. Uzupełniającym, chociaż niezmiernie ważnym kierunkiem działań strategicznych powinno być doprowadzenie do poprawy jakości kapitału ludzkiego i ograniczenia wykluczenia społecznego w powiecie. Ważną rolę w uaktywnianiu kapitału społecznego będą miały instytucje kultury oraz władze powiatowe i gminne. Od jakości funkcjonowania administracji publicznej i stopnia współpracy z organizacjami społecznymi zależeć bowiem będzie w dużym stopniu jakość zarządzania i efektywność pozyskiwania środków zewnętrznych na działania rozwojowe w powiecie. Równie ważnym kierunkiem działań strategicznych powinno być doprowadzenie do poprawy stanu bezpieczeństwa w wielu aspektach: bezpieczeństwa energetycznego, publicznego, a także w obszarze cyberprzestrzeni.

Należy oczekiwać, iż pozytywne zmiany, jakie zajdą w wyniku realizacji działań w ramach wyżej zarysowanych kierunków strategicznych, przyczynią się w dłuższej perspektywie czasu do poprawy jakości życia mieszkańców, co jest celem nadrzędnym niniejszej strategii.

Założenia rozwojowe Strategii Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego w latach 2025-2030 roku mają dwudzielny charakter. Pierwszy: poziom wizji, misji oraz celów w wymiarze ogólnym, jak również szczegółowym. Ta część została opracowana z myślą o perspektywie roku 2030 i nie powinna podlegać zmianom ze względu na swój kompletny charakter (dopuszcza się aktualizację tej części zapisów jedynie w przypadku zasadniczych zmian, takich jak np. uwarunkowania prawne, jak chociażby zmiana ustawy o samorządzie powiatowym).

5.2. Misja powiatu łęczyńskiego

W niniejszej strategii obowiązuje hierarchiczny układ celów strategii, składający się z trzech poziomów:

- misji strategii, stanowiącej swego rodzaju cel nadrzędny działań strategicznych;
- celów strategicznych pozwalających na strategiczne ukierunkowanie działań powiatu w dłuższym horyzoncie czasowym;

- celów operacyjnych, uszczegóławiających cele strategiczne i będących podstawą do zaplanowanych działań realizacyjnych.

Misja rozwoju powiatu wskazuje na cel nadrzędny, do którego należy dążyć realizując poszczególne elementy strategii. Zwykle misja formułowana jest w sposób ogólny i adresowana jest do ogółu osób zamieszkujących dany obszar. W niniejszym dokumencie przyjęto następujące sformułowanie misji rozwoju dla powiatu łęczyńskiego:

Misją Powiatu Łęczyńskiego jest podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców oraz zrównoważony rozwój, wykorzystujący walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, tworząc korzystne warunki do rozwoju rolnictwa, przedsiębiorczości i turystyki.

Tak sformułowana misja rozwoju powiatu zakłada osiągnięcie celu nadrzędnego, jakim jest wyższy poziom życia mieszkańców, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i przy jednoczesnym zwiększaniu konkurencyjności powiatu z poszanowaniem zasobów naturalnych. Wyższy poziom życia mieszkańców będzie możliwy do zweryfikowania za pomocą wskaźników dochodowości mieszkańców oraz ich dostępu do wybranych elementów infrastruktury technicznej i społecznej. Zrównoważony rozwój należy rozumieć jako harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy całego obszaru powiatu, prowadzący do poprawy jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń, przy zachowaniu zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz właściwej struktury demograficznej społeczności lokalnej. Z kolei konkurencyjność powiatu należy rozpatrywać w kategoriach ogólnej zdolności powiatu do radzenia sobie z narastającą konkurencją w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego. Konkurencyjność powiatu jest pojęciem szerszym niż konkurencyjność gospodarki i obejmuje szereg czynników odnoszących się na przykład do oceny kapitału ludzkiego lub społecznego, czy też jakości funkcjonowania administracji publicznej w powiecie.

5.3. Cele strategii

Misja rozwoju powiatu będzie możliwa do spełnienia dzięki realizacji następujących celów strategicznych:

Cel 1: Wsparcie konkurencyjności lokalnej gospodarki i rynku pracy.

Cel 2: Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz ograniczenie wykluczenia społecznego.

Cel 3: Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu.

Cel 4: Ochrona przyrody oraz adaptacja do zmian klimatu.

Na niską konkurencyjność lokalnej gospodarki wpływa przede wszystkim niewystarczający stopień uprzemysłowienia powiatu, dominująca pozycja mało efektywnego rolnictwa, dość słabo rozwinięta przedsiębiorczość oraz mała liczba przedsiębiorstw o ugruntowanej pozycji rynkowej, wokół których mógłby rozwijać się rynek usług kooperacyjnych.

Mimo poczynionych dużych nakładów inwestycyjnych nadal ograniczeniem dla lokalnej gospodarki jest słaby stan wyposażenia powiatu w podstawową infrastrukturę techniczną, szczególnie jeżeli chodzi o transport i ochronę środowiska. Zły stan infrastruktury wpływa niekorzystnie na atrakcyjność inwestycyjną powiatu i jego niską zdolność do konkurencyjności o inwestorów zewnętrznych i turystów.

W strategii przewidziano realizację następujących celów operacyjnych w ramach poszczególnych celów strategicznych:

Cel 1: Wsparcie konkurencyjności lokalnej gospodarki i rynku pracy

- 1.1. Modernizacja i rozwój podstawowej infrastruktury poprawiającej funkcjonowanie lokalnej gospodarki
- 1.2. Wzmocnienie organizacji sprawnego transportu zbiorowego
- 1.3. Rozwój zrównoważonego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego
- 1.4. Wsparcie lokalnych inicjatyw gospodarczych
- 1.5. Rozwój przedsiębiorczości i instytucji otoczenia biznesu w powiecie łęczyńskim poprzez wzrost zatrudnienia oraz lepsze wykorzystanie zasobów ludzkich
- 1.6. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i podniesienie innowacyjności
- 1.7. Promocja turystyczna oraz rozwój infrastruktury i produktów turystycznych

1.8. Wsparcie asymilacji imigrantów zarobkowych

W okresie ostatnich kilku lat ograniczone zostały problemy związane z bezrobociem, a problemem dla gospodarki stał się brak pracowników i konieczność zwiększenia udziału migrantów zarobkowych (szczególnie z Ukrainy) w lokalnym rynku pracy. Zwiększenie roli migracji zarobkowej staje się nadal istotnym wyzwaniem w kontekście utrzymania konkurencyjności gospodarki powiatu. Bez dobrze zorganizowanej podaży pracy (osób aktywnych zawodowo), trudno będzie zachęcać inwestorów do lokowania na tym obszarze swojego kapitału. Wyzwanie to staje się tym bardziej istotne, że powiat łęczyński rozpoczął się proces starzenia się społeczności lokalnej, tzn. wchodzenia licznych roczników wyżów powojennych w wiek emerytalny. Wyzwaniem na najbliższą dekadę będzie przynajmniej częściowe utrzymanie osób w wieku emerytalnym na rynku pracy. Ponadto, nadal ważne jest zachęcanie miejscowej młodzieży do pozostania lub powrotu (po okresie studiów lub migracji zarobkowej) pracowników z zagranicy lub ośrodków metropolitalnych. Rosnące koszty utrzymania się w dużych miastach wpłyną na wzrost atrakcyjności mieszkaniowej obszarów peryferyjnych i tę szansę powiat łęczyński będzie starał się wykorzystać.

Koniecznym wydaje się także monitorowanie rynku pracy zwłaszcza pod kątem generowania miejsc pracy dla osób z wyższym wykształceniem, dlatego też wskazana jest współpraca z gminami zmierzająca do przyznawania preferencji inwestorom tworzącym miejsca pracy dla ww. osób. Jednocześnie należy wspierać i promować kształcenie w nowych zawodach, które wspomogą rozwój lokalnego rynku pracy.

Źródła finansowania realizacji celu strategicznego 1, w szczególności:

- dochody własne,
- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027,
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027,
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027,
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,
- Program Inwestycji Strategicznych,
- Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych,
- Inne fundusze celowe.

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

- długość zmodernizowanych lub przebudowanych dróg [km],
- czas dojazdu transportem publicznym do stolicy województwa [minuty],
- liczba połączeń autobusowych lub kolejowych między ośrodkami gminnymi powiatu,
- liczba połączeń autobusowych lub kolejowych między powiatem a ośrodkami powiatów sąsiednich,
- liczba podmiotów gospodarki narodowej,
- udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie ludności w wieku produkcyjnym,
- liczba pracujących,
- liczba udzielonych noclegów,
- liczba korzystających z noclegów.

Cel 2: Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz ograniczenie wykluczenia społecznego

- 2.1. Wsparcie rozwoju infrastruktury zdrowotnej
- 2.2. Zwiększenie dostępności do opieki społecznej
- 2.3. Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego, kształcenia zawodowego i jego integracja z lokalnym rynkiem pracy
- 2.4. Upowszechnianie sportu i rekreacji oraz aktywności fizycznej mieszkańców
- 2.5. Cyfryzacja usług publicznych
- 2.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego i jakości rządzenia w powiecie
- 2.7. Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wsparcie aktywności zawodowej osób starszych i z niepełnosprawnościami w regionie
- 2.8. Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych
- 2.9. Poprawa poziomu cyberbezpieczeństwa, szczególnie w zakresie danych publicznych

Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców wymaga współpracy władz powiatowych z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami. Działania te powinny prowadzić do wzrostu aktywności mieszkańców oraz przyczyniać się do eliminacji lub przynajmniej ograniczenia skali wykluczenia społecznego. Jednak przedmiotowego celu nie da się osiągnąć bez nowoczesnych i efektywnie działających organizacji pozarządowych. Organizacje te powinny aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz włączenia społecznego

i aktywizacji lokalnych społeczności. Poprawa poziomu życia niejednokrotnie wiąże się z posiadanym wykształceniem i kwalifikacjami. W ramach niniejszego celu strategicznego prowadzone będą działania zmierzające do podniesienia poziomu kształcenia, a w przypadku kształcenia zawodowego dostosowania go do potrzeb pracodawców. Realizacja przyjętego celu wymaga również aktywnych działań prozdrowotnych. Skoordynowana polityka zdrowotna powinna obejmować zarówno poprawę dostępności wysokiej jakości usług medycznych, jak i rozwój profilaktyki zdrowotnej. Za kluczowe uznano także działania skoncentrowane na rozwoju systemu wsparcia niesamodzielnych mieszkańców Powiatu.

Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców należą do zadań własnych powiatu, dlatego też samorząd realizował będzie działania zmierzające do usprawnienia procesów profilaktyki i ochrony zdrowia na terenie Powiatu Łęczyńskiego. Na jakość udzielanych świadczeń zdrowotnych wpływają warunki lokalowe placówek, standardy wyposażenia w sprzęt i aparaturę medyczną oraz kwalifikacje personelu. W celu poprawy jakości usług z zakresu opieki zdrowotnej powiat wspierać będzie działania zmierzające do wzmocnienia i poprawy funkcjonowania szpitala i innych placówek medycznych zlokalizowanych na jego obszarze.

Źródła finansowania realizacji celu strategicznego 2, w szczególności:

- dochody własne,
- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027,
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027,
- Fundusze Europejskiej dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027
- Program Inwestycji Strategicznych,
- Fundusze celowe.

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

- edukacyjna wartość dodana,
- wyniki maturalne,
- liczba świadczeń leczenia szpitalnego,
- liczba ludności na ogólnodostępną poradnię zdrowia
- liczba miejsc w domach pomocy społecznej,
- liczba osób w wieku szkolnym,

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym
- wielkość dotacji przekazywanych organizacjom pozarządowym,
- udział wydatków powiatu na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu
- liczba osób, które uzyskały wsparcie na podjęcie działalności gospodarczej
- liczba osób korzystających z pośrednictwa pracy,
- liczba osób korzystających z poradnictwa zawodowego,
- liczba popełnianych i wykrywanych przestępstw.

Cel 3: Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu

3.1. Rozwój infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej jako niezbędnego warunku do maksymalnego i dynamicznego wykorzystania predyspozycji turystycznych powiatu.

3.2 Podniesienie konkurencyjności oferty turystycznej.

3.3. Zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego.

3.4. Promocja powiatu.

Powiat łęczyński posiada potencjał do rozwoju turystyki, która powinna stanowić jeden z filarów jego trwałego rozwoju. Powiat dysponuje znacznym bogactwem zasobów środowiska naturalnego oraz obiektów historycznych. Ochrona tych zasobów wymaga nie tylko „twardych inwestycji” np. infrastrukturalnych, ale również podejmowania działań zmierzających do zwiększenia świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i ochrony dóbr kultury. W ramach niniejszego priorytetu podejmowane będą działania zmierzające do ochrony zasobów krajobrazowych i przyrodniczych, w tym poprzez nadzór na stanem zasobów leśnych. Główne kierunki działania w obszarze niniejszego priorytetu powinny obejmować przeprowadzenie przeglądu miejsc cennych przyrodniczo i ich odpowiedniego oznaczenia.

Równie istotne co ochrona środowiska jest dbałość o posiadane dziedzictwo kulturowe. Obecność na danym obszarze obiektów zabytkowych jest bowiem jednym z czynników rozwoju turystyki na tym terenie. Zadbane i wyeksponowane zabytki przyciągają turystów. Na terenie powiatu znajduje się wiele tego typu miejsc, ale nadal część z nich pozostaje zaniedbana i niedostosowana do obsługi ruchu turystycznego. Utrudnia to odpowiednie planowanie działań podmiotów publicznych lub znalezienie dla nich odpowiedniego mecenatu w sektorze prywatnym. Konsekwentnie należy dążyć

do ich odbudowy i przywrócenia im funkcji turystycznych poprzez renowację i odpowiednie zabezpieczenie. Istotna w tym zakresie będzie ścisła współpraca z różnymi instytucjami, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Źródła finansowania realizacji celu strategicznego 3, w szczególności:

- dochody własne,
- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027,
- Fundusze Europejskiej dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027,
- Program Inwestycji Strategicznych,
- Fundusze celowe.

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

- Ilość turystów odwiedzających atrakcje turystyczne,
- długość ścieżek i dróg rowerowych,
- ilość odnowionych/ odrestaurowanych/objętych ochroną zabytków,
- liczba zorganizowanych imprez,
- liczba wydarzeń kulturalnych,
- liczba wypromowanych produktów turystycznych,
- liczba miejsc noclegowych.

Cel 4: Ochrona przyrody oraz adaptacja do zmian klimatu

- 4.1. Rozwój systemów małej retencji wodnej.
- 4.2. Ochrona różnorodności biologicznej i zasobów przyrodniczo-krajobrazowych.
- 4.3. Wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii.
- 4.4. Zmniejszenie poziomu emisji zanieczyszczeń.
- 4.5. Wzmocnienie systemu reagowania na ekstremalne zjawiska pogodowe.

Powiat łęczyński to lesiste obszary. Ma też na swoim terenie liczne obszary ochrony przyrody, w tym szczególnie cennej. Ponadto, teren powiatu cechuje względnie dużą ilość jezior, a naturalne tereny wodne stanowią rezerwuár retencyjny tego obszaru. Niemniej jednak znaczna część obszaru powiatu jest w znacznym lub ekstremalnym stopniu zagrożona suszą (zarówno atmosferyczną, jak i hydrologiczną lub rolniczą). Ponadto w coraz większym

stopniu wpływ na funkcjonowanie środowiska mają ekstremalne zjawiska przyrodnicze. Lokalne konsekwencje będą także miały globalne zmiany klimatyczne powodujące wzrost temperatury powietrza oraz zwiększenie deszczów nawaalnych i straty w lokalnym bilansie wodnym, z tych wszystkich powodów ważnym celem strategicznym powiatu będzie ochrona przyrody oraz adaptacja do zmian klimatu.

Rozwój powiatu łęczyńskiego wymaga inwestycji w szeroko rozumianą infrastrukturę związaną z ochroną środowiska. Należy dążyć do zwiększenia udziału terenów zielonych i samej zieleni zwłaszcza w sferze publicznej. Zielone (roślinne) i niebieskie (wodne) obszary pomogą w tworzeniu i utrzymaniu zróżnicowanego środowiska naturalnego, zwłaszcza w miastach.

Powiat wspierać będzie także działania zmierzające do rozwoju odnawialnych źródeł energii, w tym inicjatywy zmierzające do tworzenia instalacji produkujących energię z odnawialnych źródeł. Promowane będzie tworzenie skupisk małych źródeł wytwarzania energii ulokowanych blisko miejsca odbioru. Organizacyjnie i technicznie wspierane będą także działania zmierzające do wytwarzania energii elektrycznej za pomocą: agregatów, małych turbin, ogniw fotowoltaicznych, ogniw paliwowych.

Źródła finansowania realizacji celu strategicznego 4, w szczególności:

- dochody własne,
- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027,
- Fundusze Europejskiej dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027
- Program Mój Prąd,
- Program Inwestycji Strategicznych,
- Program Czyste Powietrze.

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

- powierzchnia zbiorników retencyjnych,
- liczba instalacji OZE w obiektach użyteczności publicznej,
- powierzchnia objęta formami ochrony przyrody,
- odsetek terenów objętych aktualnymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Cele strategiczne i operacyjne nie mają układu hierarchicznego i będą realizowane równocześnie, w zależności od dostępnych źródeł finansowania oraz zaangażowania się we wdrażanie strategii poszczególnych instytucji i podmiotów. Przyjęty układ celów wpisuje się w strukturę celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030.

Cel 1: Wsparcie konkurencyjności lokalnej gospodarki i rynku pracy • Modernizacja i rozwój podstawowej infrastruktury poprawiającej funkcjonowanie lokalnej gospodarki • Wzmocnienie organizacji sprawnego transportu zbiorowego • Rozwój zrównoważonego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego • Wsparcie lokalnych inicjatyw gospodarczych • Rozwój przedsiębiorczości i instytucji otoczenia biznesu w powiecie łęczyńskim poprzez wzrost zatrudnienia oraz lepsze wykorzystanie zasobów ludzkich • Rozwój społeczeństwa informacyjnego i podniesienie innowacyjności • Promocja turystyczna oraz rozwój infrastruktury i produktów turystycznych • Wsparcie asymilacji imigrantów zarobkowych	Cel 2: Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz ograniczenie wykluczenia społecznego • Wsparcie rozwoju infrastruktury zdrowotnej • Zwiększenie dostępności do opieki społecznej • Integracja międzypokoleniowa i wsparcie seniorów • Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego, kształcenia zawodowego i jego integracja z lokalnym rynkiem • Upowszechnianie sportu i rekreacji oraz aktywności fizycznej mieszkańców • Cyfryzacja usług publicznych • Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego • Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspierania aktywności zawodowej w regionie osób starszych i z niepełno sprawnościami • Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych • Poprawa poziomu cyberbezpieczeństwa, szczególnie w zakresie danych publicznych	Cel 3: Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu • Rozwój infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej jako niezbędnego warunku do maksymalnego i dynamicznego wykorzystania predyspozycji turystycznych powiatu • Podniesienie konkurencyjności oferty turystycznej • Zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego • Promocja powiatu	Cel 4: Ochrona przyrody oraz adaptacja do zmian klimatu • Rozwój systemów małej retencji wodnej • Ochrona różnorodności biologicznej i zasobów przyrodniczo-krajobrazowych • Wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii • Zmniejszenie poziomu emisji zanieczyszczeń • Wzmocnienie systemu reagowania na ekstremalne zjawiska pogodowe
--	--	---	---

VI. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII

System wdrażania strategii

System realizacji strategii określa z jednej strony podmioty odpowiedzialne za jej wdrażanie, a z drugiej strony zapewnia konkretyzację działań służących realizacji przyjętych celów strategicznych. W proces realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Łęczyńskiego na lata 2025-2030 zaangażowane będzie szerokie spektrum podmiotów i instytucji obejmujących zarówno organy samorządu powiatowego jak i podmioty zewnętrzne skupionych wokół celów, priorytetów i działań zaproponowanych w Strategii. Zakłada się, że realizacja Strategii będzie odbywała się z zachowaniem zarządzania wielopoziomowego i współpracy z organami administracji rządowej oraz jednostkami samorządu terytorialnego wyższego (samorząd województwa) i niższego (samorządy gminne) szczebla.

Ponadto fundamentalną regułą związaną z systemem realizacji będzie poszanowanie zasady zrównoważonego rozwoju oraz równości szans i braku dyskryminacji. Ze względu na długoterminową perspektywę wdrażania Strategii określono najważniejsze zasady systemu, a szczegółowe rozwiązania będą uzgadniane i stosowane według potrzeb wraz z postępem prac. Należy podkreślić, iż zarządzanie strategiczne jest procesem „żywym”, wymagającym ciągłej kontroli i modyfikacji przyjętych rozwiązań, stosownie do zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych. Dla jego powodzenia konieczne jest zaangażowanie nie tylko władz, ale również partnerów społecznych i gospodarczych, a także samych mieszkańców. Zaangażowanie podmiotów gospodarczych może przybierać formę partnerstwa publiczno-prywatnego, co stanowi dobrą praktykę w zakresie realizacji projektów inwestycyjnych.

Przyjęty system wdrażania zakłada realizację całego szeregu działań i projektów, przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych celów operacyjnych strategii. Część projektów została zidentyfikowana i ujęta w Wykazie Kluczowych Zadań Inwestycyjnych Na Lata 2025 -2030 (Załącznik 1). Są to głównie projekty inwestycyjne Powiatu, dla których zaplanowano dofinansowanie z budżetu samorządu powiatowego i źródeł zewnętrznych. Za wdrożenie tych projektów będzie odpowiadał głównie Zarząd Powiatu, bądź jednostki mu podległe (np. placówki edukacyjne, szpital). Proces przygotowania i realizacji tych

projektów będzie na bieżąco monitorowany od strony finansowej i inwestycyjnej przez Starostwo Powiatowe w Łęcznej. Zakłada się, że duża ilość projektów pozostanie poza ramami Wykazu Kluczowych Zadań Inwestycyjnych i będzie wdrażana przez uprawnione do tego instytucje i podmioty. Głównym zadaniem władz powiatowych w tym zakresie będzie zidentyfikowanie i zmobilizowanie wszystkich potencjalnych projektodawców i wsparcie ich od strony szkoleniowo-informacyjnej w realizacji określonych typów projektów.

Poniżej zidentyfikowano najważniejsze instytucje i podmioty zaangażowane w proces wdrażania strategii powiatu łęczyńskiego.

Główne instytucje i podmioty zaangażowane we wdrażanie strategii

Zarząd Powiatu łęczyńskiego jest w największym stopniu odpowiedzialny za wdrożenie strategii. Zarząd odpowiada za ogólną koordynację procesu wdrażania i monitorowania strategii. W szczególności odpowiedzialny jest za przygotowanie i wdrożenie projektów wynikających z Wykazu Kluczowych Zadań Inwestycyjnych. Organami i jednostkami wspomagającymi w procesie wdrażania strategii są:

- Rada Powiatu, która powinna zadbać o promocję i właściwe zrozumienie strategii wśród społeczności lokalnej,
- Jednostki podległe samorządowi powiatowemu, w tym: Zarząd Dróg Powiatowych, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, itd.,
- Placówki szkolno-wychowawcze (szczególnie ważna rola nauczycieli jako liderów lokalnych),
- Placówki i organizacje kultury,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu,
- Inne.

Instytucje partnerskie, zarządzające określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze strategii, w tym:

- Urząd Marszałkowski (jako instytucja zarządzająca Funduszami Europejskimi dla Lubelszczyzny 2021-2027),
- KOWR,

- Powiatowy Oddział Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości,
- PFRON,
- Inne.

Do ważnych pomiotów, które w istotny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów strategii, należy również zaliczyć docelowe grupy beneficjentów pomocy, w tym przede wszystkim:

- gminy wchodzące w skład powiatu (szczególnie w zakresie projektów z zakresu infrastruktury drogowej i wodno-kanalizacyjnej),
- przedsiębiorcy i ich związki,
- rolnicy i ich związki,
- koła gospodyń wiejskich,
- jednostki OSP,
- bezrobotni,
- seniorzy,
- osoby podnoszące swoje kwalifikacje.

System monitorowania i oceny realizacji strategii

System monitorowania jest ważnym elementem procesu wdrażania strategii. Dane z monitoringu służą ocenie skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych. Zakłada się, że instytucją odpowiedzialną za ogólną koordynację i monitorowanie procesu realizacji strategii będzie Starostwo Powiatowe w Łęcznej. Zadanie to zostanie powierzone Wydziałowi Inwestycji i Rozwoju Powiatu. Do zadań komórki będzie należeć w szczególności:

- zbieranie i przekazywanie partnerom społecznym i gospodarczym informacji o dostępnych źródłach finansowania zewnętrznego (kierowanie potencjalnych beneficjentów do odpowiednich instytucji),
- wyrażanie opinii co do zgodności proponowanych zmian w dokumentach planistycznych z zapisami strategii,
- wyrażanie opinii co do zgodności ze strategią planowanych projektów wszystkich jednostek organizacyjnych Powiatu Łęczyńskiego,

- wydawanie opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami strategii (w przypadku gdy taka opinia jest wymagana),
- inicjowanie i koordynacja opracowania średniookresowych dokumentów programowych (np. program rozwoju bazy oświatowej, program rozwoju usług społeczeństwa informacyjnego),
- informowanie społeczności lokalnej o istnieniu strategii i obranych kierunkach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania.

Ocena realizacji strategii rozwoju (ewaluacja)

Najbardziej efektywną metodą służącą do oceny realizacji Strategii oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia jest ewaluacja, czyli badanie prowadzone w celu oszacowania skuteczności realizacji Strategii oraz jej oddziaływania w odniesieniu do celów strategicznych i problemów. Ewaluacja to ocena jakości i wartości interwencji publicznej pod kątem jej rezultatów i potrzeb, które ma zaspokoić. Celem ewaluacji jest określenie adekwatności, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości interwencji publicznych podjętych w związku z realizacją Strategii Rozwoju.

Ewaluacja jako narzędzie planowania i zarządzania strategicznego, powinna koncentrować się na rezultatach i wynikach oraz na ocenie szerszego kontekstu oddziaływania Strategii, a także dostarczać rekomendacji pozwalających efektywniej rozwiązywać realne problemy Powiatu. Z uwagi na okres wdrażania Strategii do 2030, zasadne jest przeprowadzenie oceny „połówkowej” tzw. *mid-term*. Celem badania w połowie okresu realizacji jest ocena wstępnych wyników interwencji takich jak: osiągnięte na danym etapie wdrażania produkty, rezultaty, stopień osiągnięcia celów, wykorzystanie środków finansowych oraz system wdrażania i monitorowania. Ewaluacja *mid-term* jest narzędziem służącym podnoszeniu jakości oraz trafności planowania strategicznego, ze względu na możliwość modyfikowania założeń Strategii w trakcie jej realizacji, w przypadku, gdy okaże się, że zmiany są niezbędne.

O potrzebie przygotowania ewaluacji *mid-term* zdecyduje Zarząd Powiatu. Konieczność wprowadzenia zmian będzie również identyfikowana na podstawie wyników branżowych analiz i sprawozdań jak również wniosków wydziałów Starostwa Powiatowego

i jednostek organizacyjnych. Po zakończeniu okresu realizacji, Zarząd Powiatu rozważy konieczność i zakres przeprowadzenia ewaluacji *ex-post*. Jest to badanie podsumowujące, którego głównym celem jest określenie trwałości zrealizowanych działań oraz stopnia ich oddziaływania. Istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych w Strategii celów oraz ocena na ile udało się je osiągnąć.

Ewaluacja *ex-post* powinna obejmować również pozytywne i negatywne czynniki wpływające na wdrażanie Strategii, a także identyfikować ewentualne wystąpienie efektów niezaplanowanych. Wyniki ewaluacji *ex-post* służą nie tylko kompleksowemu podsumowaniu realizacji Strategii, lecz również powinny stanowić istotne źródło informacji w strategicznym planowaniu kolejnych interwencji rozwojowych. Niejednokrotnie informacje niezbędne do oceny rzeczywistego oddziaływania Strategii nie są dostępne przez wiele lat po zakończeniu jej realizacji, należy zatem pamiętać, że w niektórych przypadkach ewaluacja *ex-post* może mieć ograniczoną wartość w zakresie dostarczenia pełnej oceny oddziaływania Strategii na rozwój powiatu łęczyńskiego.

VII. SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności zamieszkująca powiat łęczyński w latach 2014-2024.....	8
Wykres 2: Przyrost naturalny w powiecie łęczyńskim w latach 2014-2024.....	9
Wykres 3: Procentowa struktura ludności w podziale na główne grupy wiekowe w roku 2022 dla powiatu łęczyńskiego, województwa lubelskiego, Polski	11
Wykres 4. Uczniowie w poszczególnych typach szkół w roku szkolnym 2024/2025	15
Wykres 5: Odsetek osób pracujących w rolnictwie.	33
Wykres 6: Podmioty wpisane do rejestru na 1000 mieszkańców	34
Wykres 7: Liczba mieszkań w ujęciu na 1000 mieszkańców w latach 2014-2023	36
Wykres 8: Liczba budynków mieszkalnych w powiecie łęczyńskim w latach 2014-2023.....	36
Wykres 9: Liczba zatrudnionych w powiecie łęczyńskim w latach 2022-2023.....	37
Wykres 10: Liczba osób bezrobotnych w powiecie łęczyńskim	38
Wykres 11: Liczba osób bezrobotnych w powiecie łęczyńskim w podziale na płeć.....	39
Tabela 1: Saldo migracji w powiecie łęczyńskim z podziałem na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym	9
Tabela 2: Struktura ludności w powiecie łęczyńskim i województwie lubelskim w roku 2024 w podziale na podstawowe grupy wiekowe	10
Tabela 3: Prognoza demograficzna do 2060 roku	10
Tabela 4: Porównanie wskaźnika feminizacji w roku 2022	12
Tabela 5: Sieć publicznych i niepublicznych szkół ogólnodostępnych	15
Tabela 6: Liczba uczniów w zespołach szkół ponadpodstawowych w poszczególnych latach szkolnych.....	16
Tabela 7: Biblioteki publiczne na terenie powiatu łęczyńskiego i ich filie	22
Tabela 8: Ośrodki kultury na terenie powiatu łęczyńskiego.....	24

Tabela 9: Podmioty według sektorów własnościowych.....	35
Tabela 10: Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie łęczyńskim wg klasyfikacji PKD 2007 w latach 2022-2023.	35
Tabela 11: Stan zatrudnienia w 2023 r. w rozbiu na płeć	38
Tabela 12: Dochody budżetowe powiatu łęczyńskiego.....	42
Tabela 13: Priorytety Komisji Europejskiej.....	71
Tabela 14: Mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia powiatu łęczyńskiego	79
Rysunek 1. Położenie powiatu łęczyńskiego w województwie lubelskim	43
Rysunek 2. Gminy powiatu łęczyńskiego.....	44

ZAŁĄCZNIK 1: WYKAZ KLUCZOWYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH NA LATA 2025 -2030

Wykaz Kluczowych Zadań Inwestycyjnych stanowi integralną część systemu wdrażania strategii powiatu. Zawiera wykaz najważniejszych zadań inwestycyjnych powiatu, które będą realizowane w pierwszym okresie obowiązywania strategii, tj. w latach 2025-2030. Zadania te wynikają z celów operacyjnych strategii i ich wdrożenie przyczyni się do osiągnięcia określonych wskaźników przyjętych w systemie monitorowania strategii. W wykazie ujęto też zadania wieloletnie, które zostały rozpoczęte w 2024 roku i będą kontynuowane w latach, które są objęte niniejszą strategią.

Przy wyborze zadań inwestycyjnych kierowano się następującymi kryteriami:

- wpływ realizacji danego zadania na cele strategii (głównie operacyjne),
- efektywność ekonomiczna zadania (powiązana z wpływem danej inwestycji na rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy),
- wielkość projektu (powyżej 50 tys. zł),
- efekt ekologiczny (wyeliminowanie bądź ograniczenie zagrożeń dla środowiska naturalnego),
- wyniki badań ankietowych społeczności lokalnej,
- zdolność powiatu do zapewnienia współfinansowania wybranych do realizacji zadań,
- możliwość współfinansowania inwestycji ze źródeł zewnętrznych.

Z uwagi na fakt, że na obecnym etapie prac trudno przewidzieć poziom i zakres dofinansowania poszczególnych zadań ze źródeł zewnętrznych, niniejszy wykaz zadań ma charakter wyłącznie indykatywny. Zakłada się, że zadania te będą dodatkowo zatwierdzane przez Radę Powiatu w trybie przewidzianym dla podejmowania tego rodzaju decyzji.

WYKAZ KLUCZOWYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH POWIATU ŁĘCZYŃSKIEGO DO REALIZACJI W LATACH 2025-2030

Lp.	Nazwa zadania	Podmiot realizujący	Okres realizacji zadania	Wartość kosztorysowa Zadania (w zł)	Planowana wielkość nakładów w latach 2025-2030 (w zł)		
					2025	2026 - 2027	2028 - 2030
1.	Zielona i niebieska infrastruktura - odbetonowanie terenu parku szpitalnego SP ZOZ Łęczna	SP ZOZ w Łęcznej	2025	7 300 000	7 300 000	-	-
2.	Utworzenie Powiatowego Centrum Aktywności Społeczno- Kulturalnej w której mieścić się będzie bursa szkolna III etap	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2026 - 2028	8 000 000	-	8 000 000	-
3.	Budowa przyszkolnej hali sportowej przy Zespole Szkół im. Króla Kazimierza Jagiellończyka w Łęcznej	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2025	7 289 000	7 289 000	-	-
4.	Rewitalizacja obszaru dawnego zespołu dworskiego Podzamcze	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2025	1 021 000	1 021 000	-	-

5.	Renowacja ogrodzenia (wraz z bramą główną) w części północnej Cmentarza Parafialnego w Łęcznej	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2025	153 100	153 100	-	-
6.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1809L w miejscowości Ostrówek, Szpica, Zawadów	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2025-2026	2 353 000	353 000	2 000 000	-
7.	Termomodernizacja budynku przy ul. Bogdanowicza 9	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2026-2027	9 000 000	-	9 000 000	-
8.	Budowa kompleksu boisk sportowych przy Zespole Szkół nr 2 w Milejowie	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2027	3 000 000	-	3 000 000	-
9.	Rewitalizacja zespołu pałacowego w Kijanach	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2028	10 000 000	-	10 000 000	-
10.	Rewitalizacja Starego Miasta w Łęcznej- III etap (ogrody sensoryczne oraz montaż elementów małej architektury na terenie Ośrodka Rewalidacyjno- wychowawczego w Łęcznej	Starostwo Powiatowe w Łęcznej	2025	329 564,35	329 564,35	-	-

11.	Przebudowa drogi powiatowej 2005 L Zezulin – Ludwin	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2025-2027	10 000 000	-	10 000 000	-
12.	Przebudowa drogi powiatowej 2006 L Ludwin – Dratów kolonia	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2028-2030	4 000 000	-	-	4 000 000
13.	Przebudowa drogi powiatowej 2007 L Dratów II – Dąbrowa	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2028-2030	6 000 000	-	-	6 000 000
14.	Przebudowa drogi powiatowej 1564 L DW Nr 829 – Zawieprzycze Kol.	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2025-2027	6 000 000	1 000 000	5 000 000	-
15.	Przebudowa drogi powiatowej 1801 L Cyców – Bekiesza	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2024 oraz 2025-2026	4 000 000	2 000 000	2 000 000	-
16.	Przebudowa drogi powiatowej 1802 L Garbatówka – Świerszczów	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2025- 2027	15 000 000	3 000 000	12 000 000	-

17.	Przebudowa drogi powiatowej 1800 L Świerszczów – Małków	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2025- 2027	10 000 000	2 000 000	8 000 000	-
18.	Przebudowa drogi powiatowej 1809 L Ciechanki – Zawadów	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2027- 2028	5 000 000	-	1 000 000	4 000 000
19.	Przebudowa drogi powiatowej 2014 L Puchaczów – Turowola – Stara Wieś	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2026- 2027	8 000 000	-	8 000 000	-
20.	Przebudowa drogi powiatowej 2016 L Wólka Łańcuchowska	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2025- 2026	11 000 000	2 000 000	9 000 000	-
21.	Przebudowa drogi powiatowej 2017 L Trębaczów – Rossosz – Ciechanki	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2025- 2028	9 000 000	1 000 000	2 000 000	6 000 000
22.	Przebudowa drogi powiatowej 2021 L Zalesie – Kajetanówka	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2024- 2025	10 000 000	2 000 000	8 000 000	-

23.	Przebudowa drogi powiatowej 2022 L Cyganka – Antoniów	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2027- 2029	8 000 000	-	1 000 000	7 000 000
24.	Przebudowa drogi powiatowej 2025 L Cyganka – Łysołaje	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2027- 2029	14 000 000	-	2 000 000	12 000 000
25.	Przebudowa drogi powiatowej 2027 L Jaszców – Białka	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2028- 2030	13 000 000	-	-	13 000 000
26.	Przebudowa drogi powiatowej 2010 L Stefanów – Janowica	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2025- 2027	8 000 000	1 000 000	7 000 000	-
27.	Przebudowa drogi powiatowej 2029 L Cyców – Kulik	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2027- 2029	14 000 000	-	2 000 000	12 000 000
28.	Przebudowa drogi powiatowej 2018 L DK 82 – Wygoda - Trębaczów	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2027- 2029	6 000 000	-	1 000 000	5 000 000

29.	Przebudowa drogi powiatowej 1714 L Piaseczno	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2025-2026	8 000 000	2 000 000	6 000 000	-
30.	Przebudowa drogi powiatowej 1625 L Rozpłucie - Kaniwola	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2027-2030	9 000 000	-	1 000 000	8 000 000
31.	Przebudowa drogi powiatowej 2002 L DK 82 - Nowogród	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2026-2027	4 000 000	-	4 000 000	-
32.	Przebudowa drogi powiatowej 2001 L Stawek - Ludwików	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2027-2029	6 000 000	-	1 000 000	5 000 000
33.	Przebudowa drogi powiatowej 2004 L Kijany – Zezulin,	Zarząd Dróg Powiatowych w łącznej	2024-2025	12 594 282, 40	17 000 000	-	-